

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**Õppekomplekt kriitilise lugemise kui ühe
meediapädevuse aspekti arendamiseks vene
gümnaasiumite õpilastele**

Bakalaureusetöö

Irina Smuglina

Juhendaja: Kadri Ugur (PhD)

Tartu
2011

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Meediatekstide kriitilise lugemise oskuse tähtsus.....	7
1.1 Kriitiline lugemine toetab kriitilist mõtlemist laiemalt	8
1.2 Kriitiline lugemine kui meediapädevuse aspekt.....	9
1.3 Kriitiline lugemine ja aktiivseks kodanikuks olemine	10
2. Õppekomplekti alused ja sisu.....	12
2.1 Õppekomplekti struktuur.....	12
2.2 Õppekomplekti harjutused.....	13
2.3 Õppekomplekti harjutuste abil arendatavad oskused	15
2.4 Õppekomplekti koostamise allikad ja põhimõtted	17
3. Õppekomplekti testimise meetod ja sihtrühm.....	19
3.1 Sihtrühma kirjeldus ja õppekomplekti testimise ajaplaan	19
3.2 Õppekomplekti testimise meetodid	21
3.3 Sihtrühma meediakasutus	23
4. Vaatluste ja intervjuude tulemused	25
4.1 Õpetajate tagasiside õppekomplektile kui tervikule.....	25
4.2 Harjutuste läbiviimine koolides: tagasiside ja järeldused.....	27
4.2.1 Esimene harjutus „Loe tähelepanelikult“	27
4.2.2 Teine harjutus „Vaata tähelepanelikult!“	28
4.2.3 Kolmas harjutus „Kaks teksti – leia erinevusi!“	29
4.2.4 Neljas harjutus „Uudise analüüs“	30
4.2.5 Viies harjutus „Pilt kui meediateksti osa“	31
4.3 Õpilaste kriitilise lugemise mõistest arusaamine.....	32
4.4 Kokkuvõtteks.....	34
Kokkuvõte ja diskussioon	35
Summary	37
Kasutatud kirjandus.....	38
Lisa 1: Õppekomplekt	40
Lisa 2: Uuendatud õppekomplekt	65
Lisa 3: Intervjuu meediaõpetuse õpetajaga	98
Lisa 4: Kirjalik tagasiside eesti keele õpetajalt	105
Lisa 5: Osalusvaatlus esimeses koolis.....	106

Lisa 6: Intervjuud esimeses koolis	109
Lisa 7: Osalusvaatlus teises koolis	118
Lisa 8: Intervjuud teises koolis.....	120

Sissejuhatus

Antud bakalaureusetöö põhineb Irina Smuglina seminaritööle „Õppekomplekt kriitilise lugemise kui ühe meediapädevuse aspekti arendamiseks vene koolide gümnaasiumite õpilastele“. Kui seminaritöö eesmärgiks oli luua süsteem, mille põhjal kriitilist lugemist arendada, ning töötada välja harjutusi meediatekstide kriitilise lugemise arendamiseks, siis käesoleva töö eesmärgiks on neid harjutusi testida, et saada tehtud tööle tagasisidet nii õpilastelt kui õpetajatelt ning koostatud õppekomplekti täiendada. Õppekomplekti testimise käigus vastasin järgmistele küsimustele: kas harjutused on kasulikud, kas õpilased saavad aru, milleks on vaja neid teha, kas harjutused on huvitavad ja arusaadavad, kas eestikeelsete kui võõrkeelsete tekstide mõistmine kuidagi mõjutab teksti sisu mõistmist. Antud bakalaureusetöö eesmärgiks laiemas kontekstis on juhtida õpilaste tähelepanu kriitilise lugemise mõiste vastu, panna neid mõtlema meediatekstidest kriitilisest rakursist ning pöörata ka koolide tähelepanu meediaõpetuse tähtsusele ja võimalustele. Eesmärk ei olnud mõõta, hinnata ega kooliti võrrelda vene koolide gümnaasistide kriitilise lugemise oskuse taset ega seda parandada.

Õppekomplekt koosneb viiest harjutusest. Õpetajad saavad kasutada neid nii eraldi harjutustena kui ka võimalike näidetena, kuid võtta oma meediatekste ülesannete läbiviimiseks. Sihtrühmaks on valitud vene gümnaasiumid mitmetel põhjustel. Esiteks hakkavad vene gümnaasistid seoses vene gümnaasiumite üleminekuga eestikeelsele õppele eestikeelsete tekstidega varasemast rohkem kokku puutama. Siinkohal tuleb ette mitte ainult keelebarjäär, mis võib põhjustada meediateksti mõistmatuse, vaid ka meediatekstide erilisus, kuna ka emakeeles on nende lugemine ja arusaamine keeruline. Seepärast on õppekomplekt mõeldud ühest küljest selleks, et kergendada vene gümnaasistidel eestikeelsete meediatekstide lugemist, teisest küljest aga selleks, et näidata õpilastele eesti meediakeelt, täiendada nende sõnavara. Kuna Eestis toimivad kaks meediavälja, eesti ja vene, siis on oluline osata orienteeruda mõlemas ning hinnata informatsiooni usaldusväärsust. Enamik Eesti venelasi on orienteeritud kasutama Venemaa meediat, eriti kui rääkida televisioonist, nende meediakasutus on nõrgem kui eestlastel (Vihalemm 2006). Uuring, mis oli tehtud vene koolides seoses eestikeelsele gümnaasiumiõppele üleminekuga (Masso & Kello 2010) näitas, et nii õpetajate kui õpilaste puhul on kõige jälgitavamad just venekeelne televisioon ja internet, kui rääkida televisioonist lähemal, siis eelistavad mõlemad rühmad Pervõi Baltijski

kanalit või teisi vene kanaleid, kuid mitte ETV2 näiteks. Üheks uuringu tulemuseks oli ka see, et „Mida suurem on põhikoolis ja gümnaasiumis eesti keeles õpitud ainete arv, seda suurem on tõenäosus, et jälgitakse eestikeelset meediat“ (Masso & Kello 2010). Seepärast on teine valimi valiku põhjus: juhtida noorte tähelepanu mõlemale meediaväljale ning juhul, kui nad kasutavad ainult venekeelseid meediakanaleid, innustada neid kasutama ka eestikeelseid meedieid.

Tänapäeval kui kõikidel on palju erinevaid võimalusi informatsiooni saamiseks, on kriitiline lugemine oluline oskus, mida peab arendama koolist saadik. „Rahvusvahelise uuringu MEDIAPPRO järgi on Eesti kooliõpilased arvutitega hästi tehniliselt varustatud, kuid interneti suhtes vähem kriitilised kui nende eakaaslased mujal Euroopas“ (Õpilased ootavad õpetajatelt...2006). Õpilased peavad oskama mitte ainult otsida informatsiooni, vaid ka mõistma seda, suutma hinnata nii selle sisu kui ka usaldusväärsust, ning neid oskusi arendama peab neid suunama nii kool kui kodu. Kriitilise lugemise oskuse arendamine koolides on tähtis samm, et õpilastest saaksid edukad ja pädevad ühiskonna liikmed.

Õppekomplekti testimise meetodiks oli osalusvaatlus samal ajal, kui mina viisin õppekomplekti harjutusi koolitundide ajal läbi. Lisaks kasutasin testimiseks fookusgrupi intervjuud klassi õpilastega enne ja pärast harjutuste läbiviimist. Intervjuu eesmärk oli uurida õpilaste meediakasutust ja teadmisi kriitilisest lugemisest ning (pärast harjutuste läbiviimist) saada tagasisidet ülesannetele. Õppekomplekti testimise jooksul andsid harjutustele suulist ja kirjalikku tagasisidet ka õpetajad.

Kui vaadelda meediatekstide kriitilist lugemist meediaõpetuse aspektist, siis tuleb märkida, et meediaõpetus on Eestis vähe levinud ning uuritud teema, seepärast on see uudne ja aktuaalne. Tartu Ülikooli Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis on meediaõpetust uurinud lähemalt Kadri Ugur (2010), kes vaatles meediaõpetuse võimalusi Eesti formaalhariduse raames. Maria Tamming (2009) uuris oma bakalaureusetöö raames varateismeliste meediapädevust Eesti artiklite kriitilise lugemise näitel. Tarmu Kurm (2004) kirjutas oma magistriröö teemal „Eesti üldhariduskoolide õpetajate valmidus meedia õpetamiseks läbiva teemana“.

Kriitiline lugemine on vajalik oskus demokraatlikus ühiskonnas, kuna informatsiooni hulk on suur ning selles peab oskama mõistlikult orienteeruda. Antud bakalaureusetöö on veel üks samm, et populariseerida meediaõpetust Eestis ning viia läbi uurimus, mida saavad kasutada ka teised uurijad. Pärast tagasiside analüüsist saab õppekomplekti täiendada ning tutvustada ka teistes koolides, et ka sealsed õpetajad saaksid seda oma töös kasutada.

1. Meediatekstide kriitilise lugemise oskuse tähtsus

„... to be critical is to be powerful – or at least to feel powerful“ (Buckingham 2003:119).

Eelneva tsitaadi autor on võtnud ühe lausega kokku kriitilisuse tähtsuse. Kriitiliselt mõtleval inimesel on jõud, kuna ta oskab nii valida informatsiooni, kui ka hinnata selle sisu, struktuuri, usaldusväärsust. Oluline on tunda end jõulisena, kuna siis saab inimene argumenteerida oma valikut ning olla endas kindel: kui inimene oskab esitada küsimusi, vastata nendele, siis on ta võimeline oma arvamust või valikut ka muutma.

Meediatekstide kriitilise lugemise oskus käesoleva töö kontekstis tähendab oskust hinnata meediatekstide usaldusväärsust (mis omakorda hõlmab seda, et õpilane oskab valida suurest hulgast meediatekstidest objektiivsemaid, võrrelda eesti- ja venekeelseid meediatekste omavahel), oskust analüüsida meediateksti sisu (vastata küsimustele: kes lõi teksti ja mille eesmärgiga) ning oskust argumenteeritult avaldada oma arvamust meediateksti kohta ja reflekteerida oma emotsioone meediateksti vastu.

Toetudes erinevatele meediaõpetuse ja -pädevuse uurijatele, nt W. James Potterile, David Buckinghamile, Douglas Kellnerile, võib käesoleva töö eesmärke silmas pidades tuua välja kolm põhjust, miks on vaja arendada meediatekstide kriitilise lugemise oskust:

1. Kriitilise lugemise oskuse arendamine toetab oskust esitada küsimusi ja kriitilist mõtlemist laiemalt;
2. Kriitiline lugemine on üks meediapädevuse oluline aspekt;
3. Kriitilise lugemise oskust on vaja selleks, et olla aktiivne ja tark kodanik, kes oskab infoväljas orienteeruda.

Järgmistes alapeatükides ma vaatlen kõike neid põhjusi lähemalt.

1.1 Kriitiline lugemine toetab kriitilist mõtlemist laiemalt

Kriitilise lugemise osaoskuste arendamine toetab õpilaste kriitilist mõtlemist üldisemalt. Kriitiline mõtlemine on lai mõiste, millele lähenemiseks kasutavad erinevad autorid (Cottrell, Kurland jt) erinevaid spetsiifilisi kontseptsioone. Antud töö raames piisab üldist kriitilise mõtlemise defineerimist: antud mõte on tihedalt seotud argumentatsiooni kasutamise võime ja küsimuste esitamise oskusega. „Laps suudab mõtelda kriitiliselt (ehk arukalt) siis, kui ta oskab enne tasakaaluka otsuseni jõudmist oma kogemust analüüsida, oma teadmisi, ideid ning argumente hinnata ja kaaluda“ (Fisher 2005: 59). Fisheri järgi on kriitilise mõtlemise fundamentaalne oskus hinnangute andmine (Fisher 2005). Kui aga meediateksti kriitiline lugemine on oskus hinnata teksti sisu, siis tuleneb välja ka see, et kriitilise lugemise arendamisega kaasneb kriitiline mõtlemine. Oluline on teha erinevust kriitilise suhtumise ja kritiseerimise vastu. Hea kriitiline lugemine algab mitte kritiseerimisega, vaid täpse materjali mõistmisega (Mayfield 1991).

Kuna kriitiline mõtlemine on seotud ka küsimuste esitamise oskusega, siis siinkohal saab kohe märkida, et ka kriitiline meediateksti lugemise oskus on vaja selleks, et inimene oleks võimeline meediateksti lugemisel esitada küsimusi „miks on see sõnum edastatud“ ning „kust see tuli“, ehk missugused sotsiaalsed, majanduslikud ja/ või poliitilised tegurid mõjutasid teksti loomist.

Peale neid kahte küsimust, on olemas veel mitu teemat, millele saab arutleda kriitiliselt pädev inimene. Colin Stewart teiste autoritega raamatus „*Media and Meaning: an Introduction*“ (Stewart et al 2001) toovad välja veel kolm küsimust:

1. Kelle lugu on jutustatud või kelle oma versioon on esitatud?
2. Kelle jaoks on see tehtud?
3. Miks on see jutustatud just sellel viisil?

Kui esimesed kaks küsimust – miks ja kust – viitasid pigem meediateksti sisu ja selle mõjutajate analüüsile, siis need küsimused hõlmavad ka teksti struktuuri (miks on tekst jutustatud just sellel viisil).

1.2 Kriitiline lugemine kui meediapädevuse aspekt

On olemas neli lähenemist meediaõpetusele, mida pakkusid Douglas Kellner ja Jeff Share (Macedo et al 2007):

1. Protektsionistlik lähenemine (*protectionist approach*);
2. Meedia loominguliste oskuste õpetus (*media arts education*);
3. Meediapädevuse arendus, liikumine (*media literacy movement*);
4. Kriitiline lähenemine (*critical media literacy*).

Esimese lähenemise eesmärgiks, nagu on näha ka nimetusest, on kaitsta õpilasi meedia mõju eest. Teine lähenemine on seotud pigem laste loomingulisuse arendamisega läbi meedia; siia kuuluvad, näiteks, koolilehtede tegemine. Meediapädevuse arenduse lähenemine tähendab erinevaid uurimusi meediaõpetuse kohta. Käesoleva bakalaureusetöö raames mängib suuremat tähtsust just viimane lähenemine meediaõpetusele – kriitiline. Siinkohal tuleb tuua sisse meediapädevuse (*critical literacy*) ja kriitilise meediapädevuse (*critical media literacy*) mõisteid.

Meediapädevus on lai mõiste ning Euroopa Komisjon on seda defineerinud järgmiselt: meediapädevus on oskus pöörduda meedia poole, mõista seda ja kriitiliselt hinnata erinevaid meedia aspekte ja meedia sisu ning luua sidemeid kontekstide mitmekesisuses (European Commission... 2006). Meediapädevus aitab õpilastel orienteeruda meedias, mõista kõike meediavorme.

„Media literacy, therefore, is about helping students become competent, critical and *literate* in all media forms so that they control the interpretation of what they see or hear rather than letting the interpretation control them“ (Teacher’s/ Leader’s... 2003: 9).

Kriitiline meediapädevus on konkreetsem mõiste. Ühelt poolt sisaldab see oskusi meediast õppida, meedia manipulatsioonile vastu seista, kasutada meedia materjale konstruktivistlikult. Teiselt poolt on see seotud arendamise oskustega (*developing skills*), mis aitavad luua häid kodanike ja teeb isikuid olla rohkem motiveerituteks ja kompetentseteks sotsiaalse elu osalejateks (Macedo et al 2007).

Center for Media Literacy toob välja viis põhjust, miks on meediapädevus tähtis (Teacher's/Leader's...: 5):

1. Meedia mõju demokraatlikele protsessidele infoühiskonnas tähendab seda, et selleks, et inimesed oleksid kaasahaaratud demokraatiasse, peavad nad omama kahte olulist oskust: kriitilise mõtlemise ja eneseväljendamise oskust, meediapädevus aga on seotud nende mõlemate arendamisega.
2. Meediapädevus arendab oskust ohutult orienteeruda suures piltide ja sõnumite hulgas.
3. Kuna meedia mõjutab seda, kuidas inimesed käituvad, maailma mõistavad ja interpreteerivad, siis meediaõpetuse kaudu areneb oskus mõista neid mõjusid, mis omakorda aitab inimestel olla lahus sõltuvuselt meediast.
4. Visuaalse kommunikatsiooni ja informatsiooni kasvava tähtsuse tõttu peab oskama „lugeda“ piltidele põhinevat kommunikatsiooni.
5. Informatsiooni tähtis koht ühiskonnas ja elukestva õppe vajadus: meediaõpetus aitab nii õpetajatel kui õpilastel mõista kust tuleb informatsioon, kelle huvid võivad olla esitatud ning kuidas leida alternatiivseid vaateid.

1.3 Kriitiline lugemine ja aktiivseks kodanikuks olemine

Meediatekstide kriitilise lugemise oskust peab arendama selleks, et osata orienteeruda infoväljas: mitte ainult valida teateid, vaid ka hinnata neid. Selleks aga, et hinnata informatsiooni, on vaja osata seda analüüsida - et analüüsida teadet, on vaja seda kriitilise pilguga vaadata ja lugeda. James Potter (2001) ütleb kriitilise analüüsi oskuste seosest informatsiooniga nii, et kui inimesel on väga palju informatsiooni, kuid nõrgad oskused (just lugeda ja kasutada seda informatsiooni), siis ei saa ta informatsiooni mõtestada. Informatsiooni on oluline vastu võtta maksimaalselt objektiivselt ning mitte teha kiireid otsustusi ja järeldusi.

„Kriitiline meediapädevus pakub vahendeid ja raamistiku, mis aitavad õpilastel õppeprotsessi käigus dekonstrueerida ebaõiglust (*injustice*), väljendada oma häält ja üritada luua paremat ühiskonda“ (Macedo et al 2007: 20). See tähendab, et meediatekstide kriitiline lugemise oskus ei ole kitsendatud ainult meediaõpetuse raamides, vaid on oluline üldse protsesside vastuvõtmisel, kui õpilased oskavad väljendada oma arvamusi, argumenteerida neid, ning selle kaudu ka ühiskonda mõjutada.

Eesti gümnaasiumi Eesti gümnaasiumi riiklikus õppekavas on gümnaasiumis taotletavate pädevuste nimekirjas niisugune punkt nagu: „õpilane mõtleb kriitiliselt ja loovalt, arendab ning hindab oma ja teiste ideid, põhjendab oma valikuid ning seisukohti“ (Gümnaasiumi riiklik...). Antud õpioskus on seotud ka kriitilise lugemisega, kui meenutada selle definitsiooni käesoleva töö kontekstis.

2. Õppekomplekti alused ja sisu

Kui inimene tuleb restorani ja sööb mingi roa, siis tõenäoliselt mõtleb ta, et kas „Mulle meeldib see söök“ või „Roog maitseb kohutavalt“. Peakokk, kes õhtu jooksul sõi sedasama sööki, võib mõelda sarnaselt, kuid paralleelselt mõtleb kokk ka roa koostisosadele, keetmisprotsessile, roa serveerimisele. Ta võib mõelda isegi roa ettekandmisele ja kasule, mille restoran saab roa müügist. Niisuguse näite tõid Philip Rayner ja Peter Wall (2008). Selle näitega soovin võrrelda tavalist suhtumist meediateksti, kui inimene lihtsalt loeb seda, saab midagi uut teada, kuid hindab seda tasemel kas „hea“ või „halb“, kriitilise suhtumisega, kui inimene mõistab, mis seisab teksti loomise taga, milleks ja kuidas on tekst tehtud jms.

Antud õppekomplekti koostamise eesmärgiks oli panna õpilasi mõtlema kriitilise lugemise mõistele: mis see on, milleks seda on vaja arendada, kuidas oskust kasutada. Õppekomplektis toodud harjutused panevad meediatekstidest kriitiliselt mõtlema, pööravad õpilaste tähelepanu teksti struktuuri ja sisu tähtsusele. Kui tulla tagasi näite juurde, siis on see õppekomplekt mõeldud selleks, et enne, kui õpilased annavad enda jaoks hinnagut, kas tekst on hea või halb, võtavad nad arvesse ka selle „koostisosasid“, „keetmisprotsessi“ ning „serveerimist“: pööravad tähelepanu teksti struktuurile ja sisule, teksti tootmise protsessile (objektiivsuse hindamine, näiteks) ning teksti avaldamisele (kus on see avaldatud, millal jms). Õppekomplekti harjutused mõtlesin välja antud töö aluseks olnud seminaritöö kirjutamise käigus, seejärel aga täiendasin ja muutsin veelgi kasutamiskõlblikumaks. Õppekomplekt on esitatud bakalaureusetöö lisana (lisa 1).

2.1 Õppekomplekti struktuur

Õppekomplekt koosneb kolmest põhilisest osast:

1. Sissejuhatus
2. Õppekomplekti kasutamine: näpunäited õpetajale
3. Töölehed õpilastele

Sissejuhatuses on seletatud õppekomplekti eesmärk, põhilised harjutuste koostamise põhimõtted, arendatavate oskuste nimekiri.

Näpunäited õpetajale sisaldavad iga harjutuse läbiviimise struktuuri, eesmärgi ja taotletavat tulemust, võimalikud teemad diskussiooniks, mida saab arendada klassis pärast ühe või teise harjutuse tegemist, mõned soovitused, kuidas saab neid harjutusi läbi viia, kasutades oma meediatekste, ning kuidas neid meediatekste valida.

Õppekomplekt on eestikeelne, kõik harjutused ja analüüsivad meediatekstitid on eestikeelsed, kuid on olemas ka venekeelne artikkel (harjutuses, kus õpilased peavad võrdlema eesti- ja venekeelse tekste omavahel) ja inglisekeelne video (see on lauluvideo ning töölehes on toodud ka laulu tõlge). Töölehed õpilastele on valmis trükkimiseks ja tunnis kasutamiseks.

Õppekomplektis on olemas sisukord ja kasutatud meediatekstide loetelu.

2.2 Õppekomplekti harjutused

Õppekomplekt koosneb viiest harjutusest:

1. „Loe tähelepanelikult!“ .

Ülesanne seisneb kümnest lausest, mis on pärit erinevatest uudistest, igas lauses on autori poolt spetsiaalselt tehtud faktilised vead. Õpilased peavad leidma kohad, kus need faktivead asuvad, ning võimaluse korral need ka parandama.

2. „Vaata tähelepanelikult!“

Harjutus koosneb kolmest osast. Alguses vaatavad õpilased videoklippi inglisekeelsele laulule ning arutlevad, kas pilt ja heli sobivad kokku. Teises osas vaatavad õpilased videod veel üks kord, kuid nüüd pööravad tähelepanu ainult pildile ja muutustele, mis toimuvad ekraanil video jooksul, panevad kirja erinevaid detaile videost nähtava kohta. Kolmandaks osaks on arutelu visuaalse pildi üle.

3. „Kaks teksti – leia erinevusi“

Harjutus koosneb kahest osast. Alguses on õpilastele toodud kaks uudise pealkirja – üks eesti- ja teine venekeelne, venekeelne uudis on eestikeelse oma tõlge. Õpilased teevad sõna-sõnalist pealkirjade analüüsi, täidavad semantiliste omaduste tabelit. Pärast loevad nad mõlemad tekstid läbi täismahus ja võrdlevad neid Venn-diagrammi abil. Klassis toimub diskussioon tehtu üle.

4. „Uudise analüüs“

Harjutuses on antud lühike uudis, mille järgi teevad õpilased struktuuri ja sisu analüüsi. Töölehes on toodud skeem, mida peab täitma, ja küsimused, millele vastata.

5. „Pilt kui meediateksti osa“

Harjutus toimub rühmades ringleva auditooriumi meetodi kujul (erinevatel klassiruumi seinadel on riputatud plakatid küsimustega, õpilased on jaotatud rühmadeks, vastavad küsimustele oma plakatil, siis, kui aeg on läbi, vahetavad nad koha ja vastavad teise rühma küsimustele, seega käivad ringi, enne kui tulevad oma kohale tagasi), kus õpilased vastavad erinevatele küsimustele piltide kohta ning reflekteerivad ka oma emotsioone.

Harjutuste tegemisel kasutasin nii trükitud kui audiovisuaalse ja visuaalse meediatekste, mida leidsin internetis. Interneti sai põhiliseks allikaks valitud kahel põhjusel: esiteks, nii oli kergem leida sobiva meediateksti, kuna online-meedia pakub palju erinevaid artikleid, pilte, videosid; teiseks olin seda meelt, et gümnasistid sagedamini kohtuvad *online* tekstidega, kui tekstidega paberlehtedes, seepärast *online* tekstid võiksid tunduda õpilasetele lähedasemate ja tuttavamatema.

Kõik õppekomplektis toodud harjutused on seotud meediatekstide kriitilise hindamisega ja analüüsiga, seega harjutuste tegemise ajal hakkavad õpilased:

- meediatekste detailselt lugema;
- otsima faktivigu;
- teksti sisu analüüsima;
- pakkuma oma ideid uue teksti sisu loomiseks või etteantud teksti sisu täiendamiseks;
- võrdlema eesti- ja venekeelseid tekste omavahel;
- reflekteerima oma emotsioone ja hinnanguid tekstile, mille tagajärjeks on teksti vastuvõtmise tegurite hindamine.

2.3 Õppekomplekti harjutuste abil arendatavad oskused

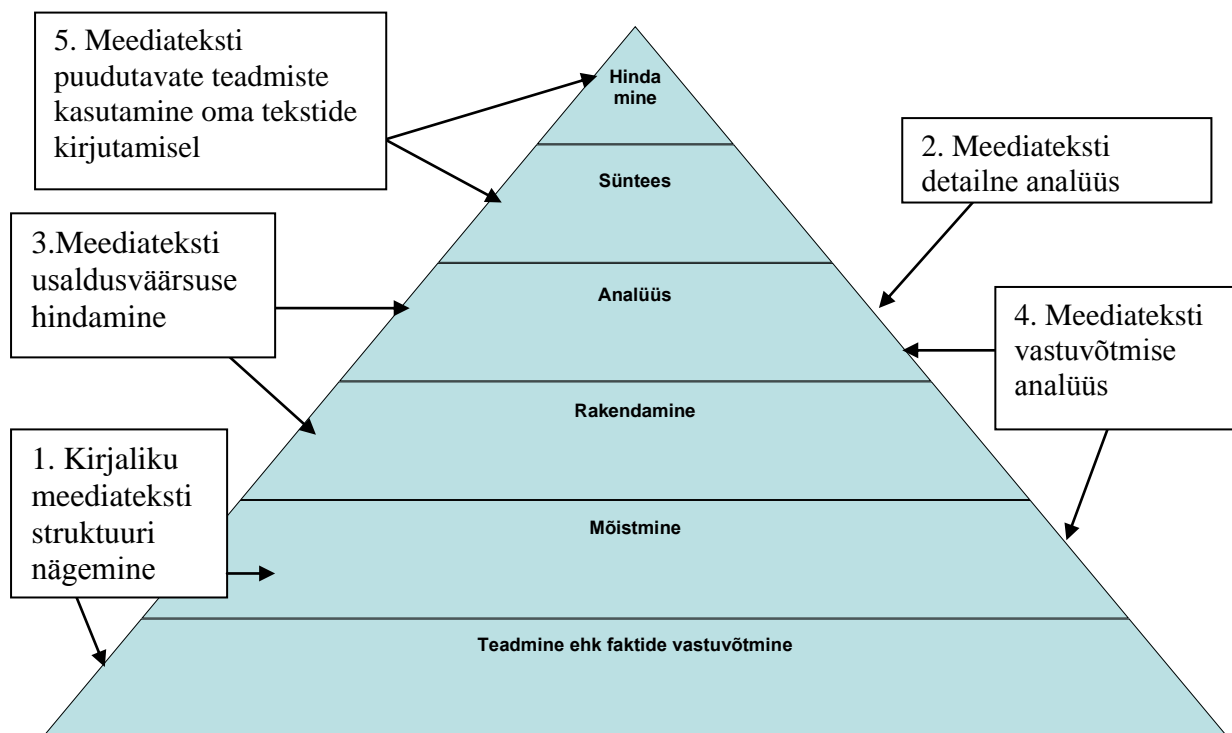
Õppekomplekti harjutused on kõik seotud just meediateksti analüüsiga. David Buckingham (2003) ütleb, et teksti analüüsi eesmärgiks on see, et õpilased ei tee läbimõtlema otsuseid ning on innustatud pakkuma nende arvamuste tõendusi. „Teksti analüüs koosneb lähedasest tähelepanu pööramisest detailidele ja põhjalikust küsimuste esitamisest“ (Buckingham 2003: 71). Antud õppekomplekti harjutused panevad õpilasi alati mõtlema, miks on tekst kirjutatud nii ning kuidas infot hinnata. Ülesannetes on toodud palju erinevaid küsimusi, mis suunavad õpilasi argumenteerima oma vastuseid ning reflekteerima oma teadmisi. Ülesanded suunavad pöörama tähelepanu ka meediatekstide detailidele.

Harjutuste väljamõtlemlisel toetusin Buckingham'i (2003) representatsioonide õppimise süsteemile, mis soovib teksti analüüsimisel vastata järgmistele küsimustele: kas tekst on realistlik, kuidas meedia tõlgendab maailma nähtuseid, kes räägib ja kes vaikib, kuidas representeerib meedia konkreetseid sotsiaalseid rühmi, miks võtab auditoorium mõned meediarepresentatsioonid vastu kui õiged ja mõningaid väldib kui valesid? Samas võtsin arvesse ka Buckingham'i (2003) meediateksti keele analüüsimise skeemi, mis toob välja küsimusi tähendustest (kuidas kasutab meedia erinevaid keele vorme, et edastada ideid ja tähendusi?), žanridest, valikutest (missugune võib olla mingisuguse konkreetse keelevormi – nt kaameravõtte – kasutamise mõju?). Kõik need küsimused lähevad käiku harjutuste kaudu.

Õppekomplektis toodud harjutused arendavad viit oskust (Smuglina 2011):

1. Kirjaliku meediateksti struktuuri nägemine.
2. Meediateksti detailne analüüs.
3. Meediateksti usaldusväarsuse hindamine.
4. Meediateksti vastuvõtmise analüüs.
5. Meediateksti puudutavate teadmiste kasutamine oma tekstide kirjutamisel.

Benjamin Bloom on eristanud õppeeesmärkide kuus astet: teadmine, tõlgendamine, rakendamine, analüüs, süntees, hindamine. Kui kasutada Bloom'i taksonoomiat, siis näitab järgmine joonis oskuste, mis arendab antud õppekomplekt, seoseid õppeeesmärkidega (joonis 1).

Joonis 1. Õppekomplektis arendatavate oskuste seos Bloom'i taksonoomia õppeeesmärkidega.

Kui vaadata joonisele, on näha, et kõik Bloomi poolt pakutavad õppeeesmärkide tasemed sisalduvad ka õppekomplekti harjutustes:

1. Kirjaliku meediateksti struktuuri nägemine.

Õpilane teab, mille poolest erineb uudis teistest meediažanridest; teab, mis on audiovisuaalse meediateksti eripärasused ja saab neid nimetada; teab, mis on fakt ja arvamus ning mõistab nende kohta meediatekstis.

2. Meediateksti detailne analüüs.

Õpilane võrdleb eesti- ja venekeelseid meediatekste omavahel, oskab tuua välja nii erinevusi kui sarnasusi; näeb tekstis faktivigu, võimalusel oskab ka parandada; eristab uudise teistest meediažanridest, sobitab teksti pildiga kokku audiovisuaalses meediatekstis.

3. Meediateksti usaldusväarsuse hindamine.

Õpilane on teadlik, et kõik meediatekstid on konstrueeritud ning loodud teiste inimeste poolt, seepärast ei saa olla täielikult objektiivsed; määrab meediateksti eesmärgi; analüüsib meediatekstis kasutatud infoallikaid ja nende arvu, leiab meediatekstis neid tegureid, mille järgi saab usaldusväarsust hinnata.

4. Meediateksti vastuvõtmise analüüs.

Õpilane tunnustab, et kõik inimesed võtavad meediatekste vastu erinevalt; õpilane oskab põhjendada oma suhtumist ühe või teise meediateksti vastu; õpilane oskab kuulata klassikaaslaste arvamusi meediatekstide kohta ja austab teiste mõtteid.

5. Teadmiste meediateksti kohta kasutamine oma tekstide kirjutamisel.

Õpilane oskab valida meediatekstide hulgast usaldusväärsema, et kasutada seda oma teksti kirjutamisel; õpilane kasutab oma tekstide kirjutamisel teadmisi meediateksti struktuuri kohta; õpilane opereerib teadmistega meediatekstist, et kirjutada oma tekste.

2.4 Õppekomplekti koostamise allikad ja põhimõtted

Center for Media Literacy toob välja viis põhiteadmist, mida õpilased (ja ka tegelikult täiskasvanud) peavad meedia kokku puutumisel arvesse võtma (Teacher's/ Leader's... 2003):

1. Kõik meedia sõnumid on „konstrueeritud“ („*constructed*“), mis tähendab, et need on loodud teiste inimeste poolt, seepärast peab meediateksti kohta küsima, kes on sõnumi autor, missugused tehnoloogiad on teksti loomisel kasutatud jms.

2. Kõik meediasõnumid on koostatud loomingulise keele kasutuse abil oma konkreetse reeglitega, mis tähendab, et meediatekstide loomisel on kasutatud meediakeel ja konkreetne struktuur.

3. Erinevad inimesed võtavad vastu ühe ja sama meedia sõnumi erinevalt.

4. Meedias on sisesed väärtused ja arvamused, mis tähendab, et kuna meedia sõnumid on koostatud teiste inimese poolt, siis ei saa välistada seda, et teksti loomisel kasutavad nemad oma eelteadmisi, kultuuri väärtusi jms.

5. Meedia on äri, mis on suunatud kasumi saamisele.

Oma õppekomplekti koostamisel panustasin ka mina nende asjadele ning igas harjutuses pöörasin tähelepanu nii teksti struktuurile (see tähendab ka meediakeelele), teksti objektiivsusele, kui ka vastuvõtmisele. Harjutuste koostamisel kasutasin võimalikult palju neid meetodeid, mis panevad õpilastel endal tulla ülalmainitutele väidetele, et õpilased ise koostöö kaudu tundsid ära näiteks seda, et nemad kõik mõistavad ühe ja sama meediateksti erinevalt (harjutus piltidega, harjutus videoga), et uudis on kirjutatud konkreetse struktuuri järgi (uudise analüüs), et meediateksti objektiivsuse saab hinnata kasvõi võrdlemise kaudu (eesti- ja venekeelsete tekstide võrdlemine).

Harjutuste koostamisel ma pühinesin ka meediaõpetuse raamatutele (Potter, Buckingham, Kellner) ja oma kogemusele meediatekstide lugemisel.

Esimese harjutuse „Loe tähelepanelikult!“ idee tuli mul siis, kui ise sattusin lugema artikli, kus Lennart Meri asemel oli kirjutatud Arnold Meri. Samas niisugune harjutus, mis nõuab tähelepanu, on pigem treeninguline, mis võiks äratada õpilasi ning suunata neid õppimisele. Antud ülesanne nõuab ka eelteadmisi Eesti ajaloost, ühiskonnakorraldusest, spordist, mis kindlasti seostab selle ülesande ka teiste ainetega (ühiskonnaõpetus, ajalugu). Oma kogemus eesti- ja venekeelsete artiklite lugemisel pani mind mõtlema ka harjutusele, mille eesmärgiks oleks võrdlemine. Harjutused videoga „Vaata tähelepanelikult!“ ja piltidega on mitmekülgsed ning huvitavad selle poolest, et nad on seotud mitte otsese tähtede lugemisega, vaid piltliku materjali analüüsi ja vastuvõtmisega.

3. Õppekomplekti testimise meetod ja sihtrühm

Selleks, et täita antud bakalaureusetöö eesmärki, milleks on testida õppekomplekti ning saada tagasiside harjutustele, kasutasin kolm meetodit: osalusvaatlus, fookusgruppide intervjuud ja intervjuu eksperdiga ehk meedia õpetajaga. Sihtrühmaks olid kahe vene gümnaasiumi õpilased. Järgmistes alapeatükkides on kirjeldatud sihtrühm, toodud välja ajakava, mille järgi õppekomplekti testimine koolides käis ning meetodid, millega õppekomplekti testisin.

3.1 Sihtrühma kirjeldus ja õppekomplekti testimise ajaplaan

Kokku toimus ülesannete katsetamine kahes vene koolis. Esimeses koolis osalesid uuringus 10. klassi õpilased, kokku 10 inimest (6 poissi ja 4 tüdrukut), kõik vanuselt 16-17. Teises koolis osalesid uuringus 11. klassi õpilased, kokku 8 inimest (5 poissi ja 3 tüdrukut), vanuselt 17-18. Kuna õppekomplekt on mõeldud just gümnaasiumiastmele, siis tahtsin ma näha, kuidas reageerivad õppekomplektile õpilased erinevatest klassidest. 12. klass on vahele jäänud sellel põhjusel, et ajal, kui õppekomplekti testimine toimus, valmistusid õpilased riigieksamiteks. Kuna olemasoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli testida õppekomplekti ning saada sellele tagasiside, siis otsustasin mitte öelda koolide nimetused. Antud töö jooksul hakkasid kasutama koolide eristamiseks kahte mõistet: esimene kool ja teine kool. Esimese kooli puhul poisid on tähistatud kui P (1, 2, 3..) ja tüdrukud T-ga (1, 2, 3...), teise kooli puhul poisid on tähistatud kui P' (1, 2, 3..) ja tüdrukud T'-ga (1, 2, 3...).

Järgmiselt tabelis 1 ja 2 on toodud välja ajaplaanid, mille järgi toimusid harjutuste läbiviimised esimeses ja teises koolides. Kuigi ülespool ma kirjutasin, et esimeses koolis võtsid uurimuses osa 10 inimest, tabelis aga on kirjutatud, et ühel päeval oli kohal maksimum 7 õpilast, siis seda saab põhjendada nii, et mitte kõik õpilased osalesid kõigil päevadel ning mõnikord nad vahetasid.

Tabel 1. Õppekomplekti testimise ajaplaan esimeses koolis.

Kuupäev	Aeg ja õpilaste arv	Tegevus
6. aprill 2011	8.20 – 9.05 – 7 õpilast 9.15 – 10.00 – 5 õpilast (kaks lähivad luulekonkurssile ära).	Esimene kokkusaamine: uurimuse eesmärk, uurimuse käigu seletamine, intervjuu, esimese ja teise harjutuse läbiviimine, tagasiside esimesele kohtumisele.
7. aprill 2011	13.15 – 14.00 – 7 õpilast 14.10 – 14.55 – 7 õpilast	Kolmanda ja viienda harjutuse tegemine, tagasiside tehtud tööle.
8. aprill 2011	12.20 – 13.05 – 6 õpilast 13.15 – 14.00 – 6 õpilast	Neljanda harjutuse tegemine, viimane intervjuu, kolme päeva lõppkokkuvõtte.

Tabel 2. Õppekomplekti testimise ajaplaan teises koolis.

Kuupäev	Aeg ja õpilaste arv	Tegevus
18. aprill 2011	13.30 – 15.00 – 8 õpilast	Esimene kokkusaamine: uurimuse eesmärk, töö käigu seletamine, esimene intervjuu, esimese ja teise harjutuse läbiviimine, tagasiside esimesele kohtumisele.
21. aprill 2011	8.00 – 8.45 – 2 õpilast 8.50 – 10.00 – 6 õpilast	Alustame vaid siis, kui enamik tuli kohale, esimesel tunnil lihtsalt suhtleme kohalviibijatega. Kolmanda ja viienda harjutuse tegemine.
26. aprill 2011	13.00 – 14.30 – 8 õpilast	Viienda harjutuse lõpuni tegemine, neljanda harjutuse läbiviimine, viimane intervjuu, kolme päeva lõppkokkuvõtte.

Kui võrrelda need õppekomplekti testimise ajaplaanid, siis saab näha kaks põhilist erinevust:

- a) esimeses koolis võtsid harjutuste läbiviimised ja intervjuud rohkem aega, kui teises koolis;
- b) esimeses koolis toimus õppekomplekti testimine kolm päeva järjest, kuid teises koolis kolm päeva kahepäevalise intervaauga. Põhjuseks on see, et esimese kooliga oli lihtsam ajad kokku leppida ning tegime koostööd koolidirektori ja õpealajuhatajaga, koos panime tundide ajad kirja. Teises koolis oli raskem aega valida, kuna klassi erinevatel rühmadel toimuvad õpingud erineval ajal. Kuna esimeses koolis viisin läbi harjutusi esimest korda, siis nende seletamine ja üldse tegemine võttis rohkem aega. Samas ka õpilased esimesest koolist olid rohkem avatud aruteluks: nad ise pakkusid teemasid ning olid aktiivsed. Küsimus on selles, et kas erinevus õppekomplekti testimise ajaplaanis muudab vaatluste tulemusi ja tagasisidet, mida õpilased andsid. Minu meelest mitte, kuna eesmärgiks oli teha neid asju ning vaadata, kuidas õpilased töötavad ja saavad ülesannetega hakkama, see aga, et ühed tegid harjutusi kiiremini, kui teised, ei muuda töö mõtet.

3.2 Õppekomplekti testimise meetodid

Esimeseks meetodiks oli osalusvaatlus (lisa 5, lisa 7). Selleks, et teada saada, kuidas koostatud harjutused töötavad, viisin harjutused koolides ise läbi ning kirjutasin üles oma tähelepanekud:

- kuidas õpilased saavad ülesannetest aru;
- kuidas õpilased reageerivad harjutustele;
- missugused diskussioonid tekivad harjutuste tegemise käigus.

Kuna koolijuhtkond ei olnud vastu harjutuste läbiviimisele tundide ajal, toimus õppekomplekti testimine tõelise koolielu tingimustes, nende tunnide asemel, mis olid õpilastel tunniplaanis. Selles olukorras on tegelikult nii positiivsed kui negatiivsed küljed. Kindlasti annab niisugune tõeline koolielu sellise situatsiooni, kus klassis istuvad kõik õpilased, kes on erinevad, ning kes käituvad ka nii, nagu tõenäoliselt käituksid ka teise tunni jooksul: kohal olid need, kes tundsid huvi meedia ja õppekomplekti vastu, samas olid ka need, kes kohe ei võtnud antud uurimuse tõsiselt vastu.

Peab aga mainima, et siiski nende käitumist mõjutas ka see olukord, et põhilised tunnid jäid ära ning võõras inimene viis läbi erinevaid harjutusi võõrasele teemale. Kui oleks valitud konkreetne fookusgrupp, siis oleksid tõenäoliselt ainult need, kes ise on huvitatud niisuguses töös ning võib olla ka vaatluse tulemused oleksid teised. Miinus on selles, et mitte kõik fookus-rühmade liikmed võtsid osa kõikidel uurimise päevadel, nagu ka koolis on tavaline – üks jäi haigeks, teine hilines, kolmas läks luulekonkursile jne.

Pärast iga harjutuse tegemist, toimus klassis eneserefleksioon, mille käigus õpilased ise vastasid küsimustele, kuidas on ülesanne kriitilise lugemisega seotud, milleks nad ülesande tegid. See võimaldas õpilastel teadvustada oma tööd ning rääkida valjusti ka oma arvamuse argumentatsiooniga.

Teiseks meetodiks oli fookusgrupi intervjuu (lisa 6, lisa 8). Esimene intervjuu oli enne harjutuste läbiviimist ning selle eesmärgiks oli teada saada õpilaste meediakasutuse üldiselt, nende suhtumist Eesti meediasse, kuidas nad hindavad selle usaldusväärust ning nende arusaamise meediatekstide kriitilise lugemise mõistest. Küsimused olid järgmised:

1. Tutvustage end ning öelge oma vanust;
2. Rääkige lühidalt oma meedia kasutusest: mis ajalehti loete, mis raadiot kuulate, mis telekanaleid vaatate, kust uudiseid teada saate;
3. Kuidas hindate eesti meedia usaldusväärust? (kas meediat võib uskuda)
4. Mis on teie meelest kriitiline lugemine.

Teine intervjuu (lisa 6, lisa 8) toimus viimasel kokkusaamisel, siis kui kõik harjutused olid läbi viidud. Selle eesmärgiks oli saada tagasisidet õppekomplektile, õpilaste hinnangut ülesannetele, ehk mis meeldis, mis ei meeldinud ning mida nad üldse arvavad õppekomplekti harjutuste vajalikkusest. Viimase intervjuu üheks küsimuseks oli ka see, et mis on kriitiline lugemine nende arvates nüüd. Selle küsimuse eesmärgiks oli teada saada, kas õpilaste arvamus meediatekstide kriitilisest lugemisest pärast harjutuste tegemist on muutunud ja kuidas. Küsimused olid järgmised:

1. Missugused ülesanded jäid meelde;
2. Mis meeldis, mis ei meeldinud;
3. Kuidas te arvate, kas niisugune õppekomplekt on vajalik;
4. Mis on teie meelest kriitiline lugemine. Kas teie arvamus on pärast harjutuste tegemist muutunud, miks.

Mõlemad intervjuud, nii esimene kui teine, olid vabas vormis tehtud, kuid intervjuueerija esitas täiendavaid küsimusi. Intervjuud fookusgruppidega toimusid emakeeles (st vene keeles), ülesannete läbiviimine ja arutus harjutuste käigus toimus sujuvalt nii eesti kui vene keeles: midagi seletas läbiviija eesti keeles, midagi – vene keeles, ka õpilased mõnikord täitsid töölehti eesti keeles, mõnikord panid oma vastuseid vene keeles, arutus ja diskussioon toimus siiski vene keeles. Keele valiku põhjus: õpilased hakkavad oma arvamust jagada ning tagasisidet andma julgelt just emakeeles, siis ei sega neid keelebarjäär ja ei ole neil vaja mõelda, kuidas õigesti öelda.

Kolmandaks meetodiks, mis oli antud töö jooksul kasutatud, oli individuaalne intervjuu meediaõpetuse õpetajaga (lisa 3), kes andis harjutustele oma hinnangut ning analüüsis üldse, kas niisugune õppekomplekt on koolides vaja ning kas õpetajad hakkavad tema meelest neid kasutama. Õpetaja andis ka konstruktiivset kriitikat ning pakkus variandid õppekomplekti täiendamiseks. Üks õpetaja, kes oli eesti keele õpetaja vene koolis, andis kirjaliku tagasiside õppekomplektile (lisa 4).

3.3 Sihtrühma meediakasutus

Esimene intervjuu mõlemates koolides võimaldas teha ettekujutuse õpilaste meediakasutusest (lisa 6, lisa 8). Mõlemate koolide õpilased tarbivad meediat vähe, kasutavad venekeelseid meediakanale (vene Delfi, rus.postimees, rus.err, Pervõi Baltiiski kanal), eesti omad kasutavad vaid siis, kui on koolis vaja. ETV-t vaatab üks poiss esimesest koolist. Küsimusele „Kuidas hindate eesti meedia usaldusväarsust“ vastasid peamiselt kõik sarnaselt: meedias sageli on asjad liialdatud:

P1: „Mõnes mõttes tal on õigus kuid mõnikord seal niisuguse jama kirjutataase liialdavad väga“

T2: „Tegelikult see ei sõltu kas kirjutasid eesti ajakirjanikud või mitte-eesti omad... igal pool kõik ajakirjanikud tegelikult ... ok mitte kõik... lihtsalt nendel on niisugune amet et natuke peab lugeja huvi äratama selleks et noh reitingut suurendada... tegelikult see ei ole ju teaduslik kirjandus et seda nii usaldada“

T1': „Näiteks minu emal oli niisugune juhtum haiglas... eee... tuli purjus mees ja hakkas ründama jaaa katsus midagi teada saada jaa üldiselt oli nendel medვენnaga tüli jaa siis kohalikus ajalehes oli kirjutatud oli väga liialdatud mida tegelikkuses ei olnud tähendab et poolik informatsiooni oli üldse välja mõeldud“

P4': „Ei internetis mitte sest et seal kirjutatakse igasugust jama ma ei tea... kirjutavad mis on nende meelest õige võib olla teise jaoks seesama olukord näeb välja teistmoodi“

Samas mõned õpilased olid ka seda meelt, et meediat saab usaldada:

P4: „Ma kuidagi usaldan ajalehti... seal ei hakka ju valetama“

P3: „Suuremal määral usaldan peamine mõte on seal õigesti kirjutatud kui aga midagi on liialdatud siis see detailid igasugused... põhitekst on oluline“

Selleks, et analüüsida gümnasistide meediakasutust ja hinnanguid meedia usaldusväärsuse kohta, antud töö valim on liiga väike, kuid käesoleva töö raames oli vaja näidata õpilaste, kes hakkavad harjutusi tegema, tausta ning teada saada üldiselt nende suhtumist meediasse. Minu poolt oli soov ka pöörata õpilaste tähelepanu meedia vastu, et nad võib olla hakkasid uuest küljest sellele vaatama.

4. Vaatluste ja intervjuude tulemused

Õppekomplekti testimise eesmärgid olid järgmised:

- Saada tagasiside õppekomplektile õpetajatelt;
- Teada saada, kuidas harjutused töötavad reaalse koolielu olukorras, kuidas õpilased reageerivad nendele;
- Saada õpilastelt tagasiside harjutustele;
- Pöörata õpilaste tähelepanu meediatekstide kriitilise lugemise tähtsusele.

Selles bakalaureusetöö osas on toodud välja peamised märkused iga õppekomplekti harjutuse kohta, võimalikud pakkumised õppekomplekti täiendamiseks ning muutumiseks õpilaste ja õpetajate jaoks rohkem sõbralikumaks.

4.1 Õpetajate tagasiside õppekomplektile kui tervikule

Meediaõpetuse õpetajaga intervjuu on toodud lisas 3 ning eesti keele õpetaja kirjaliku tagasisidet saab näha lisas 4. Mõlemad õpetajad, kes andsid oma tagasiside õppekomplektile, rõhutasid, et kriitilise lugemise oskust on vaja arendada ning üleüldse on see teema aktuaalne ja oluline:

Eesti keele õpetaja: *„Inforohkuse ajastul on kriitilise mõtlemise oskus hädavajalik“*

Meedia õpetaja: *„Aga kus sa seda saad... ainult meediatunnil... just kriitilise mõtlemise töötlemise kaudu sa pärast saad teada kuidas kõike seda propaganda sinusse pannakse. Seepärast ongi kriitiline mõtlemine meediakursusel aluste aluseks.“*

Eesti keele õpetaja pööras tähelepanu ka keele õppimisele läbi meediatekste lugemise:

Eesti keele õpetaja: *„Võtted aitavad keel(t)eõppimist tõhustada ja teha keeleõpet huvitavamaks ja mitmekesisemaks (...) Meie koolide laste probleemiks on eesti keele praktika puudumine. „Elavate“ ja alati värskete tekstide lugemine võimaldab mingil määral keele praktikat, kaasaegse sõnavara omandamist“*

Intervjuu meedia õpetajaga käigus selgus kolm põhilist asja, millele oleks vaja veel õppekomplektis tähelepanu pöörata:

1. Harjutuste valik on mõeldud õpilaste meedia õpetamise erineval etappidel. Kui kasutada neid harjutusi meedia tunnis, siis peab arvestama, et õpetajatel on aastaplaanid erinevad, ning sageli õpetavad nad alguses trükimeediat, siis televisiooni ja raadio, ja siis interneti, selles õppekomplektis aga on kõik harjutused toodud kokku, ning seda peab märkima. Kui aga neid harjutusi hakkavad õpetajad kasutama teistes ainetes, siis saab neid teha segipaisatult.

Meedia õpetaja: „...*Raske on jälgida loogilise seose kõike nende harjutuste vahel kui aga töös on märgatud et kõik need ülesanded kuuluvad erinevate meedia õppimise etappidele (...) aga kui kogemust ei ole siis lihtsalt harjutuste kogum...ee see ongi siis esimesed katsumused analüüsi oskust arendada kriitilise mõtlemise selles mõttes et nagu aabitsas alguses peab õppima sõnu ja siis tekste analüüsida teil ongi need analüüsi fragmendid“*

2. Õppekomplektis ei ole toodud hindamissüsteemi, mille järgi anda õpilastele tagasiside ja hindeid.

Meedia õpetaja: „*Aga me peame ju hinde selle eest panema (...) siis mingis harjutuses peab mõtlema hindamiskaalat välja ja siis ka teie töö jaoks see oleks suureks plussiks et kui te kriitilise mõtlemise väljatöötamise protsessis näete ka hindamise struktuuri“*

3. Õppekomplektis on vaja mainida kõiki küsimusi, mille üle saab õpilastega arutleda harjutuste tegemise jooksul (kui mina neid ülesandeid viisin koolides läbi, siis esitasin erinevaid täpsustavaid küsimusi ning ise algatasin diskussiooni, kuid õppekomplektis ei ole õpetaja jaoks erinevaid küsimusi ette toodud eraldi).

Meedia õpetaja: „... *te arendate mõtlemise aga tuleb nii et tegi ülesande aga milleks siis tegi üldse... tulemusena vot siis tegi ta teile kõike mis on vaja ja siis esitate talle küsimusi (...) Ma paneks siia paar küsimust muidu tuleb välja et noh tegi ta kõike ja las nad nüüd valetavad terviseks“*

Kokkuvõttes peab õppekomplekti täiendama hindamissüsteemiga, samas kirjutada välja tähelepanekud õpetajatele, et missuguseid teemasid nad võivad harjutuste tegemisel klassis arendada ning mis küsimusi täpsemalt esitada ühe või teise harjutuse kohta. Ühesõnaga peab üle vaatama õppekomplekti õpetajatele mõeldud osa ning teha seda õpetaja jaoks rohkem sõbralikumaks ja sisumaks.

4.2 Harjutuste läbiviimine koolides: tagasiside ja järelused

Vaatamata sellele, et suurem osa tekstidest on eestikeelsed ning ka harjutuste töölehed on eestikeelsed, kõikidel õpilastel ei olnud probleeme nende mõistmisega, nad küsisid mõnede üksikute sõnade tõlki. Töölehti püüdsid täita nad ka eesti keeles, kui midagi ei teadnud, siis jätkasid vene keeles. Õpilased ise ütlesid, et eestikeelsetest tekstidest ei olnud raske aru saada. Järgmiselt on toodud kõike viie harjutuse kohta peamised märkused, mis olid tehtud osalusvaatluste (lisa 5, lisa 7) käigus ning meediaõpetaja poolt antud tagasisides. Neid märkusi saab kasutada õppekomplekti parandamiseks ja täiendamiseks.

4.2.1 Esimene harjutus „Loe tähelepanelikult“

Meedia õpetaja kohe kirjeldas seda ülesannet kui evokatsiooni faasiks sobivat. Õpilased reageerisid harjutusele erinevalt – mõnedele meeldis, teistele – ei meeldinud.

T1': *„Hakkad kahtlema nendes asjades mida sa tead“*

Ükski õpilane ei leidnud kõike kohti, kus factivead esinevad. Peamiselt kõik nägid suurem osa kohti, kus vead on, kuid mitte alati oskasid nad vead parandada. Näiteks tundsid õpilased, et viga on aastanumbris, kuid ei teadnud õiget vastust, mida parandada. Harjutuse läbiviimisel tundus, et õpilased kardavad näha välja rumalatena, seepärast võib olla mõnedele ei meeldinud see harjutus. Ka meedia õpetaja pööras sellele tähelepanu:

„... Aga teisest küljest kui ma ise olen vähese kirjaoskusega kas tõesti nüüd ka ajalehti ei saa lugeda et vead on...“

Antud harjutuses ei ole vaja midagi muuta, võib olla pigem pöörata õpetajatele suunatud näpunäidetes tähelepanu sellele, et antud ülesande eesmärgiks on detailse lugemise abil tunda ära selle koha, kus viga on ning parandada siis, kui õpilane oskab. Kui õpetaja rõhutab seda ning pakub võimalusel õpilastele kasutada interneti või muu allikat õigete vastuste leidmiseks (raskete lausete puhul), siis tunnevad õpilased end enesekindlam ning ei hakka pabistama selle pärast, et nendel ei ole ühe või teist teadmist.

4.2.2 Teine harjutus „Vaata tähelepanelikult!“

See harjutus meeldis kõikidele õpilastele ilma erandita kõige rohkem:

T1': *„Kõik mis visuaalne on alati paremini jääb meelde“*

P3: *„Noh see siis kui sobitasime teksti videoga ja leidsime et see üldse ei sobi tekstile ja seepärast mitte alati peab eee mõelda läbi millest laulus jutt on ja sobitada seda videoga ja mitte alati peab lihtsalt kuulama...“*

Esimeses koolis läbi selle harjutuse ja video analüüsi jõudsid õpilased ühiskondlike probleemide teemalisele diskussioonile. Üks õpilane pööras video vaatamisel tähelepanu, et laulja mitu korda läks üle teed, kuid ei vaadanud ringi, kas auto sõidab. Edasi hakkas ta arutlema, et teda imestab, kui ka meie linnades inimesed üldse ei vaata ringi, kui lähevad üle teed, ja mis teda rohkem imetlema paneb on see, et isegi naised lastevankritega ei vaata, kas auto sõidab või mitte. „Kui need emad saavad viga siis on veel üks asi, aga lapsed on ju väikesed, vähemalt mõtleksid nad nendele!“ – tegi õpilane kokkuvõtte. Esimese kooli õpilased tulid järeldusele, et see maailm, mis on videos näidatud, on ükskõikne ja inimesed on egoistid, keda ei huvita mis nende ümber toimub. Teise kooli õpilased ei olnud nii avatud diskussiooniks ning oma arvamuste avaldamiseks. Niisuguse väikese valimi järgi ei saa teha järeldust, et näiteks teise kooli õpilased on vanemad ning vaatavad videod teise pilguga. Võib olla mõjutasid nende käitumist teised tegurid.

Selle harjutuse läbiviimisel tekkisid mõtted muuta natuke video näitamise struktuuri. Esimesel korral, kui õpilased sobitavad heli ja teksti pildiga kokku, võivad vaadata nad video tervikuna, kuid teisel korral, kui on vaja kirjutada välja erinevaid detaile, mida õpilased märkasid, võib aeg ajal panna klippi pausile, et õpilased saaksid mõelda ja kirjutada. Kuna video teisel korral vaatamisel õpilased jagasid ka oma mõtteid, emotsioone üksteisele valjusti, siis üheks ettepanekuks on ka nende pauside jooksul teha kohe arutelud, et kõik võiksid kohe rääkida, mida märkasid.

4.2.3 Kolmas harjutus „Kaks teksti – leia erinevusi!“

See harjutus pani õpilasi mõtlema eesti- ja venekeelsete meediateksti erinevustele:

P3: *„See et kui me eesti ja vene tekste lugesime siis täielik vastuolu oli...noo mitte et vastuolu aga vene tekstis ei olnud palju asju jaa kuidagi muudetud oli seepärast võib isegi üle lugeda eesti uudiseid et kontrollida“*

Üks õpilane pakus, et paremini oleks siiski lugeda originaalteksti, mitte tõlget, teine oli seda meelt, et peab kõike lugema, et saada sündmusest täispildi. Semantiliste omaduste tabeli täitmisel ei olnud õpilastel probleeme pealkirju võrdlemisel, samas oluline oli see, et õpilased avaldasid oma mõtteid ja emotsioone pealkirjade vastu ning need olid ka erinevad. Siis kui õpilased Venn-diagrammi koostasid, siis panid nad tähele, et tegelikult uudise mõte oli nii vene- kui eestikeelses tekstis sama, kuid kuna kirjutamisviis oli erinev, siis võtsid nad tekste erinevalt vastu (mõlemate koolide õpilased ütlesid seda). Antud ülesande jaoks on õpetajal suur roll, kuna just tema peab suunama õpilasi ning panema neid oma arvamusi ja tundeid avaldama. Õppekomplektis ei ole toodud õpetajatele eraldi küsimuste valikut, mida saab ta kasutada tunnis, seda on vaja lisada.

Meedia õpetaja rõhutas ka seda, et peale tekstide võrdlemist, oleks vajalik tuua välja ka suunavaid küsimusi, et kõigepealt kes neid tekste edastas ja milleks, siis pöörata tähelepanu ka ajakirjaniku rollile, et kuidas ebatäpne või mitte täielik tõlge võib moonutada informatsiooni ja ka tekstide vastuvõtmist. Kuna ka õpilastel olid erinevad tunded mõlema artiklite lugemisel, siis see näitab, et igaüks võtab vastu teksti omamoodi - ka seda oleks vaja õppekomplektis rõhutada, et õpetajad arutleksid ka tekstide erinevate vastuvõtmise üle.

4.2.4 Neljas harjutus „Uudise analüüs“

Selle harjutuse läbiviimisel mõlemates koolides tekkisid kohe kaks probleemi: esiteks, loengu vormis teema „Mis on uudis“ esitamine oli raske ja õpilastele arusaamatu, teiseks, uudise valik analüüsi jaoks ei olnud hea. Seepärast peab mõtlema välja mingi teise vormi uudise teema tutvustamiseks õpilastele ning pakkuda välja teise uudise näidet analüüsiks.

Meedia õpetaja kohe suunas tähelepanu, et uudise analüüsimisel peavad küsimused teises järjekorras olema: eesmärgi tuvastamine – esimene küsimus, siis faktide loetelu, siis küsimused sellest, kes räägib otseselt ja kes – läbi autorite sõnu, siis arvamuste loetlemine ning küsimus, mis on uudises puudu. Meedia õpetaja pakkus, et võiks antud harjutuses tuua välja ka uudiste kategooriaid:

Meedia õpetaja; „Kas te ei taha panna vot tegelikult algab uudise analüüs ee selle kategooriast konflikti globaalne siis katastroof prominentsus või mm poliitiline sündmus. Sest me ju tegelikult alustame kui nad võtavad uudise määrame kindlaks missugusele liigile ta kuulub sellepärast et siis ka uudises toimub kõik teisiti eesmärk ja nii edasi“

Arvan, et uudiste kategooriate antud õppekomplektisse sisse panemine on liigne, sellepärast et ka uudise teema muutub liiga spetsiifiliseks ja keeruliseks, mis antud harjutuse kontekstis ei ole vaja. Eesmärk on näidata, kuidas toimub pinnapealne uudise analüüs, et millele peab pöörama tähelepanu uudise lugemisel, mitte aga süveneda ajakirjanduslikesse detailidesse.

Õpetajale peab eraldi kirjutama ka viiteid, milleks õpilased kõike seda teevad, milleks on vaja teada uudise struktuuri selle skeemi järgi, mida õppekomplekti autor pakub, selleks , et ta saaks arutleda klassis selle üle.

4.2.5 Viies harjutus „Pilt kui meediateksti osa“

Esimesele koolile meeldis see harjutus väga, sellel põhjusel, et see oli aktiivne, lõbus ja uudne. Huvitav tähelepanek oli see, et kummagi kooli õpilased ei saanud aru, et fotodel on üks ja sama inimene, kuigi teise kooli õpilased pakkusid välja, et võib olla kahel fotol on sama inimene. Küsimustele vastates kasutasid õpilased piltide allkirju. Ainult üks õpilane teisest koolist kasutas teadmisi teistest fotodest, kui vastas küsimustele järgmiste fotode kohta. Oluline oli selle ülesande tegemisel just see, et õpilased reflekteerisid oma emotsioone fotode vaatamisel ning ka oma vastuseid, kuna mina kui harjutuse läbiviija alati küsisin, et „miks siin vastasite nii, ja miks siin naa?“. Pärast seda, kui jutustasin lühidalt olukorrast, millega on need fotod seotud, ning lisasin ka seda, et foto nr 2 oli tehtud varem ning tegelikult kajastab teist sündmust (selle lihtsalt pandi uue teksti kõrvale), toimus esimeses koolis arutelu, et interneti uudiste portaalides sageli on pandud fotod, mis tegelikult ei ole tekstiga seotud.

Selle harjutuse läbiviimisel peab olema õpetaja juht, kes suunab õpilasi ning selleks on vaja ka õpetajate näpunäidete lehtedes kirjutada eraldi võimalikud küsimused, mille üle saab klassis toimuda diskussioon, kasvõi see, et plakatide järgi saab näha, et kõik õpilased võtavad pilte erinevalt vastu ning kõik näevad neid erinevalt. Oleks vaja lisada küsimusi ka fotode detailse analüüsi jaoks: et mis rakursist on see tehtud, mida saab öelda valgusest ja kuidas need detailid võivad foto vastuvõtmist muuta.

Meedia õpetaja rõhutas ka seda, et antud ülesanne näol on tegemist vastuvõtmise erinevuses:

„Mulle meeldisid küsimused vot see ongi kõige olulisem moment vastuvõtmise erinevuses vot ka seal teksti analüüsis on see eriti pilti vastuvõtmine“

4.3 Õpilaste kriitilise lugemise mõistest arusaamine

Mõlemates koolides olid õpilastele esitatud küsimused meediatekstide kriitilise lugemise mõiste arusaamisest enne harjutuste tegemist ja pärast. Eesmärgiks oli teada saada õpilaste teadmisi kriitilisest lugemisest, samas võrrelda nende vastuseid pärast esimest intervjuud ja pärast viimast kohtumist: kas harjutuste tegemine mõjutas õpilaste arusaamale kriitilisest lugemisest.

Mõlemates koolides, kus olid õppekomplekti harjutused läbiviidud, õpilaste arvamused kriitilisest lugemisest olid kas muutunud või teadmised täiendatud. Selleks, et arvamuste kriitilisest lugemisest muutmist või teadmiste täiendamist selgem oleks näha, toon välja tabeli (tabel 3), kus on kirjutatud õpilaste esmased ettepanekud, mis on kriitiline lugemine, ja arvamused viimasel kohtumisel (mõned lahtrid on tühjad, kuna õpilased puudusid).

Oluline on see, et paljudel õpilastel esinesid viimasel kohtumisel meediatekstide kriitilise lugemise defineerimisel niisugused mõisted nagu: usaldusvääruse hindamine, vigade otsimine, võrdlemine, usaldamine, analüüs, hindamine, teksti vastuvõtmine. Tuues välja just neid mõisteid, õpilased näitasid, et reflekteerisid neid harjutusi ning olid mõistnud, milleks tegid ühe või teise ülesande.

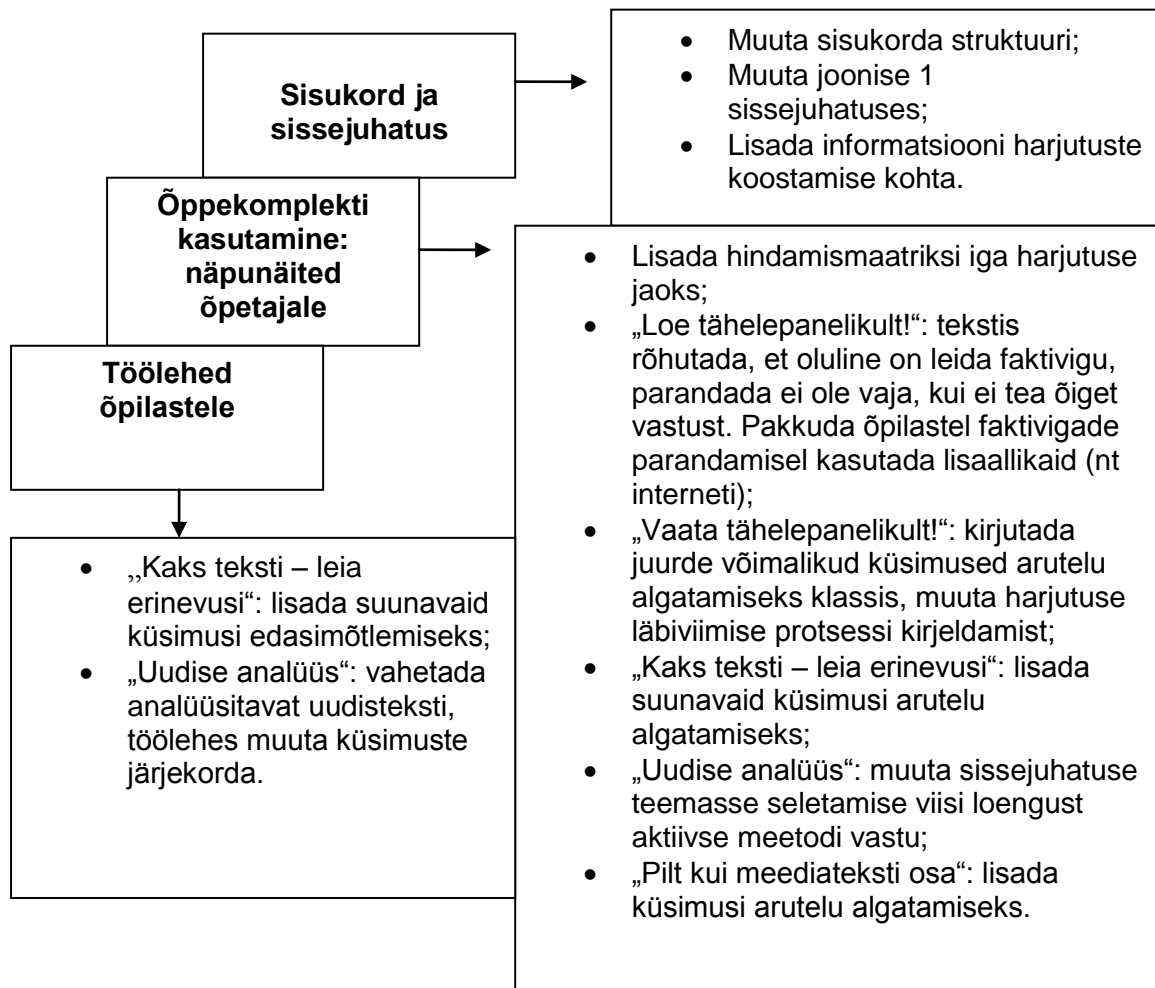

Tabel 3. Õpilaste arvamused meediatekstide kriitilisest lugemisest enne õppekomplekti harjutuste läbiviimist ja pärast

	Esimene kohtumine	Viimane kohtumine (pärast harjutuste läbiviimist)
T1:	„Ei tea mingi kriis“	
T2	„Eee... kriitiline see tähendab loed analüüse teed ja kritiseerid... mitte lihtsalt enda jaoks loed vaid hindad seda informatsiooni“	
T3		„Noh...eee kriitiline lugemine see on täielik teksti tunnetamine ja mõistmine jaa ma ei tea noh üldse süvened tekstisse ja mõistad mis see täpselt on“
T4	„Noh... kuidagi... kui otsid mingisuguseid puudujääke et autor parandaks...“	„noo...lugeda teksti ja kuidagi anda hinnangut otsida mingeid plusse ja miinuse seal“
P1	„Midagi kriitiline ja ohtlik mingi ohuga seotud ma ei tea... midagi arusaamatu...“	
P2	„Mingipärast assotsieerub sõnadega kiiresti, palju ja peab“	„Mu arvamus ei ole muutunud“
P3	„Ei ole aimugi... loed palju-palju siis kui juba kõike lugesid“	„Teksti mõistmine eee sõna-sõnalt täiekuult teksti analüüsida ja hinnata seda ja nii edasi“
P4	„Ma ei tea võib olla on see see, kui loed põigiti viie minuti jooksul pead lugema ja siis mõtled mida luges“	„Võib olla teksti analüüsida leida mingisuguseid vigu“
T1’	„See tähendab jaotatud plussideks ja miinusteks mingi oma arvamus artikli kohta või veel midagi“	„Mis emotsioone tekitab“
T2’	„Mingisugune kriitika on kirjutatud“	„Mida võib usaldada mida ei või kuidas igaüks võtab erinevalt vastu“
T3’	„Kui teksti loetakse ja jaotakse faktide kohta usaldusväärsus ja oma arvamus“	„Teksti analüüs usaldusvääruse kontrollimine“
P1’	„Võib olla mingi kriitika“	
P2’	„Isegi ei tea ei ole kokku puutunud mingisugune kriitika on kirjutatud“	„Vigade otsimine niisugune sügav teksti õppimine“
P3’	„Teksti usaldusvääruse kontrollimine vist“	„Vigade otsimine ka“
P4’	„Emm... võib olla ei usalda iga sõna enda kohta proovid seda kuidas üldse võiks olla mida nad võiksid mõelda välja mida kirjutada“	„Proovid kindlaks määrata kas on kirjutatud õigus või mitte vaatad allikat kust see üldse on kõike võrdled fakte ja nii edasi... kas on õigesti või ei ole mõtled kuidas üldse sinu jaoks see uudis on“
P5’	„Näiteks missuguse informatsiooni lugesid ja võrdled seda teiste allikatega mida seal räägitakse“	„Vigade otsimine võrdled kuidas on ühes keeles ja kuidas teises“

4.4 Kokkuvõtteks

Käesolevas alapeatükis võtan kokku kõike, mis oli neljandas peatükis kirjutatud ning pakun skeemi, mis näitab peamisi muutusi uuendatud õppekomplektis (joonis 2).

Joonis 2. Muudatused, mis tulevad uuendatud õppekomplektisse.

Kokkuvõte ja diskussioon

Selle töö põhiline eesmärk on testida õppekomplekti kriitilise lugemise kui ühe meediapädevuse aspekti arendamiseks vene gümnaasiumite õpilaste seas, saada tagasiside nii õpilastelt kui õpetajatelt, selleks et parandada ja täiendada õppekomplekti. Õppekomplekt koosneb viiest harjutusest, mis on seotud niisuguste oskustega, nagu: meediatekstide detailne lugemine, meediatekstide sisu ja struktuuri analüüs, meediatekstide vastuvõtmise tegurite hindamine, meediatekstide usaldusvärsuse hindamine. Töö käigus olid kõik viis harjutused, mida pakub õppekomplekt, viidud läbi kahes koolis gümnaasistide seas. Ühes koolis oli sihtrühm 10. klass ja teises koolis – 11. klass. Meetodiks oli valitud osalusvaatlus, kui mina ise viisin ülesandeid läbi koolides, ning panin kirja tähelepanekuid õpilaste reageerimisest harjutustele ja nende tagasiside. Osalusvaatluse käigus pöörasin tähelepanu ka sellele, kas õpetajale oleks mugav ja arusaadav harjutusi läbi viia oma klassides. Mõlemates koolides olid tehtud ka intervjuud fookus-rühmadega. Esimene intervjuu selleks, et teada saada tausta õpilaste meedia tarbimisest ja nende teadmistest kriitilise lugemise oskusest. Teine intervjuu oli tehtud viimasel kohtumisel, pärast seda, kui kõik õppekomplekti harjutused olid läbiviidud. Selle eesmärgiks oli saada õpilastelt tagasiside õppekomplektile ning uurida välja, kas nende teadmised kriitilise lugemise oskusest on muutunud või täiendanud. Uurimuse käigus selgus, et need õpilased, kes alguses ei teadnud üldse, mis on kriitiline lugemine, viimasel kokkusaamisel olid võimelised seda defineerida, teistel õpilastel teadmised täiendasid. Kriitilise lugemise mõiste selgitamisel hakkasid õpilased kasutama niisuguseid sõnu nagu: usaldusvärsuse hindamine, tekstide võrdlemine, vigade otsimine, teksti analüüs. Õpilased rõhutasid ka seda, et need harjutused, mis õppekomplekt pakub, on vajalikud ja huvitavad, vähemalt sellepärast, et koolis tavaliselt niisuguste asjadega ei tegelekse ning seepärast toovad niisugused harjutused kooliellu mitmekesisut ja kasu.

Õppekomplektile andsid tagasiside ka õpetajad. Eesti keele (kui võõrkeele) õpetaja tegi kirjaliku tagasiside ning rõhutas, et meediatekste saab palju kasutada eesti keele tunnis, kuna need (meediatekstitid) sisaldavad elavat keelt, mis on praktikas väga tähtis. Intervjuu vormis andis tagasiside ka meedia õpetaja, kes tegi kõikide harjutuste detailse analüüsi ning pakus õppekomplekti täiendamiseks luua süsteemi harjutuste hindamiseks, teha õpetajate jaoks selgemaks õppekomplekti kasutusvõimalusi klassis ning teha mõned muutused töölehtedes.

Muutused, mis tulid õppekomplekti parandamise ja täiendamise käigus, muudavad seda informatiivsemaks ja kasutamiseks kõlbavamaks. Parandatud õppekomplekti saavad vene koolide õpetajad kasutada nii meedia tundides, kuid ka ühiskonnaõpetuse või eesti keele tunnis. Uuendatud õppekomplekti kriitilise lugemise kui ühe meediapädevuse aspekti arendamiseks vene koolide gümnaasiumi õpilastele, mida õpetajad saavad kasutada oma töös, pakun lisas 2.

Kriitiline lugemine on avatud teema, mida saab erinevatest küljedest Eesti koolides uurida, näiteks hinnata eesti ja vene õpilaste kriitilise lugemise oskust, võrrelda seda. Huvitav oleks teada saada, kas kriitilise lugemise oskus vene õpilastel, kes käivad vene koolides ja nende omadel, kes käivad eesti koolides, on erinev ja mille poolest; võrrelda saab ka nende õpilaste seas, kelle koolis on meedia tund ja kellel seda ei ole.

Õppekomplekti läbiviimine koolides ning õpetajate tagasiside näitasid, et kriitiline lugemine on oluline mõiste, millest peab õpilastele koolides rääkima, mida peab arendama. Kuigi sihtrühm, mille seas harjutusi testisin, oli väike ning selle põhjal ei saa teha põhjanevaid järeldusi, siiski antud uurimus näitas, et huvi on ning niisuguste asjadega peab tegelema. Mina kui bakalaureusetöö autor ja õppekomplekti koostaja kavatsen tegeleda sellega, et need harjutused jõudsid sihtmärgini, et õpetajad hakkaksid neid koolides kasutama.

Summary

The purpose of this bachelor paper is to test a study set consisting of exercises that would develop the skill of a critical reading in the schools in order to get a feedback from students and teachers and then to improve it. A study set consists of five exercises which develop these skills such as a detailed media texts' reading, analysis of structure and content of media texts, evaluation of reliability of media texts, and analysis of factors that influence the reception of media texts. Exercises were conducted at two Russian schools with students from grades 10 and 11. During the exercise procedure a method of participant observation was applied.

Also, two interviews were conducted with the focus groups. The purpose of the first interview was to gather information about students' background of media use and knowledge about the critical reading. The second interview was carried out at the last meeting in order to obtain feedback from students about exercises and to examine whether their knowledge of critical reading skills improved or changed. The study revealed that those students who did not know at the beginning the meaning of critical reading, were able to provide a definition of the term later. Those who knew the meaning, reported more critical and complemented understanding of critical reading. After comprehension of the concept of critical reading, the students started to use words like reliability assessment, texts comparison, tracking mistakes, and text analysis. In addition, a teacher of Estonian language (as a foreign language) provided a written feedback, in which she stated that media texts could be used frequently in Estonian classes, since media texts contain everyday language that is crucial in practice, and a teacher of media analyzed the exercises in details during an interview. The teacher of media proposed to create an assessment system for the exercises of the study set, to provide a clearer description of the applications of the study set in a classroom for the teachers, and to add some changes in the working sheets.

Taking into account all the comments that were made during the course of participant observation and interviews, this bachelor paper offers a renewed study set, more informative and convenient to use for teachers and students.

Kasutatud kirjandus

Buckingham, D (2003). *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Cambridge: Polity Press.

Euroopa komisjoni kodulehekül, URL (kasutatud mai 2011)
http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/index_en.htm

Fisher, R. (2005). *Õpetame lapsi mõtlema*. Tartu: AS Atlex

Gümnaasiumi riiklik õppekava (28.01.2010) RT I 2010, 6, 21; viimati muudetud 16.12.2010 nr 14. URL (kasutatud jaanuar 2011) <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122010018>

Kellner, D. & Share, J (2007). Critical Media Literacy Democracy, and the Reconstruction of Education. D. Macedo et al (toim). *Media Literacy: a Reader*. New York: Peter Lang Publishing, 3-24.

Masso, A. & Kello, K. (2010). *Vene õppekeelega koolide valmisolek eestikeelsele gümnaasiumiõppele üleminekuks*. URL (kasutatud mai 2011)
http://www.ut.ee/curriculum/orb.aw/class=file/action=preview/id=827105/Masso_Kello_ARUANNE_2009_KYSITLUSED_07.10.pdf

Mayfield, M. (1991). *Thinking for Yourself: Developing Critical thinking skills through writing*. California: Wadsworth Publishing Company

Potter, J (2001). *Media Literacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Rayner, P. & Wall P. (2008). *AS Media Studies: The Essential Introduction for AQA*. Oxon: Routledge.

Smuglina, I (2011). *Õppekomplekt kriitilise lugemise kui ühe meediapädevuse aspekti arendamiseks vene koolide gümnaasiumite õpilastele*. Seminaritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Stewart, C. & Lavelle, M. & Kowaltzke, A (2001). *Media and Meaning: an Introduction*. London: British Film Institute.

Teacher's/ Leader's Orientation Guide (2003). URL (kasutatud mai 2011) http://www.medialit.org/sites/default/files/mlk_orientationguide.pdf

Vihalemm, P. (2006). Media Use in Estonia. Trends and Patterns. *Nordicom Review* 27 (1): 17-29.

Õpilased ootavad õpetajatelt soovitusi interneti kasutamise kohta õppetöös (2006). URL (kasutatud mai 2011) <http://arhiiv.koolielu.ee/pages.php/0710,16630>

Lisa 1: Õppekomplekt

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Õppekomplekt kriitilise lugemise arendamiseks meediatekstide abil

Koostaja: Irina Smuglina

Juhendaja: Kadri Ugur, PhD

Tartu 2011

Sisukord

Sissejuhatus

1. Õppekomplekti kasutamine: näpunäited õpetajale

1.1 Esimene harjutus „Loe tähelepanelikult!“

1.1.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused

1.1.2 Harjutuse läbiviimine

.....1.1.3 Töölehe 1 õiged vastusevariandid

1.2 Teine harjutus „Vaata tähelepanelikult!“

1.2.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused

.....1.2.2 Harjutuse läbiviimine

1.3 Kolmas harjutus „Kaks teksti – leia erinevusi“

1.3.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused

1.3.2 Harjutuse läbiviimine

1.4 Neljas harjutus „Uudise analüüs“

1.4.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused

1.4.2 Harjutuse läbiviimine

1.5 Viies harjutus „Pilt kui meediateksti osa“

1.5.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused

1.5.2 Harjutuse läbiviimine

2. Töölehed õpilastele

2.1 Tööleht 1 „Loe tähelepanelikult!“

2.2 Tööleht 2 „Vaata tähelepanelikult!“

2.3 Tööleht 3 „Kaks teksti – leia erinevusi“

2.4 Tööleht 4 „Uudise analüüs“

2.5 Tööleht 5 „Pilt kui meediateksti osa“

3. Õppekomplektis kasutatud meediatekstide loetelu

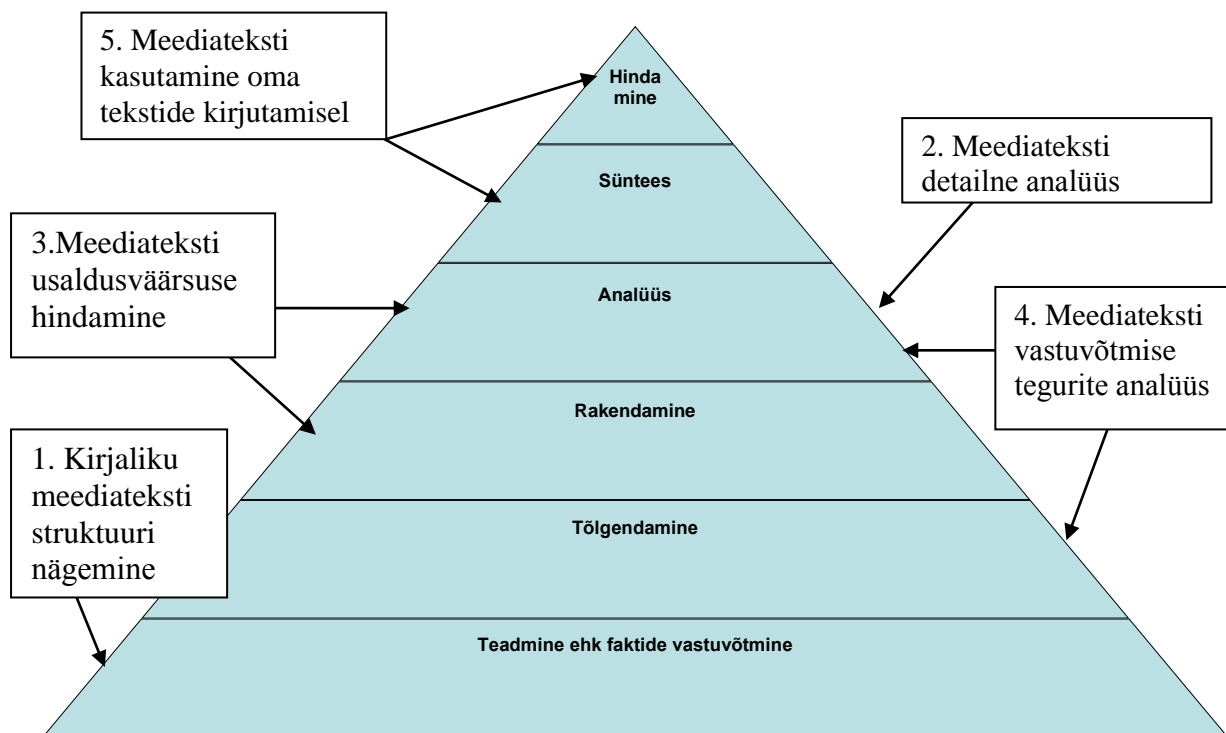
Sissejuhatus

Õppekomplekt koosneb ülesannetest, mis arendavad kriitilise lugemise oskust meediatekste lugemise abil. Õppekomplekt on suunatud vene gümnaasiumite õpilastele. See sihtrühm on valitud mitmetel põhjustel. Esimene põhjus on seotud vene gümnaasiumite üleminekuga eestikeelsele õppele. Nüüd hakkavad õpilased lugema rohkem tekste võõrkeeles, st eesti keeles, ning tegu tuleb ka meediatekstidega (nt ühiskonnaõpetuse tunnis). Siinkohal tuleb ette mitte ainult keelebarjäär, mis võib põhjustada meediateksti mõistmatuse, vaid ka meediatekstide erilisus, kuna ka emakeeles on nende lugemine ja arusaamine keeruline. Ühest küljest, on see õppekomplekt mõeldud selleks, et kergendada vene gümnaasistidel eestikeelseid meediatekste lugemise, teisest küljest, et näidata eesti meediakeelt, täiendada õpilaste sõnavara. Teine põhjus puudutab õpetajaid. Antud õppekomplekt pakub õpetajatele erinevate ülesannete kriitilise lugemise arendamiseks valiku, mida nad saavad kasutada tundides. Siin on toodud võimalused, kuidas kasutada meediateksti oma tunnil ning konkreetsete ülesannete näited. Kolmandaks põhjuseks on see, et kriitiline lugemine on üks olulisematest kriitilise mõtlemise osadest, samas on kriitiline lugemine ka üks meediapädevuse aspekt.

Õppekomplekti harjutused arendavad viit oskust:

1. Kirjaliku meediateksti struktuuri nägemine.
2. Meediateksti detailne analüüs.
3. Meediateksti usaldusväarsuse hindamine.
4. Meediateksti vastuvõtmise tegurite analüüs.
5. Meediateksti kasutamine oma tekstide kirjutamisel.

Kasutades Bloomi taksonoomiat (Benjamin Bloom tõstis esile õppeeesmärkide taksonoomia kuus astet) näitab järgmine joonis oskuste, mis arendab antud õppekomplekt, seos õppeeesmärkidega (joonis 1).

Joonis 1. Õppekomplektis arendatavate oskuste sobitamine Bloom'i taksonoomia õppeeesmärkide järgi.

Õppekomplektis on kasutatud kirjalikke, visuaalseid ja audiovisuaalseid meediatekste. Meediatekstid kaotavad aja jooksul oma aktuaalsust ja tähtsust, kuna iga päev toimuvad erinevad sündmused, ning see meediatekst, mis oli ajakohane eile, ei pruugi seda olla homme. Seepärast on õppekomplekt koostatud sellisel viisil, et pakutud on harjutuste variandid, mille eeskujul saab õpetaja koostada tulevikus ülesandeid ise, kasutades oma poolt valitud meediatekste.

Õppekomplekti kasutamine: näpunäited õpetajale

Esimene harjutus „Loe tähelepanelikult!“

Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Harjutuse eesmärgiks on see, et õpilane loeb meediateksti hoolega ning pöörab tähelepanu detailidele ja faktidele. Õpilaste tähelepanu köitmiseks on meediatekstidesse sisse kirjutatud mõningad faktivead, mida seal algselt ei olnud. Tekstis vigade otsimine aitab arendada *meediateksti detailset analüüsi oskust*, sest vigade leidmine eeldab lausete analüüsi sõnade ja grammatiliste vormide tasandil. Samas on tähelepanelikkus oluline *oma tekstide kirjutamisel*, kuna siis oskab õpilane ka oma töös tähelepanelikumalt ja täpsemalt suhtuda detailidesse ning on motiveeritud kontrollima kõike, milles ta ei ole kindel. Lõpuks, on see ülesanne seotud ka *teksti vastuvõtmisega*. Kui õpilane tunneb, et ta suudab tekstist üles leida ilmsed vead, on tal lihtsam otsustada, kas ta usaldab tekstis esitatud seisukohti või mitte.

Ülesanne taotletavaks tulemuseks on see, et õpilane loeb teksti tähelepanelikult ja pöörab teksti lugedes tähelepanu detailidele.

Harjutuse läbiviimine

Harjutuse läbiviimiseks on vaja teksti (või lauseid eraldi) sellise informatsiooniga, mis ei ole õpilastele uus (nt eelmise tunni teemal põhinev info) ning teha selles tahtlikult faktivigu. Õpetaja võib õpilastele ette öelda, kui palju vigu on igas lauses ja tekstis kokku, et õpilastel oleks ka enesekontrolli võimalus. Faktivead võivad olla erinevad: ühe linna asemel kirjutatud teine linn, viga nimes või isiku ametinimetuses, vead aastaarvudes jne. Oluline on vigade tegemisel võtta arvesse meediatekstide ajakohasust (nt ei ole mõtet teha vigu lauses „Täna kohtus Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves Rootsi kuningaga“; sest et „täna“ muutub ajalooks ja juba seda saab parandada).

Antud ülesannet saab kasutada tunni alguses ehk evokatsioonifaasis, sest, ühest küljest, sobib see eelmise tunni teema meenutamiseks ning, teisest küljest, äratab aktiivne töö, kus igapähele on võimalik edukas olla, õpilaste tähelepanu.

Töölehe 1 õiged vastuse variandid:

1. ...eurooplane Lennart Meri
2. ...veebruar 1918:...
3. President Toomas Hendrik Ilves...
4. Riigikogu vaidleb... (on olemas Riigikogu ja on olemas Eesti Vabariigi Valitsus)
5. Postimees: Ajaleht Postimees...
6. Ukraina pealinn Kiiev on...
7. ... augustiputši üks juhte.
8. ... alates 2004. aasta kevadest...
9. ... maailmameister Andrus Veerpalu lõpetab...
10. Parvlaev Estonia oli...

Teine harjutus „Vaata tähelepanelikult!“

Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Harjutuse eesmärgiks on arendada tähelepanelikkust video vaatamisel, kuuldava ja nähtava informatsiooni märkamise. Audiovisuaalsed tekstid on informatsioonirikkad: ühes audiovisuaalses ühikus on ühendatud pilt, heli ja tekst. Harjutuse tegemise käigus õpilased analüüsivad audiovisuaalset teksti kui tervikut, pöörates tähelepanu pildile ja detailidele, tekstile, mida räägitakse ning tekstile, mis on pildil kirjutatud. Samas ütlevad õpilased välja oma arvamuse, kas visuaalne ja auditiivne info on omavahel kooskõlas.

Õpitulemuseks on see, et õpilased hindavad audiovisuaalset teksti tervikuna, kuid suudavad selle komponente ka eraldi analüüsida.

Harjutuse läbiviimine

Harjutuse läbiviimiseks on vaja audiovisuaalne tekst (muusikavideo, uudiselõik, reklaam).

Selles õppekomplektis on videoks valitud Kylie Minogue muusikaklipp laulule *Come Into My World*; seda võib näha, nt siin: <http://www.youtube.com/watch?v=63vqob-MljQ&ob=av2el>.

Video jooksul teeb laulja neli ringi ning läheb neli korda mööda samadest inimestest ja samadest hoonetest, kuid alati muutub tema ümbruses midagi. Alguses näitab õpetaja videoklippi tutvustamiseks ning juhhib õpilaste tähelepanu laulu tekstile. Seejärel jagab õpetaja

õpilastele töölehed, kus peale ülesande on ka laulutekst tõlkega. Õpilased täidavad töölehe esimese osa.

Nüüd näitab õpetaja videoklippi veel üks kord, juhhib õpilaste tähelepanu visuaalsele infole, õpilased täidavad töölehe teise ja kolmanda osa. Pärast töölehtede täitmist ja küsimuste paarides arutlemist toimub diskussioon, kus vabatahtlikud võtavad sõna. Arutleda võiks niisugustel teemadel nagu: missugused inimestevahelised suhted on videos esitatud; kuidas õpilased arvavad, miks üks või teine klippi tegelane käitub nii või naa; kirjeldada üldiselt keskkonda, milles toimub klippi tegevus; mis muutub järjest ka meie ümbruses ringselt; kas me jälgime teisi inimesi kasvõi ühistranspordis või kaubanduskeskuses (siinkohal võivad õpilased ka tuua näidet, mida huvitavat märkasid nad täna kooliteel). Samas võib arutleda koos ka nende küsimustele, mis on toodud töölehes 2.

Kolmas harjutus „Kaks teksti – leia erinevusi“

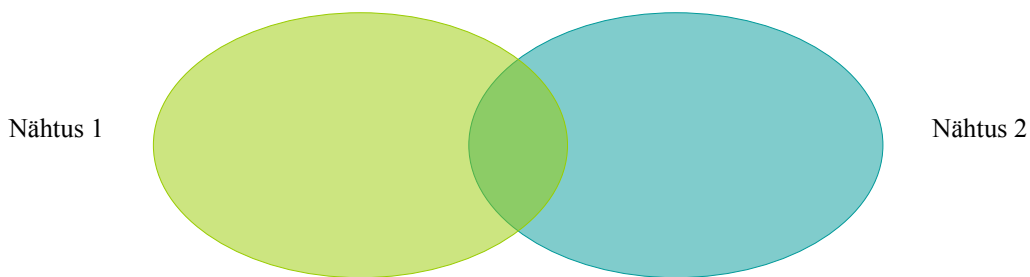
Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Harjutuse eesmärgiks on näidata, et tekstid, mis kajastavad ühte ja sama sündmust, võivad erineda mitte ainult struktuuri, vaid ka oma fookuse ja sõnumi poolest. Neid erinevusi võivad põhjustada meediakanali spetsiifika või autori otsustus. Paljud venekeelsed tekstid on otsetõlge eestikeelsetest (eestikeelne Postimees ja venekeelne Postimees, Eesti Rahvusringhäälingu vene toimetuse tekstid ja eesti omad). Seda aga, mida tõlgitakse ja kuidas seda tehakse, valib ajakirjanik isiklikult. Harjutus arendab *teksti usaldusväarsuse ja vastuvõtmise tegurite hindamise oskust*. Harjutuse taotletavaks tulemuseks on see, et õpilased oskavad hinnata meediatekstide objektiivsuse, loevad meediatekste sõnade tasandil.

Harjutuse läbiviimine

Õpetaja valib antud harjutuseks kaks meediateksti, millest üks on originaaltekst ning teine on tõlgitud. Alguses teevad õpilased detailse pealkirjade analüüsi sõnade tasandil, selleks teeb õpetaja semantiliste omaduste tabelit või kasutab selle õppekomplekti pakutud tabelit. Pärast seda, kui õpilased teevad töölehe valmis, loevad nad mõlemad artiklid läbi ning võrdlevad neid omavahel, kasutades Venn-diagrammi (vt joonis 2: diagramm, mida kasutatakse kahe või rohkem nähtuste võrdlemiseks, kus igas ringis eraldi kirjutatakse nähtuste erinevusi ning kohtadesse, kus ringid kokku saavad, kirjutatakse, mille poolest on toodud nähtused

sarnased). Harjutuse lõpus võtavad õpilased õpetajaga kokku, mis nad tegid ning arutlevad, kuidas üks või teine tekst võib olla moonutatud tõlge tõttu: kuidas tekstide pikkused muudavad tekstide mõte, kuidas on muudetud teksti mõte tõlge tõttu, kuidas üks valesti (või omamoodi) tõlgitud sõna võib terve teksti muuta.

Joonis 2. Venni diagramm

Neljas harjutus „Uudise analüüs“

Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Harjutuse eesmärgiks on tutvustada õpilastele uudise mõistet, näidata uudise kui meediažanri põhijoone, struktuuri. Selleks, et saada konkreetse infot sündmuse kohta, on uudise lugemine kõige mugavam: see annab operatiivse info, see on lühike, see vastab küsimustele kes, mis, kus, millal, kuidas ja miks. Seepärast ka oskus uudiseid lugeda ja analüüsida on vajalik. Harjutus arendab *meediateksti detailse analüüsi* oskust, *meediateksti struktuuri nägemise* oskust. Uudise objektiivsuse mõistmine tähendab ka uudise *usaldusväarsuse hindamist*. Taotletav tulemus: õpilane eristab uudise teistest meediažanridest, eristab fakte arvamustest, oskab hinnata uudise usaldusväarsust.

Harjutuse läbiviimine

Analüüsiks võtab õpetaja uudise, mis on:

- aktuaalne (kindlasti analüüsitava uudise juurde paneb ka kuupäeva, et õpilased saaksid hinnata selle värskust);
- õpilastele lähedane (kas kooliteemaline või seostatud ainega, mida õpetaja annab või teemaga, mis tunnis käsitlemiseks tuleb, lähedane ka territoriaalselt, uudis võib olla ka linna või maakonna tasandil);
- iseseisev (selleks, et uudise lugemisel ei tekkinud õpilastel küsimusi taustainformatsiooni kohta, et uudise saaks analüüsida sõltumatult mingist teisest uudisest).

Selles õppekomplektis on selgel põhjusel näitena toodud uudis, mis ei ole värske ning aktuaalne, kuid seda saab analüüsida, et mõista uudise struktuuri, samas, et näha, kuidas tööleht 4 töötab.

Enne harjutuse tegemist teeb õpetaja väikese sissejuhatuse teemasse „Mis on uudis ja kuidas see erineb teistest meediažanridest“. Harjutuse läbiviimiseks piisab järgmiste mõistete selgitamist:

- **Mille poolest erineb uudis teistest meediažanridest**

Tiit Hennoste oma raamatus „Uudise käsiraamat“ toob välja kaks põhierinevust, mille poolest erineb uudis teistest žanridest: uudis on objektiivne (täpne, tasakaalustatud, ei sisalda kirjutaja suhtumist ja emotsioone) ning uudisel on konkreetne ülesehitus (juhtlõik, teemaarendus ja lisamaterjal).

- **Uudislugu peab andma vastuseid järgmistele põhilistele uudisküsimustele:** kes, mis, kus, millal, kuidas, miks.
- **Uudislugu peab olema täpne, objektiivne ning tasakaalustatud.**

Objektiivsus tähendab seda, et uudisloos ei ole reporteri arvamusi, tundeid, oletusi; autor ei asu oma kirjutatavas uudises ühe vaidleva tegelase poolele.

Tasakaalustatus tähendab seda, et probleem ja/või sündmus on uudises vaadeldud kõigist olulistest külgedest ning sõna on antud kõigile osapooltele.

- **Uudislugu peab olema faktipõhine**, arvamused selgesti eraldatud teisest tekstist tsitaatide või parafrasidena (Hennoste, Tiit. Uudise käsiraamat. TÜ kirjastus 2001).

Pärast väikest loengut näitab õpetaja mitu uudist näidetena. Siis õpilased täidavad töölehti. Pärast seda arutleb klass vabas vormis oma analüüsi tulemusi.

Viies harjutus „Pilt kui meediateksti osa“

Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Eesmärk on näidata meediateksti juurde kuuluva foto jõudu. Pilt võib haarata tähelepanu, et teksti edasi lugeda, või vastupidi. Pilt näitab sündmust (kajastatud teemat) paremini, kui tekst, kuid võib juhtuda ka vastupidi: pilt ei ole tekstiga kooskõlas või artikli kõrval on kasutatud vana pilt, mis tegelikult illustreerib teist sündmust. Pildi hindamisel kasutab inimene oma eelteadmisi sündmusest või inimestest, keda on pildil kujutatud, kuid samas kasutab ka eelarvamusi. Harjutus on suunatud *meediatekstide usaldusvääruse hindamise oskuse* arendamiseks.

Harjutuse taotletavaks tulemuseks on see, et õpilased arvestavad oma eelarvamusi pilte analüüsimisel ning ei tee kiirotsuseid meediateksti kohta pildi järgi.

Harjutuse läbiviimine

Fotode valikul peab õpetaja arvestama seda, et kõik fotod oleksid seotud ühe ja sama sündmusega, või et kõik fotod näitaksid ühe ja sama inimest erinevates situatsioonides.

Harjutus jaguneb kahte ossa.

Esimeseks osaks trükib õpetaja fotod välja ning asendab neid suurtele paberilehtedele, mis on asutatud eri kohtades ruumis (õppemeetodi nimetus on ringlev ülevaade). Klass jaguneb rühmadesse (grupe on nii palju, kui pilte). 4-5 minutit iga grupp vastab viiele küsimustele ning paneb vastuseid paberile. Need küsimused on:

1. Mis emotsioone tekitab teil see foto?
2. Millal ja kus on see foto tehtud?
3. Mis/kes on foto esiplaanil. Kuidas te arvate mis/kes see on?
4. Kuidas te arvate, mida tunnevad inimesed, kes on fotol?
5. Pakkuge välja, millest võib olla meediatekst, mille juures asub see foto?

Õpetaja märguande peale liigutavad rühmad järgmise lehe juurde, loevad eelmise gruppi vastuseid ning lisavad oma kommentaare samale lehele. Harjutuse esimene osa lõpeb siis, kui iga grupp tuleb oma lehe juurde tagasi.

Iga rühm esitleb tulemusi ning loeb ette ka teiste rühmade kommentaare.

Teiseks osaks annab õpetaja õpilastele meediatekstide, mille kõrval asusid fotod, pealkirju (kas trükib neid igale rühmale eraldi või kirjutab tahvlile). Nüüd peavad rühmad leidma oma foto jaoks sobiva pealkirja ning selgitama oma valikut. Pärast näitab õpetaja õigeid vastuseid. Nüüd teevad rühmad viimase ülesanne, mille jooksul pakuvad nende pealkirjadele, mis nüüd õiged on, oma fotosid. Alguses arutlevad rühmades, et kes võib olla fotol, mis tujuga, kus see võiks olla tehtud, mis oleks tagaplaanil jne. Pärast esitleb iga rühm oma ettepanekuid klassile.

Siis, kui harjutus on läbi ning aega jätkub, võib õpetaja jutustada, mille sündmusega või inimesega on seotud fotod.

Antud õppekomplekt pakub näiteks järgmisi fotosid:

1. Foto autor: Siim Lõvi

Allkiri puudub

2. Foto autor: Toomas Huik

Foto allkirii: Министр Марко Померантс заверяет, что в оценке ситуации со снежной бурей они будут самокритичны

3. Foto autor: Toomas Huik

Foto allkirii: Padaoru tuisukriisi järeldusi kokku võttev pressikonverents siseministeeriumis

4. Foto autor: Maksim Zahharov

Foto allkiri: Reedene Tallinn-Narva maantee Padaoru lõik.

Meediatekstide pealkirjad on:

1. foto - Pomerants: mina pole süüdi ja tagasi astuda ei kavatse
2. foto - Померантс обещает дать ответ на все вопросы завтра
3. foto - Pomerants pareeris vastutust lumekriisi eest
4. foto - Pomerants: Padaoru tõttu eriolukorra väljakuulutamise olnuks populistlik

Võimalik paberleht, mida õpetaja seinale riputab ning mille juurde foto paneb, võib näha välja nagu joonis 3.

PILT

Mis emotsioone tekitab teil see foto?	Millal ja kus on see foto tehtud?
Mis/kes on foto esiplaanil. Kuidas te arvate mis/kes see on?	
Kuidas te arvate, mida tunnevad inimesed, kes on fotol?	
Pakkuge välja, millest võib olla meediatekst, mille juures asub see foto?	

Joonis 3. Võimalik paberlehe väljanägemine harjutuse „Pilt kui meediateksti osa“ jaoks

Töölehed õpilastele

Tööleht 1 „Loe tähelepanelikult!“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Järgmiselt on toodud kümme lauset erinevatest meediatekstidest. Igas lauses on tahtlikult tehtud faktiviga, mida selles algselt ei olnud. Loe iga lause tähelepanelikult ning leia viga. Kui oskad, paranda leitud faktivead.

1. "Eesti riigil ja rahval vedas, et just nendel kõige keerulisematel aastatel, so siis 1990. aastatel, oli meie riigipea pesueht eurooplane Arnold Meri," rääkis Enn Soosaar ERRi raadiouudistele.
2. 23. ja 24. veebruar 1920: kuidas kuulutati välja Eesti iseseisvus.
3. President Toomas Indrek Ilves pöördus öösel vastu 20. augustit kehva enesetunde tõttu Põhja-Eesti regionaalhaiglasse.
4. Riigikogu valitsus vaidleb erakondade rahastamise üle.
5. Postimees: Ajakiri Postimees ei rikkunud head ajakirjandustava
6. Ukraina pealinn Minsk on 161. ja Venemaa pealinn Moskva 166. kohal.
7. Suri 1991. aasta oktoobriputši üks juhte.
8. Eesti kuulumine 1990. aastate algul “endiste nõukogude vabariikide”, sajandivahetusel “Euroopa Liiduga ühinemist taotlevate” riikide ning alates 2003. aasta kevadest “uute Euroopa Liidu liikmesriikide” hulka on olnud väga kiire paradigmade vahetus.
9. Kahekordne olümpiavõitja ja kahekordne maailmameister Oscar Veerpalu lõpetab ühtlasi 22 aastat kestnud sportlaskarjääri.
10. Parvlaev Livonia oli uppumisööl septembris 1994 kehva hoolduse tõttu merekõlbmatu.

Tööleht 2 „Vaata tähelepanelikult!“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Vaata videoklipp ning mõtle, kas sinu arvates sobivad laulusõnad visuaalse pildiga kokku. Järgmiselt on toodud ka laulu tekst ja tõlk, kui sul on inglisekeelse sõnade arusaamisega raske.

Laulusõnad

Come into My World (originaal Kylie Minogue)

Come, come, come into my world
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Take these arms that were made for lovin'
And this heart that will beat for two
Take these eyes that were meant for watching
over you
And I've been such a long time waiting
For someone I can call my own
I've been chasing the life I'm dreaming
Now I'm home

I need your love
Like night needs morning

So won't you
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?
Oh baby,
Come, come, come into my world
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Take these lips that were made for kissing
And this heart that will see you through
And these hands that were made to touch and
feel you

So free your love

Приди в мой мир (перевод Orange из Санкт-Петербурга) !

Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Возьми эти руки, которые были созданы
для любви,
И это сердце, которое будет биться для
двоих.
Посмотри на эти глаза, созданные для того,
чтобы следить за тобой.
И я так долго ждала
Кого-то, кого я смогу называть моим,
Я гналась за жизнью, о которой я мечтала,
Сейчас я нашла её.

Мне нужна твоя любовь,
Так же как ночь нуждается в утре.

Так ты
Придешь, придешь, придешь в мой мир?
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?
О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Взгляни на эти губы, созданные для
поцелуев,
И это сердце, которое будет видеть тебя
насквозь,

Hear me I'm calling

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

I need your love
Like night needs morning

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

И эти руки, созданные, чтобы прикасаться
к тебе и ласкать тебя.

Так освободи свою любовь,
Услышь мой зов.

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Мне нужна твоя любовь,
Так же как ночь нуждается в утре.

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Allikas: http://www.amalgama-lab.com/songs/k/kylie_minogue/come_into_my_world.html

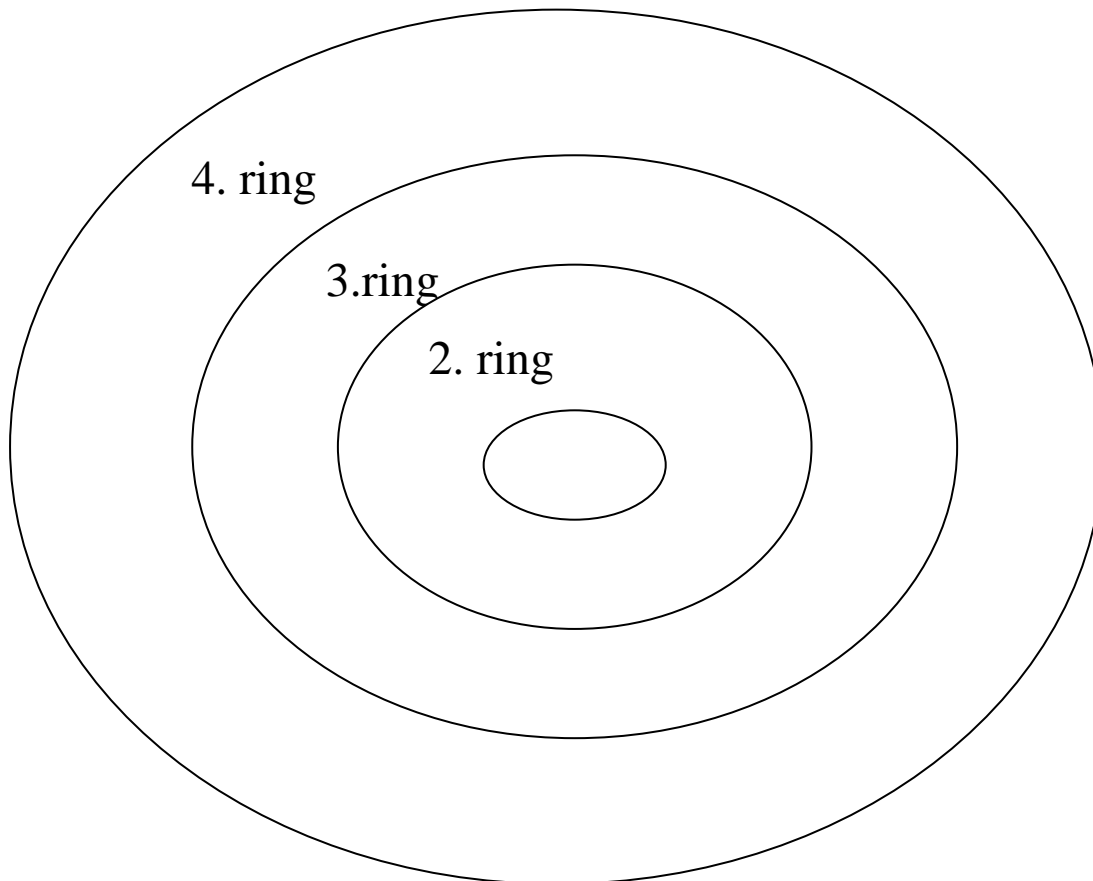
1. osa

Arutlege pinginaabriga järgmised küsimused:

- kas audio teksti sisu langeb visuaalse sisuga kokku?
- missuguse visuaalse tausta teie pakuksite sellise laulu jaoks?
- tekstis ütleb laulja „Come into my world“, kuidas sa arvad, kas see maailm, mis ümbritseb teda videos, ongi tema maailm? Miks? Kui sa arvad, et elab peategelane ehk laulja teises maailmas, siis kirjelda seda paar lausega.

2. osa

Vaata videoklipp veel üks kord, nüüd pane rohkem tähele sellele, mis toimub pildil (eesplaanel, tagaplaanel). Videos käib laulja ringi ning iga ringiga muutub tema maailmas midagi. Täida järgmise joonise nii, et kõige tsentraalsemas ringis oleksid need detailid, millele sa panid tähele, kui laulja tegi oma esimese ringi ning iga järgmise ringiga täida joonise.

3. osa

Arutlege pinginaabriga video visuaalse poole ning vastake küsimustele:

- missugused inimeste vahelised suhted on näidatud videos?
- kellega video tegelastest sa end võrdled? Miks?

Tööleht 3 „Kaks teksti – leia erinevusi!“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Järgmistena on toodud kaks teksti ühest allikast, üks on eestikeelne ja teine toimetatud venekeelne: „Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias“ (<http://uudised.err.ee/index.php?06221130>) ja „Реформисты: эстонский нужно изучать с детства“ (<http://rus.err.ee/estonia/967953b0-c949-47df-8299-7bcbf7c62966>).

Loe pealkirju tähelepanelikult ja täida tabel.

Semantiliste omaduste tabel pealkirja detailse analüüsi jaoks

	„Реформисты: эстонский нужно изучать с детства“	„Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias“
Kes on aktiivne tegutseja (alus)?		
Millist tegevust väljendab öeldis?		
Kellele või millele on tegevus suunatud?		
Millest võiks see uudis rääkida?		
Mis mõtteid see pealkiri tekitab?		
Mis tundeid see pealkiri tekitab?		

Nüüd loe mõlemad artiklid läbi ning võrdle neid omavahel. Võrdlemiseks kasuta Venn-diagrammi.

Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias

19.12.2010 12:29

Karin Koppel

Reformierakond avalikustas täna oma rahvusvähemuste poliitika programmi, mis näeb ette eestikeelsele gümnaasiumile ülemineku lõpuleviimist ning eestikeelse õppe kättesaadavaks muutmist juba lasteaias.

"Väga oluline on vähemusrahvusest eestimaalaste, eriti noorte konkurentsivõime tugevdamine tööturul. Edukas toimetulek Eestis eeldab eesti keele oskust," ütles riigikogu liige Paul-Eerik Rummo.

Seetõttu tuleb tema sõnul lõpule viia üleminek eestikeelsele gümnaasiumile ning veelgi enam panustada eesti keele õppe ja eestikeelse aineõppe kättesaadavusse ja kvaliteeti kõigil haridustasandil.

"Venekeelses koolis ja lasteaias peaks eesti keele õpe toimuma iga päev. Meie suur huvi on, et kõrgharidust omandada soovivad mitte-estlased õpiksid edasi Eesti ülikoolides," lisas Rummo.

Ühtlasi rõhutas ta, et Reformierakond peab vältimatuks rahvusvähemuste kultuuriühenduste ja pühapäevakoolide jätkuvat toetamist riigi ja omavalitsuste poolt, nagu ka ajalooliste põlisvähemuste kultuuripärandi kaitset. Erakonna eesmärk on tagada võrdsed võimalused kõigile Eesti inimestele, olenemata nende rahvusest või emakeelest. Samas peavad nad Rummo sõnul vajalikuks ka teavitustööd siin elavate teiste riikide kodanike ja määratlemata kodakondsusega inimeste seas, et nad oleksid paremini kursis Eesti kodakondsuse eeliste ja võimalustega.

Реформисты: эстонский нужно изучать с детсада (2)

Опубликовано: 19.12.2010 12:52

Бетина Ферман

...Партия реформ представила свою новую политическую программу, касающуюся нацменьшинств. Она предполагает завершение перехода гимназий на эстонский язык обучения и преподавание государственного языка уже в детском саду.

„Очень важно укрепить конкурентоспособность представителей нацменьшинств на рынке труда. Успех предполагает знание государственного языка“, - сказал член Рийгикогу Пауль-Эрик Руммо.

Именно поэтому необходимо довести до конца переход гимназий на эстонский язык обучения, а также предоставить возможность получения качественного образования на эстонском языке на всех ступенях обучения, сказал он.

„В русскоязычных школах и садах нужно учить эстонский каждый день. Мы заинтересованы в том, чтобы неэстонцы, желающие получить высшее образование, учились в эстонских вузах“, - добавил Руммо.

Tööleht 4 „Uudise analüüs“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Loe uudis. Täida skeem, seejärel vasta küsimustele.

Audentese spordikeskuses oli põleng

24.02.2010 19:26

Tallinnas Audentese spordikeskuses puhkes täna õhtul väike põleng, milles ükski inimene kannatada ei saanud.

Päästekeskus sai teate tulekahju kohta kell 18.12. Kuna tegu oli kõrgendatud väljakutsega, sõitis kohale kuus päästeautot, rääkis Põhja-Eesti päästekeskuse pressiesindaja Ants Raava ERR-i uudisteportaalile.

Tema sõnul süttis ilmselt lühise tõttu lae all olev valguskaabel.

Inimesed evakueeriti hoonest ning keegi kannatada ei saanud.

Päästjad kustutasid põlengu 15 minuti jooksul pulberkustutiga.

Katrin Jüriso

(uudis on võetud err.ee uudiste portaalist)

Autor:

Väljaande, kus ilmus:

Ilmumise kuupäev:

Pealkiri:

Kes?
Mis?
Kus?
Millal?
Kuidas?

Auditoorium (kellele on uudis suunatud):

1) Loetle viis **fakti**, mis on tekstis toodud.

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....
- 4. ....
- 5. ....

2) Loetle **arvamusi**, mis on tekstis toodud (niipalju kui leiad)

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....
- 4. ....
- 5. ....

3).Kes räägib uudises **otseselt**?

.....
.....
.....

4) Kes räägib uudises **läbi autori sõnade**?

.....
.....
.....

5) Kas on vaja veel **kellelegi sõna anda**, et uudis oleks põhjalikum? Kellele, kuidas sa arvad?

.....
.....
.....

6) Kas sulle on selle teema mõistmiseks piisavalt informatsiooni? Kui ei ole, siis **millest on sinu meelest puudu**?

.....
.....
.....

7) Mis on selle **uudise eesmärk**?

.....
.....
.....

Tööleht 5 „Pilt kui meediateksti osa“

Tööleht eraldi puudub, kuna harjutuse läbiviimine toimub ringleva ülevaade vormis ning õpetaja ise valmistab fotosid ja paberlehti, mis riputab seinadele.

Õppekomplektis kasutatud meediatekstide loetelu

- 1) Берендсон, Р (2010) „Померантс обещает дать ответ на все вопросы завтра“. *Postimees venekeelne* 14. detsember. URL (kasutatud jaanuar 2011) <http://rus.postimees.ee/?id=356820>
- 2) Ферман, Б. (2010) Реформисты: эстонский нужно изучать с детсада. *ERR-online* 19. detsember. URL (kasutatud jaanuar 2011) <http://rus.err.ee/estonia/967953b0-c949-47df-8299-7bcbf7c62966>
- 3) Jüriso, K (2010) Audentese spordikeskuses oli põleng *ERR-online* 24. veebruar. URL (kasutatud märts 2011) <http://uudised.err.ee/index.php?06195442>
- 4) Koppel, K. (2010). Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias. *ERR-online* 19. detsember. URL (kasutatud jaanuar 2011) <http://uudised.err.ee/index.php?06221130>
- 5) Pomerants: mina pole süüdi ja tagasi astuda ei kavatse (2010) *Delfi* 13. detsember. URL (kasutatud jaanuar 2011) <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/pomerants-mina-pole-syudi-ja-tagasi-astuda-ei-kavatse.d?id=36512079>)
- 6) Pomerants: Padaoru tõttu eriolukorra väljakuulutamise olnuks populistlik (2010). *Postimees* 13. detsember. URL (kasutatud 2011) <http://www.postimees.ee/?id=356263>
- 7) Tamm, M (2010). Pomerants pareeris vastutust lumekriisi eest“. *Postimees* 15. detsember. URL (kasutatud jaanuar 2011) <http://www.postimees.ee/?id=357795>
- 8) <http://www.youtube.com/watch?v=63vqob-MljQ&ob=av2el> - Kylie Minogue „Come Into My World“
- 9) http://www.amalgama-lab.com/songs/k/kylie_minogue/come_into_my_world.html

Lisa 2: Uuendatud õppekomplekt

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Uus õppekomplekt kriitilise lugemise arendamiseks meediatekstide abil

Koostaja: Irina Smuglina

Juhendaja: Kadri Ugur, PhD

Tartu 2011

Sisukord

SISSEJUHATUS

1. ÕPPEKOMPLEKTI KASUTAMINE: NÄPUNÄITED ÕPETAJALE

1.1 Esimene harjutus „Loe tähelepanelikult!“

- 1.1.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused
- 1.1.2 Harjutuse läbiviimine
- 1.1.3 Töölehe 1 õiged vastusevariandid
- 1.1.4 Harjutuse hindamine

1.2 Teine harjutus „Vaata tähelepanelikult!“

- 1.2.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused
- 1.2.2 Harjutuse läbiviimine
- 1.2.3 Harjutuse hindamine

1.3 Kolmas harjutus „Kaks teksti – leia erinevusi“

- 1.3.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused
- 1.3.2 Harjutuse läbiviimine
- 1.3.3 Harjutuse hindamine

1.4 Neljas harjutus „Uudise analüüs“

- 1.4.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused
- 1.4.2 Harjutuse läbiviimine
- 1.4.3 Harjutuse hindamine

1.5 Viies harjutus „Pilt kui meediateksti osa“

- 1.5.1 Harjutuse eesmärgid ja tulemused
- 1.5.2 Harjutuse läbiviimine
- 1.5.3 Harjutuse hindamine

2. TÖÖLEHED ÕPILASTELE

Tööleht 1 „Loe tähelepanelikult!“

Tööleht 2 „Vaata tähelepanelikult!“

Tööleht 3 „Kaks teksti – leia erinevusi“

Tööleht 4 „Uudise analüüs“

3. ÕPPEKOMPLEKTIS KASUTATUD MEEDIA TEKSTIDE LOETELU

Sissejuhatus

Õppekomplekt koosneb ülesannetest, mis arendavad kriitilise lugemise oskust meediatekste lugemise abil. Õppekomplekt on suunatud vene gümnaasiumite õpilastele. See sihtrühm on valitud mitmetel põhjustel. Esimene põhjus on seotud vene gümnaasiumite üleminekuga eestikeelsele õppele. Nüüd hakkavad õpilased lugema rohkem tekste võõrkeeles, st eesti keeles, ning tegu tuleb ka meediatekstidega (nt ühiskonnaõpetuse tunnis). Siinkohal tuleb ette mitte ainult keelebarjäär, mis võib põhjustada meediateksti mõistmatuse, vaid ka meediatekstide erilisus, kuna ka emakeeles on nende lugemine ja arusaamine keeruline. Ühest küljest, on see õppekomplekt mõeldud selleks, et kergendada vene gümnaasistidel eestikeelseid meediatekste lugemise, teisest küljest, et näidata eesti meediakeelt, täiendada õpilaste sõnavara. Teine põhjus puudutab õpetajaid. Antud õppekomplekt pakub õpetajatele erinevate ülesannete kriitilise lugemise arendamiseks valiku, mida nad saavad kasutada tundides. Siin on toodud võimalused, kuidas kasutada meediateksti oma tunnil ning konkreetsete ülesannete näited. Kolmandaks põhjuseks on see, et kriitiline lugemine on üks olulisematest kriitilise mõtlemise osadest, samas on kriitiline lugemine ka üks meediapädevuse aspekt.

Õppekomplekti harjutused arendavad viit oskust:

1. Kirjaliku meediateksti struktuuri nägemine.

Õpilane teab, mille poolest erineb uudis teistest meediažanridest; teab, mis on audiovisuaalse meediateksti eripärasused ja saab neid nimetada; teab, mis on fakt ja arvamus ning mõistab nende kohta meediatekstis.

2. Meediateksti detailne analüüs.

Õpilane võrdleb eesti- ja venekeelseid meediatekste omavahel, oskab tuua välja nii erinevusi kui sarnasusi; näeb tekstis faktivigu, võimalusel oskab ka parandada; eristab uudise teistest meediažanridest, sobitab teksti pildiga kokku audiovisuaalses meediatekstis.

3. Meediateksti usaldusväarsuse hindamine.

Õpilane on teadlik, et kõik meediatekstid on konstrueeritud ning loodud teiste inimeste poolt, seepärast ei saa olla täielikult objektiivsed; määrab meediateksti eesmärgi; analüüsib meediatekstis kasutatud infoallikaid ja nende arvu, leiab meediatekstis neid tegureid, mille järgi saab usaldusväarsust hinnata.

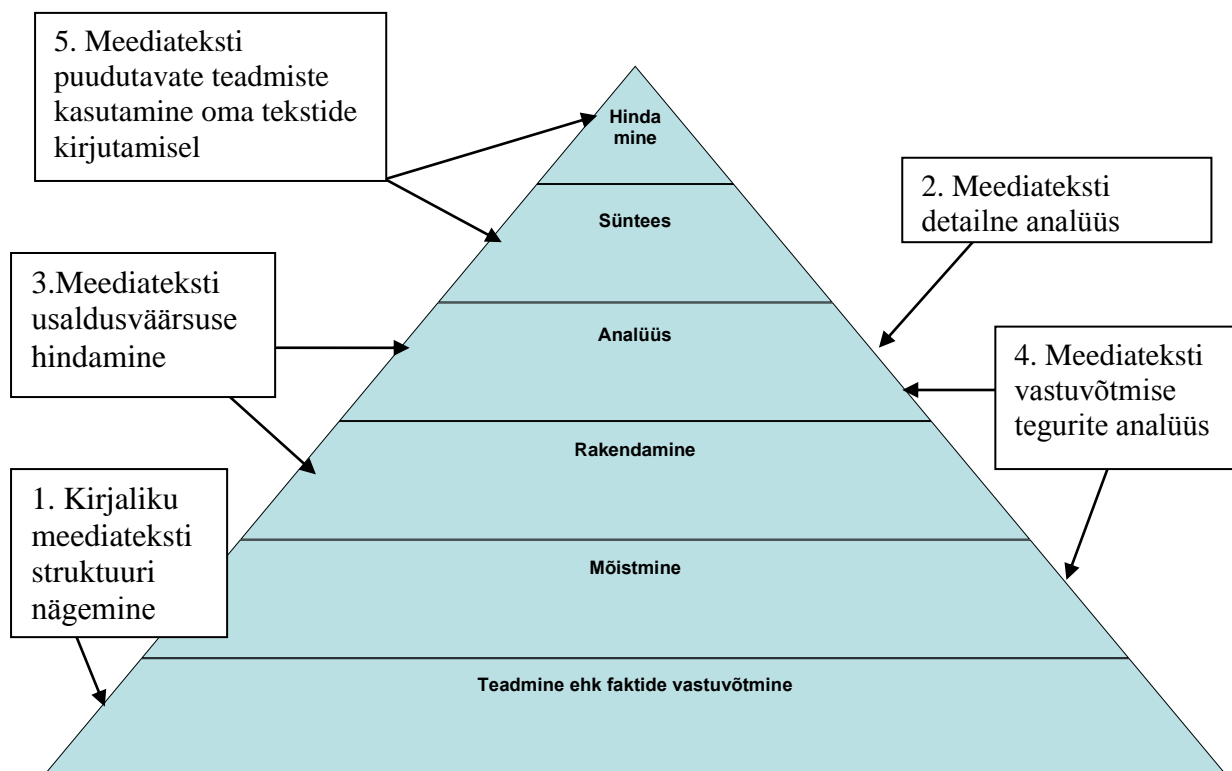
4. Meediateksti vastuvõtmise analüüs.

Õpilane tunnustab, et kõik inimesed võtavad meediatekste vastu erinevalt; õpilane oskab põhjendada oma suhtumist ühe või teise meediateksti vastu; õpilane oskab kuulata klassikaaslaste arvamusi meediatekstide kohta ja austab teiste mõtteid.

5. Teadmiste meediateksti kohta kasutamine oma tekstide kirjutamisel.

Õpilane oskab valida meediatekstide hulgast usaldusväärsema, et kasutada seda oma teksti kirjutamisel; õpilane kasutab oma tekstide kirjutamisel teadmisi meediateksti struktuuri kohta; õpilane opereerib teadmistega meediatekstist, et kirjutada oma tekste.

Kasutades Bloomi taksonoomiat (Benjamin Bloom tõstis esile õppeesmärkide taksonoomia kuus astet) näitab järgmine joonis oskuste, mis arendab antud õppekomplekt, seos õppeesmärkidega (joonis 1).

Joonis 1. Õppekomplektis arendatavate oskuste sobitamine Bloom'i taksonoomia õppeesmärkide järgi.

Õppekomplektis on kasutatud kirjalikke, visuaalseid ja audiovisuaalseid meediatekste. Meediatekstid kaotavad aja jooksul oma aktuaalsust ja tähtsust, kuna iga päev toimuvad erinevad sündmused, ning see meediatekst, mis oli ajakohane eile, ei pruugi seda olla homme. Seepärast on õppekomplekt koostatud sellisel viisil, et pakutud on harjutuste variandid, mille eeskujul saab õpetaja koostada tulevikus ülesandeid ise, kasutades oma poolt valitud meediatekste. Kui õpetaja tahab kasutada õppekomplekti harjutusi meedia tunnis, siis peab ta arvestama, et pakutud ülesanded on seotud nii trüki kui audiovisuaalsete ja visuaalsete meediatekstide analüüsiga, seepärast võib õpetaja kasutada neid, lähtudes oma ainekavast. Samas võib neid harjutusi kasutada ka eraldi tundides, mitte et oleks vaja enne teha eeltööd ja anda õpilastele eelteadmisi. Harjutused töötavad nii meediaõpetuse ainekava kontekstis kui ka iseseisvatena.

1. Õppekomplekti kasutamine: näpunäited õpetajale

Selles peatükis leiavad õpetajad kõikide harjutuste kohta vajaliku informatsiooni: siin on harjutuste eesmärgid ja taotletavad tulemused, harjutuste läbiviimise protseduuri kirjeldamine ja soovitused, missugused meediatekste saab oma ülesande koostamiseks valida, ning hindamissüsteemid, mille järgi õpetaja võib anda õpilastele tagasiside. Oluline on see, et õppekomplekti kasutamise näpunäited on näide, kuidas harjutusi saab läbi viia, kuid iga õpetaja võib loovalt suhtuda õppekomplekti kasutamisse ning ei pea piirama ühe või teise võimalusega, mida mina pakun, vaid kasvõi kasutada arutelu algatamiseks oma poolt pakutud küsimusi vms.

1.1 Esimene harjutus „Loe tähelepanelikult!“

Harjutuse mõte on see, et õpilased leiavad kümnes lauses, mis on võetud meediatekstidest, faktivigu ning proovib neid parandada (õpilased täidavad töölehe 1)

1.1.1 Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Harjutuse eesmärgiks on see, et õpilane loeb meediateksti hoolega ning pöörab tähelepanu detailidele ja faktidele. Õpilaste tähelepanu köitmiseks on meediatekstidesse sisse kirjutatud mõningad faktivead, mida seal algselt ei olnud. Tekstis vigade otsimine aitab arendada *meediateksti detailset analüüsi oskust*, sest vigade leidmine eeldab lausete analüüsi sõnade ja grammatiliste vormide tasandil. Samas on tähelepanelikkus oluline *oma tekstide kirjutamisel*, kuna siis oskab õpilane ka oma töös tähelepanelikumalt ja täpsemalt suhtuda detailidesse ning on motiveeritud kontrollima kõike, milles ta ei ole kindel. Lõpuks, on see ülesanne seotud ka *teksti vastuvõtmisega*. Kui õpilane tunneb, et ta suudab tekstist üles leida ilmsed vead, on tal lihtsam otsustada, kas ta usaldab tekstis esitatud seisukohti või mitte.

Ülesanne taotletavaks tulemuseks on see, et õpilane loeb teksti tähelepanelikult ja pöörab teksti lugedes tähelepanu detailidele.

1.1.2 Harjutuse läbiviimine

Harjutuse läbiviimiseks on vaja teksti (või lauseid eraldi) sellise informatsiooniga, mis ei ole õpilastele uus (nt eelmise tunni teemal põhinev info) ning teha selles tahtlikult faktivigu. Õpetaja võib õpilastele ette öelda, kui palju vigu on igas lauses ja tekstis kokku, et õpilastel oleks ka enesekontrolli võimalus. Faktivead võivad olla erinevad: ühe linna asemel kirjutatud teine linn, viga nimes või isiku ametinimetuses, vead aastaarvudes jne. Oluline on vigade tegemisel võtta arvesse meediatekstide ajakohasust (nt ei ole mõtet teha vigu lauses „Täna kohtus Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves Rootsi kuningaga“; sest et „täna“ muutub ajalooks ja juba seda saab parandada).

Antud ülesannet saab kasutada tunni alguses ehk evokatsioonifaasis, sest, ühest küljest, sobib see eelmise tunni teema meenutamiseks ning, teisest küljest, äratav aktiivne töö, kus igal õpilasel on võimalik edukas olla, õpilaste tähelepanu. Õpetajal on tähtis rõhutada seda, et harjutuse eemärgiks on leida vigu ning parandada sellel juhul, kui õpilane teab õiget varianti. Pärast harjutuse tegemist ning enne kontrollimist, võib õpetaja pakkuda õpilastel õigete vastuste leidmiseks kasutada interneti.

1.1.3 Töölehe 1 õiged vastuse variandid

1. ...eurooplane Lennart Meri
2. ...veebruari 1918:...
3. President Toomas Hendrik Ilves...
4. Riigikogu vaidleb... (on olemas Riigikogu ja on olemas Eesti Vabariigi Valitsus)
5. Postimees: Ajaleht Postimees...
6. Ukraina pealinn Kiiev on...
7. ... augustiputši üks juhte.
8. ... alates 2004. aasta kevadest...
9. ... maailmameister Andrus Veerpalu lõpetab...
10. Parvlaev Estonia oli...

1.1.4 Harjutuse hindamine

	Faktivigade leidmine	Faktivigade parandamine	Faktivigade parandamine teiste allikate kasutusega (nt Interneti abil)
Suurepärase!	Õpilane leiab 9-10 faktivigu	Õpilane parandab enamik (80% ja rohkem) leitud faktivigadest	Õpilane parandab kõike faktivigu
Väga hea!	Õpilane leiab 6-8 faktivigu	Õpilane parandab vähemalt 50% leitud faktivigadest	Õpilane parandab enamiku faktivigu
Hea, vaata kuid veel kord!	Õpilane leiab 4-5 faktivigu	Õpilane parandab vähem kui 50% leitud faktivigadest	Õpilane parandab vähemalt 50% faktivigu
Proovi leida veel!	Õpilane leiab 1-3 faktivigu	Õpilane ei paranda ühtegi leitud faktivigu	Õpilane parandab vähem kui 50% faktivigu

NB! Võib juhtuda nii, et õpilane leiab 9-10 faktivigu, kuid parandab vähem kui 50% nendest, siis saab tagasisides öelda, et üks osa tööst on tehtud suurepäraselt, kuid teise osa kohta võib teha veel parandusi.

1.2 Teine harjutus „Vaata tähelepanelikult!“

Harjutuse mõte on analüüsida audiovisuaalse teksti sellest seisukohast, et sobitada teksti pildiga kokku, pannes tähele detailidele, ja reflekteerida oma mõtteid ja emotsioone, mis tekivad video vaatamisel (õpilased täidavad töölehe 2).

1.2.1 Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Harjutuse eesmärgiks on arendada tähelepanelikkust video vaatamisel, kuuldava ja nähtava informatsiooni märkamine. Audiovisuaalsed tekstid on informatsioonirikkad: ühes audiovisuaalses ühikus on ühendatud pilt, heli ja tekst. Harjutuse tegemise käigus õpilased analüüsivad audiovisuaalset teksti kui tervikut, pöörates tähelepanu pildile ja detailidele, tekstile, mida räägitakse ning tekstile, mis on pildil kirjutatud. Samas ütlevad õpilased välja oma arvamuse, kas visuaalne ja auditiivne info on omavahel kooskõlas.

Õpitulemuseks on see, et õpilased hindavad audiovisuaalset teksti tervikuna, kuid suudavad selle komponente ka eraldi analüüsida, mõistavad, et kõik inimesed võtavad meediateksti vastu erinevalt ning oskavad kuulata ja austada oma klassikaaslaste arvamusi.

1.2.2. Harjutuse läbiviimine

Harjutuse läbiviimiseks on vaja audiovisuaalne tekst (muusikavideo, uudiselõik, reklaam). Selles õppekomplektis on videoks valitud Kylie Minogue muusikaklipp laulule *Come Into My World*; seda võib näha, nt siin: <http://www.youtube.com/watch?v=63vqob-MljQ&ob=av2el>. Video jooksul teeb laulja neli ringi ning läheb neli korda mööda samadest inimestest ja samadest hoonetest, kuid alati muutub tema ümbruses midagi. Alguses näitab õpetaja videoklippi tutvustamiseks ning juhib õpilaste tähelepanu laulu tekstile. Seejärel jagab õpetaja õpilastele töölehed, kus peale ülesande on ka laulutekst tõlkega. Õpilased teevad töölehe esimese osa läbi.

Nüüd näitab õpetaja videoklippi veel üks kord, juhib õpilaste tähelepanu visuaalsele infole. Õpilased täidavad töölehe teise osa, kuid selleks, et nendel oleks piisavalt aega märkida detaile ning panna neid kirja, paneb õpetaja videosuvaliselt pausile mitu korda. Pärast töölehtede täitmist ja küsimuste paarides arutlemist toimub diskussioon, kus vabatahtlikud võtavad sõna. Arutleda võiks niisugustel teemadel nagu: missugused inimestevahelised suhted on videos esitatud; kuidas õpilased arvavad, miks üks või teine klippi tegelane käitub nii või naa; kirjeldada üldiselt keskkonda, milles toimub klippi tegevus; mis muutub järjest ka meie ümbruses ringselt; kas me jälgime teisi inimesi kasvõi ühistranspordis või kaubanduskeskuses (siinkohal võivad õpilased ka tuua näidet, mida huvitavat märkasid nad täna kooliteel). Samas võib arutleda koos ka nendele küsimustele, mis on toodud töölehes 2.

1.2.3 Harjutuse hindamine

Suurepärane!	Õpilane aktiivselt osaleb arutelus, vastab argumenteeritult küsimustele, kuulab tähelepanelikult teiste õpilaste arvamuse, on võimeline vastu vaielda või nõustuda, ise pakub teemasid, millele saab diskuteerida antud harjutuse kontekstis
Hea!	Õpilane osaleb arutelus, vastab küsimustele, kuid tema argumentatsioon on nõrk ning ta ei ole valmis pakkuda oma teemasid aruteluks
Rahuldav!	Õpilane vastab küsimustele vaid siis, kui teda küsitakse, ei oska kaitsta oma arvamuse. Ei kuula teiste õpilaste vastuseid.

1.3.Kolmas harjutus „Kaks teksti – leia erinevusi“

Harjutus seisneb kahe meediateksti (eesti- ja venekeelse) võrdlemises. Alguses täidab õpilane töölehes 3 semantiliste omaduste tabelit, mille järgi analüüsib meediatekstide pealkirju sõnade tasandil ning siis võrdleb juba neid tekste omavahel täismahus.

1.3.1 Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

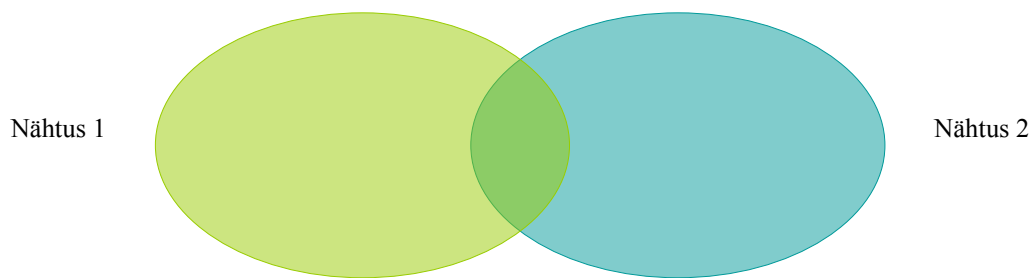
Harjutuse eesmärgiks on näidata, et tekstid, mis kajastavad ühte ja sama sündmust, võivad erineda mitte ainult struktuuri, vaid ka oma fookuse ja sõnumi poolest. Neid erinevusi võivad põhjustada meediakanali spetsiifika või autori otsustus. Paljud venekeelsed tekstid on otsetõlge eestikeelsetest (eestikeelne Postimees ja venekeelne Postimees, Eesti Rahvusringhäälingu vene toimetuse tekstid ja eesti omad). Seda aga, mida tõlgitakse ja kuidas seda tehakse, valib ajakirjanik isiklikult. Harjutus arendab *teksti usaldusvääruse ja vastuvõtmise tegurite hindamise oskust*. Harjutuse taotletavaks tulemuseks on see, et õpilased oskavad hinnata meediatekstide objektiivsuse, loevad meediatekste sõnade tasandil.

1.3.2 Harjutuse läbiviimine

Õpetaja valib antud harjutuseks kaks meediateksti, millest üks on originaaltekst ning teine on tõlgitud. Alguses teevad õpilased detailse pealkirjade analüüsi sõnade tasandil, selleks teeb õpetaja semantiliste omaduste tabelit või kasutab selle õppekomplekti pakutud tabelit. Pärast seda, kui õpilased teevad töölehe valmis, loevad nad mõlemad artiklid läbi ning võrdlevad neid omavahel, kasutades Venn-diagrammi (vt joonis 2: diagramm, mida kasutatakse kahe või rohkem nähtuste võrdlemiseks, kus igas ringis eraldi kirjutatakse nähtuste erinevusi ning kohtadesse, kus ringid kokku saavad, kirjutatakse, mille poolest on toodud nähtused sarnased). Harjutuse lõpus võtavad õpilased õpetajaga kokku, mis nad tegid ning arutlevad, kuidas üks või teine tekst võib olla moonutatud tõlge tõttu: kuidas tekstide pikkused muudavad tekstide mõte, kuidas on muudetud teksti mõte tõlge tõttu, kuidas üks valesi (või omamoodi) tõlgitud sõna võib terve teksti muuta.

Harjutuse käigus on õpetajal oluline roll suunata õpilasi erinevate küsimustega, et nad ise otsustasid enda jaoks, kas on oluline lugeda originaalteksti või tõlget, või saab lugeda nii eesti- kui venekeelseid sõnumeid, et osata valida enda jaoks usaldusväärsema ja saada rohkem infot. Töö käigus esitab õpetaja küsimusi:

- kuidas sinu arvates võib ebatäpne tõlk mõjutada meediateksti sisu?
- mis sa arvad, kuidas meediateksti sõnakasutus, keel ja vorm võivad mõjutada selle teksti vastuvõtmise?
- mis on sinu jaoks tähtsam, kas meediateksti sisu või keel ja struktuur, ehk kuidas on tekst esitatud? miks?

Joonis 2. Venn-diagramm

1.3.3. Harjutuse hindamine

	Semantiliste omaduste tabeli täitmine	Tekstide võrdlemise oskus	Eneseväljenduse oskus
Suurepärane!	Õpilane täidab 10-12 SO tabeli lünka	Õpilane leiab tekstide võrdlemisel nii erinevusi kui sarnasusi, oskab põhjendada vastust	Õpilane on avatud ja aktiivne, argumenteerib oma vastuseid ning on võimeline algatada arutelu
Hea!	Õpilane täidab 8-10 SO tabeli lünka	Õpilane leiab tekstide võrdlemisel nii erinevusi kui sarnasusi, kuid põhjendusega on temal raskusi	Õpilane on avatud ja aktiivne, oskab põhjendada oma vastuse, kuid ise ei ole võimeline algatada arutelu.
Rahuldav!	Õpilane täidab vähemalt 4 SO tabeli lünka	Õpilane leiab tekstide võrdlemisel kas ainult erinevusi või ainult sarnasusi, õpilane ei oska põhjendada oma arvamust	Õpilane väljendab oma arvamuse tasandil „hea“/ „halb“, vastab ainult siis, kui teda küsitakse, tal on raske põhjendada oma arvamust
Mitterahuldav!	Õpilane täidab vähem kui kaks SO tabeli lünka	Õpilane ei oska võrrelda tekste omavahel, ei saa tuua välja ühtegi sarnasust või erinevust	Õpilane on kinnine, ei taha osaleda arutelus, ei oska formuleerida oma vastuse argumenteeritult

1.4 Neljas harjutus „Uudise analüüs“

Harjutus seisneb selles, et pinnaliselt analüüsida uudise, et näha selle struktuuri, sisu komponente (faktid, arvamused, infoallikad) ning selle informatsiooni järgi hinnata usaldusväärsuse (õpilased täidavad töölehe 4).

1.4.1 Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Harjutuse eesmärgiks on tutvustada õpilastele uudise mõistet, näidata uudise kui meediažanri põhijoone, struktuuri. Selleks, et saada konkreetse infot sündmuse kohta, on uudise lugemine kõige mugavam: see annab operatiivse info, see vastab küsimustele kes, mis, kus, millal, kuidas ja miks. Seepärast ka oskus uudiseid lugeda ja analüüsida on vajalik. Harjutus arendab *meediateksti detailse analüüsi* oskust, *meediateksti struktuuri nägemise* oskust. Uudise objektiivsuse mõistmine tähendab ka uudise *usaldusväärsuse hindamist*. Taotletav tulemus: õpilane eristab uudise teistest meediažanridest, eristab fakte arvamustest, oskab hinnata uudise usaldusväärsust.

1.4.2 Harjutuse läbiviimine

Analüüsiks võtab õpetaja uudise, mis on:

- aktuaalne (kindlasti analüüsitava uudise juurde paneb ka kuupäeva, et õpilased saaksid hinnata selle värskust);
- õpilastele lähedane (kas kooliteemaline või seostatud ainega, mida õpetaja annab või teemaga, mis tunnis käsitlemiseks tuleb, lähedane ka territoriaalselt, uudis võib olla ka linna või maakonna tasandil);
- iseseisev (selleks, et uudise lugemisel ei tekkinud õpilastel küsimusi taustainformatsiooni kohta, et uudise saaks analüüsida sõltumatult mingist teisest uudisest).

Selles õppekomplektis on selgel põhjusel näitena toodud uudis, mis ei ole värske ning aktuaalne, kuid seda saab analüüsida, et mõista uudise struktuuri, samas, et näha, kuidas tööleht 4 töötab.

Enne harjutuse tegemist teeb õpetaja väikese sissejuhatuse teemasse „Mis on uudis ja kuidas see erineb teistest meediažanridest“. Harjutuse läbiviimiseks piisab järgmiste mõistete selgitamist:

- **Mille poolest erineb uudis teistest meediažanridest**

Tiit Hennoste (2001) oma raamatus „Uudise käsiraamat“ toob välja kaks põhierinevust, mille poolest erineb uudis teistest žanridest: uudis on objektiivne (täpne, tasakaalustatud, ei sisalda kirjutaja suhtumist ja emotsioone) ning uudisel on konkreetne ülesehitus (juhtlõik, teemaarendus ja lisamaterjal).

- **Uudislugu peab andma vastuseid järgmistele põhilistele uudisküsimustele:** kes, mis, kus, millal, kuidas, miks.

- **Uudislugu peab olema täpne, objektiivne ning tasakaalustatud.**

Objektiivsus tähendab seda, et uudisloos ei ole reporteri arvamusi, tundeid, oletusi; autor ei asu oma kirjutatavas uudises ühe vaidleva tegelase poolele.

Tasakaalustatus tähendab seda, et probleem ja/või sündmus on uudises vaadeldud kõigist olulistest külgedest ning sõna on antud kõigile osapooltele.

- **Uudislugu peab olema faktipõhine,** arvamused selgesti eraldatud teisest tekstist tsitaatide või parafrasidena (Hennoste, Tiit. Uudise käsiraamat. TÜ kirjastus 2001).

Antud teemat saab selgitada kas loengu vormis või mingi aktiivse õppemeetodi kaudu. Kui õpetaja tahab kasutada loengut, siis peab ta hästi valmistuda: teha nt Power Point presentatsiooni, kasutada huvitavaid ja tähelepanu tekitavaid näiteid, et õpilased juba teema sissejuhatuses mõistsid uudise žanri eripära.

Aktiivse meetodina võib kasutada rühmatööd: õpilastele jagada ajalehti, et nad rühmades leidsid ühe uudise. Iga grupp põhjendab, miks nad arvavad, et see meediatekst on uudis, mille järgi said teada. Õpilased loevad oma uudiseid ning vastavad küsimustele: mis on uudise eesmärk, millest on uudis (teema), kes räägib uudises (intervjueeritavad). Kui rühmad esitavad oma vastuseid, seletab õpetaja paralleelselt, et uudis peab olema faktipõhine ning vastama uudisküsimustele. Kui räägib objektiivsusest, tasakaalust ja täpsusest, siis küsib rühmadel hinnata nende kriteeriumite järgi ka oma uudise. Lõpuks juhatab õpetaja õpilaste tähelepanu uudise struktuurile. Niisugune meetod on efektiivsem, kui lihtsalt loeng, kuna siis õpilased juba ise hakkavad uudise analüüsima.

Pärast sissejuhatust teemasse täidavad õpilased töölehti ja siis arutleb klass vabas vormis oma analüüsi tulemusi. Õpetaja esitab ka suunavaid küsimusi:

- miks on vaja teada uudise väljaandjat? (võrdle nt Õhtulehe uudise Eesti Päevalehe uudisega);
- mis võib sulle anda autori nimi? (kui oled nt juba lugenud selle autori uudiseid);
- kuidas arvad, miks on oluline teada sihtauditooriumi (kellele on uudis suunatud);
- mille poolest erineb fakt arvamusest;
- kuidas võib piisava informatsiooni puudumine mõjutada uudise usaldusväärsuse?

1.4.3 Harjutuse hindamine

Harjutuse võib hinnata 50-pallise süsteemi järgi:

Skeemi täitmine – 15 punkti. Iga õige vastus küsimustele autor, väljaandja, kuupäev, pealkiri ja auditoorium annab 1 punkti, küsimused kes, mis, kus, millal, kuidas – 2 palli igaüks õige vastus. Siinkohal on konkreetsete õiged vastused, ei ole võimalust vastata erinevalt.

Küsimustele vastamine – 35 punkti. Vastus igaühele küsimusele võib maksimaalselt anda 5 punkti. Kuna siin on võimalus mõnedele küsimustele vastata erinevalt, siis palli panemise kriteeriumid on järgmised:

5p. – õpilane vastab küsimusele arusaadavalt, põhjendab oma vastuse, võib tuua näiteid uudisest.

4p. – õpilane vastab küsimusele asusaadavalt, põhjendab arvamuse, kuid mitte täielikult (nt küsimuses, kus on vaja tuua välja 5 fakti, kirjutaba ta 3-4 fakti, kuid argumenteerib), tundub, et oma vastuses ei ole õpilane kindel.

3p. – õpilane vastab küsimusele mitte täielikult, tema mõttekäik läheb sassi, põhjendus on nõrk.

2p. - õpilane vastab küsimusele pinnaliselt, tema argumentatsioon on nõrk

1p. – õpilane vastab küsimusele, kuid ei põhjenda, miks ta nii kirjutas

0p. – õpilane ei vasta küsimusele

1.5 Viies harjutus „Pilt kui meediateksti osa“

See harjutus on mõeldud selleks, et õpilased arendasid oma oskust reflekteerida enda emotsioone pildi vastu ja mõtteid selle kohta ning nende inimeste omad, kes on pildil, samas mängib siin rolli ka rühmatöö, kui on võimalus arutleda klassikaaslastega arvamusi ning tulla ühe kokkuleppeni. Antud harjutuse jaoks tööleht puudub.

1.5.1 Harjutuse eesmärgid ja taotletavad tulemused

Eesmärk on näidata meediateksti juurde kuuluva foto jõudu. Pilt võib haarata tähelepanu, et teksti edasi lugeda, või vastupidi. Pilt näitab sündmust (kajastatud teemat) paremini, kui tekst, kuid võib juhtuda ka vastupidi: pilt ei ole tekstiga kooskõlas või artikli kõrval on kasutatud vana pilt, mis tegelikult illustreerib teist sündmust. Pildi hindamisel kasutab inimene oma eelteadmisi sündmusest või inimestest, keda on pildil kujutatud, kuid samas kasutab ka eelarvamusi. Harjutus on suunatud *meediatekstide usaldusvääruse hindamise oskuse* arendamiseks ja *meediateksti vastuvõtmise analüüsiga*.

Harjutuse taotletavaks tulemuseks on see, et õpilased arvestavad oma eelarvamusi pilte analüüsimisel ning ei tee kiirotsuseid meediateksti kohta pildi järgi; õpilased on teadlikud, et ühed ja samad pildid võivad mõjutada erinevaid inimesi erinevalt; õpilased oskavad argumenteerida oma suhtumise fotode vastu ning mõistavad seda, et teistel võib olla teine arvamus pildi kohta.

1.5.2 Harjutuse läbiviimine

Fotode valikul peab õpetaja arvestama seda, et kõik fotod oleksid seotud ühe ja sama sündmusega, või et kõik fotod näitaksid ühe ja sama inimest erinevates situatsioonides.

Harjutus jaguneb kahte ossa.

Esimeseks osaks trükib õpetaja fotod välja ning asendab neid suurtele paberilehtedele, mis on asutatud eri kohtades ruumis (õppemeetodi nimetus on ringlev ülevaade). Klass jaguneb rühmadesse (grupe on nii palju, kui pilte). 4-5 minutit iga grupp vastab viiele küsimustele ning paneb vastuseid paberile.

Need küsimused on:

1. Mis emotsioone tekitab teil see foto?
2. Millal ja kus on see foto tehtud?
3. Mis/kes on foto esiplaanil. Kuidas te arvate mis/kes see on?
4. Kuidas te arvate, mida tunnevad inimesed, kes on fotol?
5. Pakkuge välja, millest võib olla meediatekst, mille juures asub see foto?

Õpetaja märguande peale liigutavad rühmad järgmise lehe juurde, loevad eelmise gruppi vastuseid ning lisavad oma kommentaare samale lehele. Harjutuse esimene osa lõpeb siis, kui iga grupp tuleb oma lehe juurde tagasi.

Iga rühm esitleb tulemusi ning loeb ette ka teiste rühmade kommentaare. Õpetaja alustab arutluse, mille käigus leiavad õpilased vastusi järgmistele küsimustele:

- kas teiste õpilaste poolt juba kirjutatud vastused kuidagi mõjutasid sinu oma? kui jah, siis kuidas?
- kas sina seostasid neid pilte ühe ja sama sündmusega?
- mis oli antud ülesandes raskem: kas kirjeldada oma emotsioone foto kohta või kirjeldada neid emotsioone, mis väljendavad inimesed fotol?
- vaata pildile oma plakatil: mis rakursis on foto tehtud? kuidas arvad kas rakurss kuidagi mõjutab seda, kuidas sa fotot vastu võtad?

Teiseks osaks annab õpetaja õpilastele meediatekstide, mille kõrval asusid fotod, pealkirju (kas trükib neid igale rühmale eraldi või kirjutab tahvlile). Nüüd peavad rühmad leidma oma foto jaoks sobiva pealkirja ning selgitama oma valikut. Pärast näitab õpetaja õigeid vastuseid. Nüüd teevad rühmad viimase ülesanne, mille jooksul pakuvad nende pealkirjadele, mis nüüd õiged on, oma fotosid. Alguses arutlevad rühmades, et kes võib olla fotol, mis tujuga, kus see võiks olla tehtud, mis oleks tagaplaanil jne. Pärast esitleb iga rühm oma ettepanekuid klassile. Siis, kui harjutus on läbi ning aega jätkub, võib õpetaja jutustada, mille sündmusega või inimesega on seotud fotod.

Antud õppekomplekt pakub näiteks järgmisi fotosid:

1. Foto autor: Siim Lõvi

Allkiri puudub

2. Foto autor: Toomas Huik

Foto allkiri: Министр Марко Померантс заверяет, что в оценке ситуации со снежной бурей они будут самокритичны

3. Foto autor: Toomas Huik

Foto allkiri: Padaoru tuisukriisi järeldusi kokku võttev pressikonverents siseministeeriumis

4. Foto autor: Maksim Zahharov

Foto allkiri: Reedene Tallinn-Narva maantee Padaoru lõik.

Meediatekstide pealkirjad on:

1. foto - Pomerants: mina pole süüdi ja tagasi astuda ei kavatse
2. foto - Померантс обещает дать ответ на все вопросы завтра
3. foto - Pomerants pareeris vastutust lumekriisi eest
4. foto - Pomerants: Padaoru tõttu eriolukorra väljakuulutamise olnuks populistlik

Võimalik paberleht, mida õpetaja seinale riputab ning mille juurde foto paneb, võib näha välja nagu joonis 3.

PILT

Mis emotsioone tekitab teil see foto?	Millal ja kus on see foto tehtud?
Mis/kes on foto esiplaanil. Kuidas te arvate mis/kes see on?	
Kuidas te arvate, mida tunnevad inimesed, kes on fotol?	
Pakkuge välja, millest võib olla meediatekst, mille juures asub see foto?	

Joonis 3. Võimalik paberlehe väljanägemine harjutuse „Pilt kui meediateksti osa“ jaoks

1.5.3 Harjutuse hindamine

Suurepärane!	Õpilane aktiivselt osaleb arutelus, vastab argumenteeritult küsimustele, kuulab tähelepanelikult teiste õpilaste arvamuse, on võimeline vastu vaielda või nõustuda, ise pakub teemasid, millele saab diskuteerida antud harjutuse kontekstis
Hea!	Õpilane osaleb arutelus, vastab küsimustele, kuid tema argumentatsioon on nõrk ning ta ei ole valmis pakkuda oma teemasid aruteluks
Rahuldav!	Õpilane vastab küsimustele vaid siis, kui teda küsitakse, ei oska piisavalt kaitsta oma arvamuse. Ei kuula teiste õpilaste vastuseid

2. Töölehed õpilastele

Tööleht 1 „Loe tähelepanelikult!“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Järgmiselt on toodud kümme lauset erinevatest meediatekstidest. Igas lauses on tahtlikult tehtud faktiviga, mida selles algselt ei olnud. Loe iga lause tähelepanelikult ning leia viga. Kui oskad, paranda leitud faktivead.

1. "Eesti riigil ja rahval vedas, et just nendel kõige keerulisematel aastatel, so siis 1990. aastatel, oli meie riigipea pesueht europlane Arnold Meri," rääkis Enn Soosaar ERRi raadiouudistele.
2. 23. ja 24. veebruar 1920: kuidas kuulutati välja Eesti iseseisvus.
3. President Toomas Indrek Ilves pöördus öösel vastu 20. augustit kehva enesetunde tõttu Põhja-Eesti regionaalhaiglasse.
4. Riigikogu valitsus vaidleb erakondade rahastamise üle.
5. Postimees: Ajakiri Postimees ei rikkunud head ajakirjandustava
6. Ukraina pealinn Minsk on 161. ja Venemaa pealinn Moskva 166. kohal.
7. Suri 1991. aasta oktoobriputši üks juhte.
8. Eesti kuulumine 1990. aastate algul “endiste nõukogude vabariikide”, sajandivahetusel “Euroopa Liiduga ühinemist taotlevate” riikide ning alates 2003. aasta kevadest “uute Euroopa Liidu liikmesriikide” hulka on olnud väga kiire paradigmade vahetus.
9. Kahekordne olümpiavõitja ja kahekordne maailmameister Oscar Veerpalu lõpetab ühtlasi 22 aastat kestnud sportlaskarjääri.
10. Parvlaev Livonia oli uppumisööl septembris 1994 kehva hoolduse tõttu merekõlbmatu.

Tööleht 2 „Vaata tähelepanelikult!“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Vaata videoklipp ning mõtle, kas sinu arvates sobivad laulusõnad visuaalse pildiga kokku. Järgmiselt on toodud ka laulu tekst ja tõlk, kui sul on inglisekeelse sõnade arusaamisega raske.

Laulusõnad

Come into My World (originaal Kylie Minogue)

Come, come, come into my world
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Take these arms that were made for lovin'
And this heart that will beat for two
Take these eyes that were meant for watching
over you
And I've been such a long time waiting
For someone I can call my own
I've been chasing the life I'm dreaming
Now I'm home

I need your love
Like night needs morning

So won't you
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?
Oh baby,
Come, come, come into my world
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Take these lips that were made for kissing
And this heart that will see you through
And these hands that were made to touch and
feel you

So free your love

Приди в мой мир (перевод Orange из Санкт-Петербурга) !

Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Возьми эти руки, которые были созданы
для любви,
И это сердце, которое будет биться для
двоих.
Посмотри на эти глаза, созданные для того,
чтобы следить за тобой.
И я так долго ждала
Кого-то, кого я смогу называть моим,
Я гналась за жизнью, о которой я мечтала,
Сейчас я нашла её.

Мне нужна твоя любовь,
Так же как ночь нуждается в утре.

Так ты
Придешь, придешь, придешь в мой мир?
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?
О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Взгляни на эти губы, созданные для
поцелуев,
И это сердце, которое будет видеть тебя
насквозь,

Hear me I'm calling

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

I need your love
Like night needs morning

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

Oh baby,
Come, come, come into my world?
Won't you lift me up, up, high upon your
love?

И эти руки, созданные, чтобы прикасаться
к тебе и ласкать тебя.

Так освободи свою любовь,
Услышь мой зов.

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Мне нужна твоя любовь,
Так же как ночь нуждается в утре.

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

О, милый,
Приди, приди, приди в мой мир!
Ты вознесешь меня высоко, высоко,
высоко над своей любовью?

Allikas: http://www.amalgama-lab.com/songs/k/kylie_minogue/come_into_my_world.html

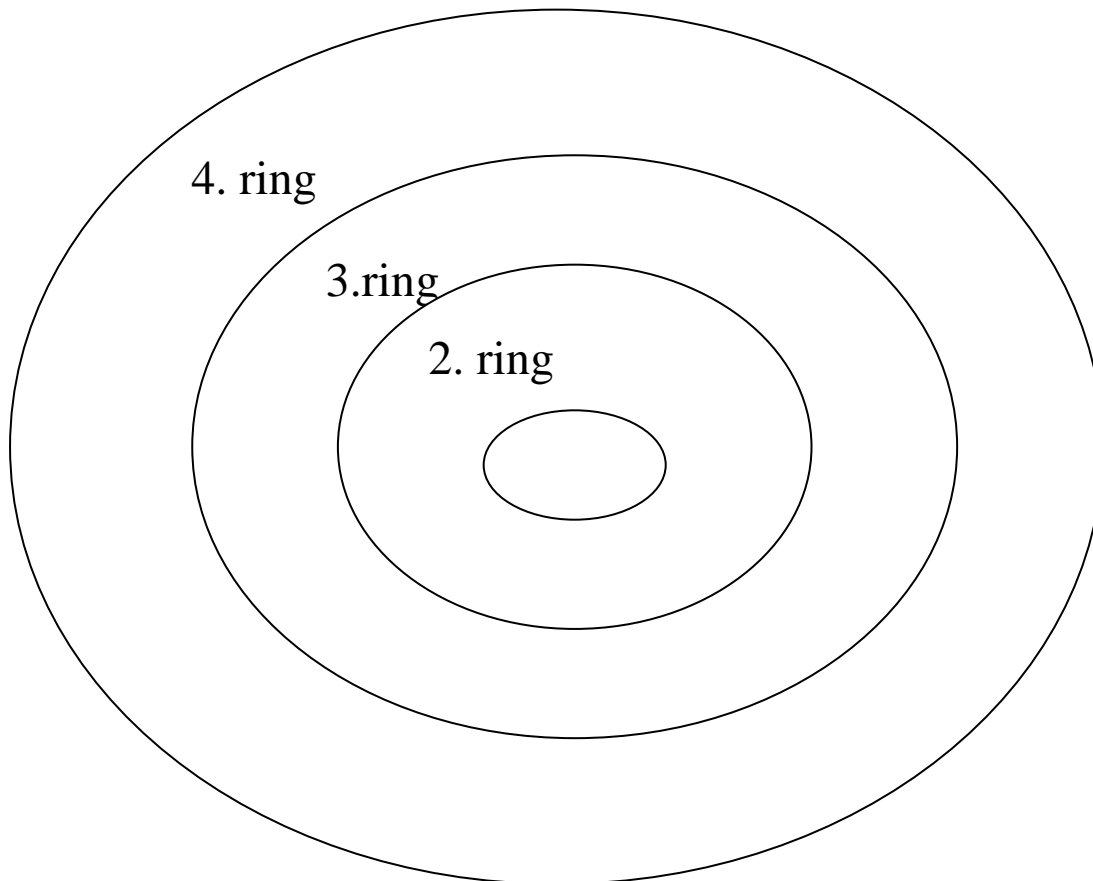
1. osa

Arutlege pinginaabriga järgmised küsimused:

- kas audio teksti sisu langeb visuaalse sisuga kokku?
- missuguse visuaalse tausta teie pakuksite sellise laulu jaoks?
- tekstis ütleb laulja „Come into my world“, kuidas sa arvad, kas see maailm, mis ümbritseb teda videos, ongi tema maailm? Miks? Kui sa arvad, et elab peategelane ehk laulja teises maailmas, siis kirjelda seda paar lausega.
- kuidas arvad, kas audiovisuaalses meediatekstis teksti sisu peab alati langema kokku pildiga? võrdle näiteks lauluvideo uudisega.

2. osa

Vaata videoklipp veel üks kord, nüüd pane rohkem tähele sellele, mis toimub pildil (eesplaanil, tagaplaanil). Videos käib laulja ringi ning iga ringiga muutub tema maailmas midagi. Täida järgmise joonise nii, et kõige tsentraalsemas ringis oleksid need detailid, millele sa panid tähele, kui laulja tegi oma esimese ringi ning iga järgmise ringiga täida joonise.

3. osa

Arutlege pinginaabriga video visuaalse poole ning vastake küsimustele:

- missugused inimeste vahelised suhted on näidatud videos?
- kellega video tegelastest sa end võrdled? Miks?

Tööleht 3 „Kaks teksti – leia erinevusi!“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Järgmistena on toodud kaks teksti ühest allikast, üks on eestikeelne ja teine toimetatud venekeelne: „Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias“ (<http://uudised.err.ee/index.php?06221130>) ja „Реформисты: эстонский нужно изучать с детства“ (<http://rus.err.ee/estonia/967953b0-c949-47df-8299-7bcbf7c62966>).

Loe pealkirju tähelepanelikult ja täida tabel.

Semantiliste omaduste tabel pealkirja detailse analüüsi jaoks

	„Реформисты: эстонский нужно изучать с детства“	„Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias“
Kes on aktiivne tegutseja (alus)?		
Millist tegevust väljendab öeldis?		
Kellele või millele on tegevus suunatud?		
Millest võiks see uudis rääkida?		
Mis mõtteid see pealkiri tekitab?		
Mis tundeid see pealkiri tekitab?		

Loe mõlemad artiklid läbi. Mis on eestikeelse artikli eesmärk ja sihtrühm? Mis on venekeelse artikli eesmärk ja sihtrühm?

Nüüd võrdle artikleid omavahel. Võrdlemiseks kasuta Venn-diagrammi.

Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias

19.12.2010 12:29

Karin Koppel

Reformierakond avalikustas täna oma rahvusvähemuste poliitika programmi, mis näeb ette eestikeelsele gümnaasiumile ülemineku lõpuleviimist ning eestikeelse õppe kättesaadavaks muutmist juba lasteaias.

"Väga oluline on vähemusrahvusest eestimaalaste, eriti noorte konkurentsivõime tugevdamine tööturul. Edukas toimetulek Eestis eeldab eesti keele oskust," ütles riigikogu liige Paul-Eerik Rummo.

Seetõttu tuleb tema sõnul lõpule viia üleminek eestikeelsele gümnaasiumile ning veelgi enam panustada eesti keele õppe ja eestikeelse aineõppe kättesaadavusse ja kvaliteeti kõigil haridustasandeil.

"Venekeelses koolis ja lasteaias peaks eesti keele õpe toimuma iga päev. Meie suur huvi on, et kõrgharidust omandada soovivad mitte-eestlased õpiksid edasi Eesti ülikoolides," lisas Rummo.

Ühtlasi rõhutas ta, et Reformierakond peab vältimatuks rahvusvähemuste kultuuriühenduste ja pühapäevakoolide jätkuvat toetamist riigi ja omavalitsuste poolt, nagu ka ajalooliste põlisvähemuste kultuuripärandi kaitset. Erakonna eesmärk on tagada võrdsed võimalused kõigile Eesti inimestele, olenemata nende rahvusest või emakeelest. Samas peavad nad Rummo sõnul vajalikuks ka teavitustööd siin elavate teiste riikide kodanike ja määratlemata kodakondsusega inimeste seas, et nad oleksid paremini kursis Eesti kodakondsuse eeliste ja võimalustega.

Реформисты: эстонский нужно изучать с детсада (2)

Опубликовано: 19.12.2010 12:52

Бетина Ферман

...Партия реформ представила свою новую политическую программу, касающуюся нацменьшинств. Она предполагает завершение перехода гимназий на эстонский язык обучения и преподавание государственного языка уже в детском саду.

„Очень важно укрепить конкурентоспособность представителей нацменьшинств на рынке труда. Успех предполагает знание государственного языка“, - сказал член Рийгикогу Пауль-Эрик Руммо.

Именно поэтому необходимо довести до конца переход гимназий на эстонский язык обучения, а также предоставить возможность получения качественного образования на эстонском языке на всех ступенях обучения, сказал он.

„В русскоязычных школах и садах нужно учить эстонский каждый день. Мы заинтересованы в том, чтобы неэстонцы, желающие получить высшее образование, учились в эстонских вузах“, - добавил Руммо.

Tööleht 4 „Uudise analüüs“

Nimi: .....

Klass: .....

Kuupäev: .....

Loe uudis. Täida skeem, seejärel vasta küsimustele.

Rakvere koolis pihustas õpilane pipragaasi

11.02.2009 11:03

Toomas Herm, reporter

Täna hommikul pihustas koolipoiss Rakvere vene gümnaasiumi garderoobis pipragaasi, mille tagajärjel tekkisid ruumis olnutel tervisehäired.

Gümnaasiumi direktor Arno Kaseniit rääkis, et üks poiss näitas garderoobis kaaslasele enne tundide algust kella kolmveerand kaheksa paiku pipragaasiballooni kui kaitsevahendit.

Kaaslane pihustas prooviks gaasi põrandale. "Lasi ühe sortsu põrandale," sõnas Kaseniit. Gaas levis ruumis laiali. Koolidirektori andmetel oli tol hetkel garderoobis umbes paarkümmend inimest.

Kaseniidu kinnitusel intsident koolitööd oluliselt ei seganud. "Väike köhimine tundlikumatel siiski esineb," lisas ta.

Täna hommikul politseid oodanud koolijuhi hinnangul pole kahe poisiga varem probleeme olnud. Nad olid ise juhtunu üle õnnetud ja palusid võimalike kannatanute käest vabandust.

Kaseniidu ütlust mööda teavitati juhtunust lisaks politseile veel linnavalitsust, tööinspektsiooni ja tervisekaitset.

Pipragaasiballooni alla 18aastased isikud omada ei tohi. Kaseniidu sõnul peaksid lapsevanemad jälgima, et nende järeltulijad ei tegeleks keelatud asjadega.

(Virumaa Teataja, URL <http://www.virumaateataja.ee/?id=80886>)

Autor:

Väljaande, kus ilmus:

Ilmumise kuupäev:

Pealkiri:

Kes?
Mis?
Kus?
Millal?
Kuidas?

Auditoorium (kellele on uudis suunatud):

1) Mis on selle **uudise eesmärk**?

.....
.....
.....

2) Loetle **viis fakti**, mis on uudises toodud

.....
.....
.....

3) Loetle **arvamusi**, mis on tekstis toodud (niipalju kui leiad)

.....
.....
.....

4) Kes räägib uudises **otseselt**?

.....
.....
.....

5) Kes räägib uudises **läbi autori sõnade**?

.....
.....
.....

6) Kas on vaja veel **kellelegi sõna anda**, et uudis oleks põhjalikum? Kellele, kuidas sa arvad?

.....
.....
.....

6) Kas sulle on selle teema mõistmiseks piisavalt informatsiooni? Kui ei ole, siis **millest on sinu meelest puudu**?

.....
.....
.....

3. Õppekomplektis kasutatud meediatekstide loetelu

Берендсон, Р (2010) „Померантс обещает дать ответ на все вопросы завтра“. *Postimees venekeelne* 14. detsember. URL (kasutatud mai 2011) <http://rus.postimees.ee/?id=356820>

Ферман, Б. (2010) Реформисты: эстонский нужно изучать с детсада. *ERR-online* 19. detsember. URL (kasutatud mai 2011) <http://rus.err.ee/estonia/967953b0-c949-47df-8299-7bcbf7c62966>

Hennoste, T. (2001). *Uudise käsiraamat*. Tartu: TÜ Kirjastus

Herm, T. (2009). Rakvere koolis pihustas õpilane pipragaasi. *Virumaateataja.ee* 11. veebruar. URL (kasutatud mai 2011) <http://www.virumaateataja.ee/?id=80886>

Koppel, K. (2010). Reform tahab muulastele eestikeelset õpet juba lasteaias. *ERR-online* 19. detsember. URL (kasutatud mai 2011) <http://uudised.err.ee/index.php?06221130>

Pomerants: mina pole süüdi ja tagasi astuda ei kavatse (2010) *Delfi* 13. detsember. URL (kasutatud mai 2011) <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/pomerants-mina-pole-syudi-ja-tagasi-astuda-ei-kavatse.d?id=36512079>)

Pomerants: Padaoru tõttu eriolukorra väljakuulutamise olnuks populistlik (2010). *Postimees* 13. detsember. URL (kasutatud mai 2011) <http://www.postimees.ee/?id=356263>

Tamm, M (2010). Pomerants pareeris vastutust lumekriisi eest“. *Postimees* 15. detsember. URL (kasutatud mai 2011) <http://www.postimees.ee/?id=357795>

<http://www.youtube.com/watch?v=63vqob-Mljq&ob=av2el> - Kylie Minogue „Come Into My World“

http://www.amalgama-lab.com/songs/k/kylie_minogue/come_into_my_world.html

Lisa 3: Intervjuu meediaõpetuse õpetajaga

Intervjuu meedia õpetajaga vene koolis, kes annab tagasiside õppekomplektille

Первое впечатление об учебном пособии. Что можете сказать?

Первое вот вы начинаете анализ текста идёт у вас и вот когда вы начинаете что-то спрашивать поставьте первое «кто создал сообщение» и «зачем распространяет» чтобы вам ребёнок отвечал на этот вопрос. Какие приёмы у вас там есть посмотрите туда и вот подтекст и... вот это... вы там по сюжету спрашиваете вопросы. Я сейчас точно не помню но я так критически глянула то есть уже это собаку на этом съела. Вот какие ценности и точки зрения лучше это для детей стиль жизни и ценности они не очень понимают а вот точка зрения... эти говорят о том, а эти говорят совсем о противоположном и так далее. Вот у вас там о ком же... из политиков там о ком-то очень яркая статья или не о политике... кто же там был... человек какой-то ... интервью... Вот (*harjutus „Kaks teksti – võrdle“*) Вот и как раз здесь очень хорошо маленьк... различные точки зрения..где у вас анализ пойдёт медиатекста... теперь вы можете так. Эти вопросы не на все ... не сразу включать в какие-то... в одно да... вы можете их распределить на разные, но чтоб у вас сквозным было, когда анализируется медиатекст надо отвечать прежде всего вот на все эти вопросы, а вы заняты литературной стороной, вы заняты как раз таки текст и мышление как вы вырабатываете критическое... что человек задумался над тем что он прочитал у вас вот эти вот очень хорошие..вот это вот очень мне нравится ... вопросы распределены..ещё вот где-то вот с этими ... вот дадада вот это вот ... нюансы не помню, но как видите это всё очень хорошо молодец конечно. Особенно если вы какие факты упущены если у вас есть какое-то противоречие между людьми, запомните если текст медиатекст содержит конфликтную ситуацию два мнения которые друг с другом то обязательно должны в настоящем медиатексте которому можно доверять представлены обе стороны если какой-то одной нету то всё можно не читать это закрыть это заказная статья ей можно не верить её кто-то попросил ..то есть нагло идёт одна точка зрения. Это можно какие факты упущены, чьё мнение... какому тексту у вас подойдёт вы можете эти вопросы ставить. Это вас выведет на уровень как раз таки если вы это для школьников делаете

чтоб разрабатывать мышление то здравомыслящий человек для себя прежде всего вот эти вопросы поставит. Вот. А так очень хорошо.

Как вы думаете, будут ли вообще учителя пользоваться комплектом, нужен ли он?

Во-первых, вообще подборка замечательная. И вот у меня следующий год я возьму десятый класс и вот и у нас будет сентябрь месяц три кита основы вообще и там как раз вот этот первичный анализ я обязательно использую и прогоню и сейчас повторение будет я тоже могу. Я сама пропустила через себя и поняла, что заданий очень хорошая подборка. Так что пишите.

По каждому заданию хочу получить обратную связь.

Первое задание «Прочитай внимательно!»

Ну это как раз таки было взято у вас из газеты?

Я брала из газет, но я делала сама ошибки, сознательно, то есть не искала газетные ошибки, а сама придумывала. Хотя, честно сказать, реальные ошибки меня и натолкнули на составление такого задания.

Совершенно верно. Первое самое простейшее задание когда человек для внимательного ознакомления с текстом конечно же но с другой стороны если я сама малограмотная неужели я теперь и газеты читать не могу что ошибки... что вы имеете ввиду для чего он находить ошибки должен вы вот как сами считаете?

Внимательное чтение текста.

Совершенно верно самое простейшее это как в азбуке открываем и первое уметь найти ошибки. Замечательно. Я считаю вот с этого можно начинать. Больше ничего сюда не надо никаких вопросов добавлять. Пусть это разминочное упражнение.

Второе задание «Посмотри внимательно!»

Вот здесь я как раз могу вам сказать что у нас этот анализ мы тоже делаем берётся..ю есть ли соответствие тексту и звуку. Со звуком смотрим. Без звука смотрим. К сожалению очень часто по картинке мы сразу можем да сформулировать о чём речь по звуку человеку не дано представить сразу в воображении но как раз таки на этом проверяется бедный канал или не бедный. Если у вас идёт несоответствие очень часто первый балтийский канал вам рассказывают о каких-то экономических вопросах вместо этого просто показывают здание рийгикогу птички сидящие там люди прохожие какие-то пенсионеры на транспорте почему потому что заходить туда брать интервью это дорого достаточно из архива взять дешёвую картинку и так далее. Значит первое опять же неверие какому-то каналу и информации это что на тебе пытаются сэкономить. Таким образом несоответствие картинки вот с этим текстом. Поэтому человек должен очень хорошо уметь вот это вот видеть. Вы смотрите со звуком и без звука?

Нет, смотрим вместе, звук не выключаю.

Я бы сюда тоже не стала что-либо добавлять. Здесь вопросы хорошие. Я бы тоже это провела но эээ. Я думаю это просто для разного возраста. Тут у вас всё вместе на разных этапах потому что мы же первый год печатные средства изучаем второй год телевидение и радио и третий год интернет то есть уже 12 класс это чисто в этой системе сидят и они уже настолько знают по тв радио и печатному что они хорошо всё это умеют делать. Вот здесь как бы переброска немножко меня.. это как бы для одного возраста это подряд или в разное время мы можем брать вот эти задания. Как вы вот сами считаете как автор?

В разное время.

В разное время совершенно верно на разных этапах вот у вас сборник как раз и надо назвать что анализ медиатекстов на разных этапах изучения медиакурса. Иначе получится первое вот это скопом пошёл анализ медиатекста..нее а потом я увидела ага у вас тут и музыкальное есть и печатное и такое и такое хорошо.Мы оставим все вопросы так как есть это самое я не думаю.

Третье задание «Сравни два текста», оба из одного источника, но один оригинальный, второй переведённый журналистами, вышедший позже немного, это онлайн.

Хорошее тоже задание я бы здесь всё таки эээ так ээ здесь как раз таки вот здесь идёт как журналист тоже влияет на то что...здесь вы не стали вопросы никакие у вас здесь чисто перевод да. Для чего вот нужно правильно переводить опять же может ли это повлиять на искажение информации..надо бы такие вопросы я бы как бы тоже...вы вырабатываете мышление но получается так сделал задание а для чего я его сделал вообще. Итогом вот он проделал у вас это всё и тогда вы задаёте ему несколько вопросов. Первое кто создал и зачем распространяет. Это можно и потом что вот приёмы какие использует то есть в тексте неграмотный перевод может...ээ... влияет ли... ээ изменится ли информация... он отвечает да изменится потому что это слово то-то означает когда он вот это проговаривает это и есть выработка его критического мышления. Вот сюда я бы пару вопросиков конечно вставила. Иначе получается ну проделал всё ну а что пусть врут себе на здоровье. Влияние журналиста как раз таки да

Мы когда делали, я все эти вопросы задавала, но это устно. Спасибо за замечание, что это всё нужно вписать. Мы как-то так дискутируем, я подталкиваю они мне отвечают...да.

Четвёртое задание «Анализ новости»

Вопрос о цели на первое место. Вот это всегда. Цель это не в конец. Вот первое идёт цель, я думаю самое правильное будет, потом идёт факты, так потом прямо, через автора, что упущено и мнение можно тоже рядышком где-нибудь пристроить. Тогда они будут чётко представлять цель новости, какие факты представлены. А вы не хотите поставить вот вообще анализ новости начинается ээ с категории новости конфликтная глобальная потом катастрофа знаменитость эээ мм политическое событие. Вот это вообще мы начинаем когда они берут новость мы определяем к какому виду она относится потому что тогда всё будет по разному происходить... цель и т.д.

Тут я скорее пыталась обратить внимание на структуру новости, из чего она состоит

Скелет, понятно.

Пятое задание. «Фото как часть медиатекста»

Мне понравились вопросы. Вот это самый важный момент различие восприятия. Вот вот и есть там в анализе медиатекста особенно восприятие картинки.

Что-то не понравилось?

Это не то чтобы не понравилось а из-за того что опыта нет в работе, поэтому трудно уследить логическую связь между всеми этими заданиями но если в работе будет указано, что эти задания относятся к совершенно разным этапам, вы можете так и сказать, что первый этап... ступень обучения это печатные средства поэтому у вас это больше как раз идёт на печатные средства и в то же время у вас гоп и музыкальное то есть вы уже затронули кусочек из второго курса когда изучается тв и радио потому что там всё по своему идёт понятное дело а так что если нет опыта просто как набор заданий ... ээ то как раз это будет первые попытки выработки анализа критического мышления в том плане что как азбуку надо изучить слова сначала а потом уже идти анализировать тексты вот у вас эти фрагменты этого анализа и есть у вас фрагменты так скажем. Целостную картину очень трудно тут собрать конечно. Очень конкретно. Что мне нравится очень конкретно для ребят это будет доступно во-первых и в-третьих без завышенных слов научных мне это тоже нравится что это детям нельзя как только начнёшь вставлять вот эти вот крутизну я имею виду филологически и факультета журналистики терминологию... я пыталась у меня было когда прям на научном языке... сразу уходит это а у вас как раз вот это вот на уровне школьника они не зная вот всех этих журналистских приёмов они могут спокойно эти задания проделать. И ещё меня интересует. У вас есть система оценивания вот вы предлагаете..они же анализируют и что я им просто скажу хорошо молодец или это всё таки преследует какое-то оценивание...

Я не думала об этом...

А вот мы же оценку должны за это поставить. Понимаете то есть я бы например в каком то одном задании.. это же практика они же оценки за самостоятельную за контрольную получают. То есть если вы возьмёте одно из ваших заданий вот с новостью очень хорошо структура новости и поставите какие-то шкалы и как вот если ребёнок действительно правильно воспринял то ему похвала... 90 баллов ты набрал или... ээ... они же всё хотят в баллах. Вот вы сами представьте вы это всё проделали и учительница сказала ну хорошо молодец а неет. Вы меня оцените пожалуйста и если это у вас для школьников где учитель на уроке и даже обществоведение почему он не может поставить оценку за это... то есть в каком-то задании продумать шкалу оценивания и это было бы для вашей работы тоже большой плюс. Что вы вырабатывая критическое мышление видите структуру оценивания. То есть где какие баллы поставить ребёнку. Мы же сейчас всё в это уходим... или как возьмите университет А, В, С... результат можно так.

Как вы думаете, насколько важно развивать критическое чтение?

Ой, да это основа вообще основ. Я всегда начинаю медиакурс с таких слов. Когда я прихожу на первое занятие они все сидят там слово медиа им всем нравится я всегда говорю первое что мы научимся с вами выработаем у вас критическое мышление. Вы понимаете что это такое. Я говорю а вы понимаете, что если вы не будете уметь анализировать текст через себя передачу посмотрев вы никакого вывода... я буду вашим мнением манипулировать...они а что это такое...я говорю я ваше мнение буду везде использовать... вот так... вы будете у меня все на поводу они да ладно я говорю хороший пример хотите приведу. Да. Сколько вам лет вот некоторые сидят 11 класс восемнадцать. Ты пойдёшь на выборы я не пойду на выборы я вообще никого не знаю я сижу в мсне я общаюсь я вообще не смотрю передачи я ничего не читаю и как они будут моим мнением манипулировать. Я говорю вот тебя на что зацепили что ты ничего не читаешь ничего не смотришь поэтому я выдвину своих кандидатов я вложу в них свои слова и они будут там двигать мою политику а твоё мнение тьфу никто учитывать не будет и ты будешь жить вот в этом дерьме которое тебя окружает почему а кто за тебя там скажет я. Никто не скажет почему потому что ты ничего не читал никем не интересовался и я твоим мнением буду манипулировать. Вот на таком уровне.

Ничего себе... я говорю а тогда если ты пройдёшь три года будешь знать ты берёшь в руки статью это фальшь я не буду этому верить а как я это догадался кто распространяет зачем какие ошибки в переводе я возьму русский вариант возьму эстонский вариант я всё это за три года пройду и скажу выкиньте эту информацию. Всё я за этого депутата не пойду или второй вариант твоей манипуляции а вот это методы пропаганды ты знаешь вообще какие двадцать в журналистике там...около двадцати нет... а вот у Геббельса создать ореол знаешь что это такое нет..а тобой всё время этим манипулируют а как я говорю а берут Эрки Ноола ты видел его даа в рекламе сейчас была партия он предлагает материнский капитал там видели по телевизору рекламу я говорю так вот у Геббельса был приём берёшь знаменитую личность свои слова в его уста вкладываешь он это всё говорит и я его в партию зачем... а все думают как..ааа он прыгает бегаёт хорошо стреляет так он и в политике разберётся а ничего подобного он всю жизнь на тренировках провёл он в жизни ничего не видел кроме спортзала как он твою судьбу будет решать. Его туда просто как марионетку а за него всё сделают он просто будет ходить и махать ручкой. А ты об этом не знаешь что это пропагандистский приём. А где ты этому можешь... ты можешь только на медиа... вот вырабатывая вот это критическое мышление ты потом узнаешь как пропаганду в тебя всё через тебя пропускают... вот понимаете. Вот таким образом критическое мышление это просто это основа основ на медиакурсе.

Что-то ещё добавить хотите?

Я может быть ещё пару заданий вам добавила... ещё анализ какого-нибудь текста на уровне... вот новость где у вас там есть вот эти вот..немножко под другим прицелом вот взять вот именно эээ... взять структуру новости я имею ввиду вот что к какому виду эта новость относится... то есть не по детальному анализу а новостную этого материала куча тоже вот печатного взять вы смотрите как анализируется новость им это больше нравится чем вот копание по деталькам они больше любят определить как раз к чему как относится.

Спасибо за интервью и столь подробную обратную связь!

Lisa 4: Kirjalik tagasiside eesti keele õpetajalt

Kirjalik tagasiside õppekompletile eesti keele (võõrkeelena) õpetajalt

- Materjal on kasulik nii õpetajatele kui õpilastele.
- Meedia – aktuaalne teema sõltumata aineist, vanusest jne.
- Materjal pole „kivistunud“ kahe kaane vahel, sest tekste ja pilte leidub igas meediaväljaandes nii paberkandjal kui ka internetis.
- Tekste, pilte, videoklippe ja kuulamismaterjale on nii palju (ajalehed, ERR jne), et igaüks võib valida oma teema.
- Võtted aitavad keel(t)eõppimist tõhustada ja teha keeleõpet huvitavamaks ja mitmekesisemaks.
- Ülesannete valik, meetodid ja lähenemine harjutavad KÕIKI osaoskusi.
- Keel pole eesmärk, vaid vahend. Palju kasulikum on lugeda huvitavaid tekste ja selle kõrval paralleelselt õppida keelt.
- Meie koolide laste probleemiks on eesti keele praktika puudumine. „Elavate“ ja alati värskete tekstide lugemine võimaldab mingil määral keele praktikat, kaasaegse sõnavara omandamist.
- Inforohkuse ajastul on kriitilise mõtlemise oskus hädavajalik.

Lisa 5: Osalusvaatlus esimeses koolis

Esimene kool. Osalusvaatlus.

Kolm päevat järjest ma viisin läbi harjutused oma õpekomplektist 10. klassi õpilastele. Kool eraldas mulle tunnid ning kõik toimus nagu tõelisel koolipäeval: keegi puudus, keegi ei viitsinud istuda ja teha minuga tööd, keegi hilines tunnile. Kokku oli klassis 10 inimest, esimesel kokkusaamisel oli kohal seitse inimest. Esimene fookusgruppi intervjuu ei tulnud mul hästi välja, küsimused tulid välja pikad ja arusaamatud, õpilased palusid korrata neid. Intervjuuks oli planeeritud mul 45 minutit, kuid jõudsime teha seda kiirem, seepärast tegime esimese harjutuse õpekomplektist „Loe tähelepanelikult!“. Üks tüdruk ei saanud aru, milleks on see ülesanne vaja, üks poiss kohe ütles, et teda huvitab teadus ja tehnika, kuid mitte meedia, ta loobus ülesanne tegemisest. Paralleelselt kommenteerisid õpilased lauseid harjutusest, mõniaeg naerasid ning reageerisid kohe, valjusti ütlesid välja, mis on nende meelest valesti. Kui me kontrollisime harjutuse, siis oli näha, et peamiselt nägid õpilased kohad, kus viga on, kuid mitte alati mäletasid või teadsid nad õige vastust. Näiteks tundsid mõned, et Veerpalu ei ole Oscar, kuid kohe ei saanud meenutada, kuidas on tema tõeline nimi. Tundsid, näiteks, et viga on aastanumbris, kuid ei olnud kindel, millal siiski astus eesti Euroopa Liitusse. Harjutuse tegemisel ei küsinud õpilased lausete või eraldi sõnade tõlke ning proovisid teha nii, nagu said aru. See tuli nendel hästi välja ning lause mõtte nad mõistsid tervikuna ilma iga sõna tõlgimist.

Järgmiste 45 minuti jooksul tegime video harjutuse „Vaata tähelepanelikult!“. Õpilased olid huvitatud, nendele meeldis videod vaadata ja sobitada laulusõnu visuaalse pildiga kokku. Õpilased olid aktiivsed oma arvamuste väljendamisel, ei kartnud ka kasutada oma fantaasiat. Näiteks küsimusele „kellega videost sa end võrdled“, vastasid nad erinevalt: üks tüdruk võrdles end lauljaga ning ütles, ütles, et vist tore on jalutada jalaulda. Üks poiss võrdles end operaatoriga ning ütles, et ta ei tahaks selles maailmas elada, parem seda filmida. Klassis toimus ka diskussioon selle teemale, et tegelikult on videos esindatud „ükskõikne“ maailm, kõik on egoistid ja kedagi ei huvita, mis nende ümber toimub. Seepärast ka mõned õpilased ei võrdlenud end kellegagi video tegelastest. Huvitav märkus on see, et detailide otsimine videos viis selleni, et õpilased hakkasid arutlema ühiskondlikele probleemidele. Üks poiss ütles, et laulja mitu korda läks üle teed, kuid ei vaatanud ringi, et äkki auto sõidab.

Poiss hakkas ka edasi arutlema, et teda imetleb, kui ka meie linnades inimesed üldse ei vaata ringi, kui lähevad üle teed, ja mis teda rohkem imetlema paneb on see, et isegi naised lastevankritega ei vaata, kas auto sõidab või mitte. „Okey, kui need emad saavad viga, aga lapsed on ju väikesed, vähemalt mõtleksid nad nendele!“ – tegi poiss kokkuvõtet.

Pärast seletas üks õpilane, miks talle see ülesanne meeldis, ning argumenteeris seda nii, et see oli aktiivne ning interaktiivne: tegevused vahetasid teineteist ning ei olnud igav, kõik said sõna.

Teisel päeval oli kohal 7 õpilast. Esimesel tunnil tegime kolmanda harjutuse „Kaks teksti – leia erinevusi!“. Õpilased tegid detailse sõnalise pealkirjade analüüsi ning koos me arutlesime selle üle, kas ajakirjanikul on õigus muuta tõlge tõttu teksti ning kuidas nemad kui lugejad sellesse suhtuvad. Pealkirjadesse õpilased suhtusid erinevalt: ühel oli neutraalne positsioon (argumenteeris sellega, et ta ise ei käi juba lasteaias), teisel oli negatiivne suhtumine eestikeelsesse pealkirjasse, kuid venekeelsesse neutraalne. Õpilastele oli vaja seletada, kes on „muulased“ (kuidas tõlkida). Kokkuvõttes detailne sõnaline pealkirjade analüüs toimus hästi, õpilased selgesti tegid erinevusi, et kellele on suunatud tegevus ühes pealkirjas ja teises jne.

Venn-digrammis tõid õpilased järgmiseid erinevusi: publikatsiooni aeg, teksti pikkus, vene teksti orientatsioon vene publikule, eestikeelses tekstis on rohkem informatsiooni (üks õpilane pakkus, et venelased lihtsalt ei ole paljusõnalised), eestikeelne tekst on kirjutatud rohkem ettevaatlikum, mitte nii järsku. Sarnasused olid järgmised: teksti mõte, Paul Rummo, teksti teema, publikatsiooni päev.

Arutelu näitas ka seda, et õpilased mõistsid, et nii tekstide erinevus kui sarnasus leiavad aset selles ülesannes ning pärast, kui küsisin, kuidas on see ülesanne kriitilise lugemisega seotud, vastused olid niisugused: peab võrdlema, kui on võimalus lugeda originaalteksti või tõlke, siis on vaja valida esimese.

Järgmised 45 minutut tegime harjutuse fotodega. Oli näha, et õpilastele meeldib, nendel oli lõbus. Kuna klass on väike, moodustada aga oli vaja neli rühma, siis tegid nad seda ülesande paarides ning üks õpilane oli üksi. Mõned kirjutasid plakatidele oma vastuseid vene keeles, mõned - eesti keeles. Lapsed ei näinud teiste fotosid ning alati, kui vahetasid kohta, näitasid oma imetlust ja arutlesid omavahel seda, mida näevad. Küsimustele vastamisel kasutasid õpilased ka fotode allkirju lisainformatsiooniks. Fotod nad küll seostasid ühe sündmusega, kuid ei saanud aru, et piltidel on üks ja sama inimene. Kui ma küsisin, et kas teiste poolt kirjutatud vastuses mõjutasid neid, siis nad ütlesid, et vist mõjutasid, jah.

Viimane kohtumine oli raske. Tundus, et ei saa ma enam õpilaste tähelepanu hoida. Alguses jaotasin ma õpilasi kahte rühma ning andsin nendele ajalehti. Ülesannekd oli leida ühe uudise ning vastata viiele uudisküsimustele (neid ma ütlesin ette ja kirjutasin tahvlile). Ühes gruppis toimus vaidlus, et üks tüdruk pakkus intervjuud ning poiss ütles, et intervjuu ei ole uudis. Kui me tegime seda ülesande, pidasin ma väikese loengu uudisest, tundus, et see ei pakkunud õpilastele huvi ning nende tähelepanu hajus. Uudise analüüsi skeemi ja küsimuste järgi tegid õpilased hästi, oskasid eristada fakte arvamustest ning kohe panid ka tähele, et uudis on vana. Huvitav tähelepanek on see, et uudise teema mõistmiseks oli õpilastele informatsiooni piisavalt, kui küsimusele, kellel võiks veel sõna uudises anda, vastasid nad laiemalt: spordikesuse direktorile, tunnistajale, keskuse küllastajatele, tuletõrjujatele. Õpilased pöörasid tähelepanu ka sellele, et „sõitis kohale kuus pääasteautot“, kuid „kustutasid põlengu 15 minuti jooksul pulberkustutiga“. Õpilaste arvamusest oli see naeruväärne ning arutlesid nad selle üle päris kaua. Selle harjutuse tegemisel tundus mulle, et uudise valik ei ole hea, kuna see on liiga lühike ja mõnedele küsimustele vastust ei olnud. Mõtlesin selle peale, et peab otsima parima teksti, kus oleks rohkem tegevust, rohkem infoallikaid, et seda oleks natuke keerukam analüüsida.

Kuna uudise analüüs oli ka viimane harjutus õppekomplektist, siis pärast seda toimus viimane intervjuu. Õpilased olid huvitatud ka minu töö tulemusi teada saada.

Lisa 6: Intervjuud esimeses koolis

Esimene intervjuu esimeses koolis

Какие медиаканалы вы знаете в Эстонии, что сами читаете/ смотрите/слушаете?

Коос: Постимеэс русская версия как печатная так и онлайн версия

P2 Я не читаю газеты, не заинтересован...

Почему не заинтересован? Аргументируй

P2: ааа... заинтересован другим.

Откуда ты узнаёшь новости?

P2: эээ...от друзей

P3: читаю в интернете

Какие новости? Конкретнее?

P3: в смысле?

Ну канал... русский постимеэс или дельфи, например

P3: эээ err.... и postimees, delfi

Русские или эстонские?

P3: русские

Эстонские новости вообще читаете?

T2: на уроках

P3: на эстонском (*имеет ввиду урок эстонского языка*)

T2: если есть необходимость такая...а зачем

P1, что вы скажете?

(*Отрицательно кивает головой*)

Не читаете новости, почему?

P1: потому что есть других много интересных дел

Вы?

P4: Бывает читаю

Что?

P4: Постимеэс и этот...ну Ранник...Пейпсиранник на русском читаю.

Телевидение?

P1: Именно эстонское или вообще?

Вообще. Смотрите?

P1: Само собой разумеется

Новости?

P1: мм..нуу..можно и новости можно и что-нибудь такое научное.

Развлечение?

P1: В смысле фильмы и вот это вот...да не... по компу в основном.

Какие конкретно каналы смотрите?

P1: Нуу..научные там.. Discovery National Geografy новости там Первый канал или этим как там News или как там называется... американский канал.

P2: Я телевизор смотрю только по утрам новости ааа фильмы только на компьютере.

Какие новости смотрите?

P2: ааа я не помню... то ли Первый канал... ну короче то что утром врубаю то я и смотрю.

P3: Всё смотрю. И фильмы и новости и научные

Какие каналы, если эстонские брать, например?

P3: ETV... ээ... эстонских всего семь каналов.

ETV или ETV2?

P3: ETV

T1: Я смотрю телевизор только музыкальные каналы и всё.

Новости?

T1: нет

P4: бывает редко попадаю когда телевизор включен тогда смотрю что там... а так не не смотрю

T2: нуу..новости... если так проскочу мимо там что-то такое... ну такое что-нибудь случилось тогда да можно посмотреть так ну или...фильмы тоже в основном по компьютеру.

То есть такой традиции, как по вечерам мы всей семьёй смотрим Актуальную камеру нет?

T1: У нас её не показывают

P1: Не актуальную камеру а кино можно с батарй посмотреть.

Радио?

P1: Ну радио тоже на работе когда.

Какое?

P1: Что какое? Радио 4.

P2: Я слушаю только онлайн радио. То есть не фм а через интернет. Слушаю только одно радио... эээ как бы..нуу, название скажу это Vaerno True Radio. Я думаю что вам это ничего не говорит... но это как бы у нас как бы сообщество и там радио своё есть... оно только музыкальное и в жанре электро.

Сообщество по каким-то интересам?

P2: Ну ... игровое сообщество.

P3: Иногда да Радио 4 слушаю и онлайн... музыку.

T1: ну как бы...если у кого-то там играет например Русское радио...которое меня так бесит... ладно а так слушаю только в онлайн Европа плюс или ДиФм что-нибудь русское.

P4: так обычно не слушаю когда еду в машине с кем-нибудь и если играет радио то приходится слушать.

T2: Ну нет ну чаще не слушаю потому что своя музыка и то что нравится то и слушаю если на радио кто-то что-то заказывает например...

Что такое критическое чтение по вашему мнению? Какие мысли?

T2: нуу..критическое – это значит читаешь, анализируешь там и критикуешь...ну как бы не просто так читаешь для себя, а то что ты как бы оцениваешь эту информацию.

P4: не знаю это может быть так когда наискосок читается за пять минут должен прочитать потому думаешь что прочитал.

T1: не знаю кризис какой-то.

P3: Без понятия.

Может, какое с каким-то словом ассоциация. Вот у человека ассоциируется с кризисом.

P3: Много-много читаешь. Когда уже всё перечитал.

P2: Почему-то ассоциируется с быстро и много и надо.

P1: Что-то такое критическое опасное. С опасностью какой-то связано я не знаю... что-то такое непонятное.

Вы доверяете информации, которая у нас в медиа распространяется?

P1: в каком-то она смысле права но иногда там такой бред пишут так преувеличивают.

P2с: я эстонских текстов не читаю даже переведённых поэтому не могу сказать.

P3: в большей степени доверяю смысл основной там всё правильно написано а если преувеличено то это...детали всякие. Основной текст главное.

T1: зависит от информации какой текст про что там пишется...а так...как бы верю не верю. Зависит от текста

P4: Я как бы доверяю газете там же не будут лгать.

T2: в принципе это не зависит там это эстонские журналисты это написали или не эстонские...езде все журналисты в принципе...ну не все ладно..ну у них профессия такая немножко надо читателя заинтересовать чтобы повысить там рейтинг...в, принципе это ж не научная там литература чтоб ей так доверять.

T4 (опоздала): кхм...вот..ну как бы так верю что реально там смысл если пишут то это наверное правда но то что преувеличено немножко это пофиг.

Что по твоему мнению значит критическое чтение?

T4: нуу...как бы..что ну искать какие-то недочёты там чтобы автор исправился...

Teine intervjuu esimeses koolis

Вспомним, что мы делали в течение всех этих дней. И первый мой вопрос был что такое критическое чтение и вы все по-разному ответили. Что теперь вы думаете, что такое критическое чтение?

P3: Осознание текста ээ дословное полностью проанализировать текст и дать оценку и тому подобное

T3: Ну...эээ критическое чтение это полное осознание текста и понимание текста иии наверное не знаю ну вообще углубиться в текст и понять что это точно.

P4: Может быть это проанализировать текст найти какие-нибудь ошибки.

T4: Нуу читать текст иии как бы давать оценку искать какие-то плюсы минусы там.

P2: Я промолчу. Не скажу. Я не знаю что сказать.

Ты хочешь сказать, что твоё мнение не изменилось?

P2: Моё мнение не изменилось

Как вам самим кажется, изменилось ли ваше мнение?

P3: Muidugi

Почему?

P3: Потому что до этого и понятия не имел что такое критическое чтение.

P2: Не знал о его существовании скажем так.

Как вы думаете, нужно знать, что такое критическое чтение и использовать умение в своей жизни, когда читаешь? Не только медиатексты, любые тексты.

P3: Нууу в принципе да.

Почему?

P3: Ммм нужно правильно оценивать не только что пишут ну и самому что-то осмысливать текст и самому что-то давать оценку этому и может быть найти у себя в голове есть более правильная более достоверная информация и то что там написано неправда.

T3: Я думаю что важно потому что когда ты уже знаешь что такое критическое чтение и когда ты читаешь тексты перед тобою есть ты уже знаешь примерно что и как ну вообще смысл текста иии что может быть там правильно написано что может быть там от слова автора написано своё это может быть неточно например как бы должен знать это когда читаешь.

Кто-то ещё хочет что-то добавить? Давайте тогда перейдём конкретно к заданиям, что понравилось, что не понравилось и почему? Что запомнилось?

Р2: Плакаты (смех)

Плакаты – это задание с фотографиями, ээ почему понравилось?

Р2: Потому что было очень весело и довольно-таки интересно.

Ты для себя сделал какие-то выводы после того, как сделал это задание?

Р2: ммм... (смех) ну может быть... не знаю даже...

Что ещё запомнилось?

Р3: Видео

Почему?

Р3: Ну то что сопоставляли текст с видео и нашли то что оно полностью не соответствует тексту видео и поэтому не всегда нужно...ээ...обдумывать о чём поётся и сопоставлять это к видео и не всегда нужно просто слушать...

Что-то ещё?

Р4: Да всё запомнилось понравились постеры так как это было увлекательно... ну и видео понравилось тоже когда смотрели, может как бы для себя больше понял.

Что например?

Р4: Ну то что видео не всегда соответствует словам.

Что ещё?

T2: Сегодняшнее задание (анализ новости). Ну, наверное, с тем что было до этого, конечно менее увлекательно, так скажем, но в принципе познавательно, пригодится.

Что не понравилось? Может, сложно, может, непонятно я объяснила или вообще вы считаете это ненужное задание?

Koos: Всё понравилось. Не было таких заданий, чтоб не понравилось

T3: Всё было нормально и всё было нужно.

Как с эстонским? Понятно было тексты читать?

Koos: В принципе да. Да.

Будете ли использовать новые знания в своей дальнейшей жизни?

R6: Может быть в интернете посмотрим новостные сайты и тоже будем пытаться анализировать сравнивать и может искать ошибки...может начнём свою карьеру комментариев писать всяких таких дурацких.

R3: то что когда мы эстонские и русские тексты читали то полное несоответствие...нуу не полное несоответствие, а много в русском тексте многого не было иии как бы изменено, поэтому можно будет даже перечитывать на эстонском новости проверять.

Хорошо. Спасибо за интервью и вообще за то, что согласились в тестировании учебного пособия

Lisa 7: Osalusvaatlus teises koolis

Teine kool. Osalusvaatlus

Õppekomplekti läbiviimine teises koolis toimus kolm päevat, kuid mitte järjest. Sihtrühmaks olid 11. klassi õpilased, kokku 8 inimest. Kokkusaamised olid lühemad, kui esimeses koolis, õpilased tegid harjutusi kiirem, kuid nad ei olnud, võrreldes esimese kooli omadega, avatud diskussioonile ning terve kolme kokkusaamise vältel, tundus mul kui läbiviijal, et testimine ei huvita neid ning nad käivad siin, sest et õpetaja käskis.

Esimesel kokkusaamisel toimus intervjuu ning jõudsim teha ka kaks esimest harjutust (umbes 50-60 minutit kõike peale).

Esimese harjutuse tegemisel püüdsid õpilased tõlkida kõike sõna sõnaliselt, mitte et mõista lause mõtet ning siis leida vigu. Mina kui läbiviija tegin viga – alguses ei kontrollinud, kas ma ise tean kõike lauseid sõna sõnalist tõlge, seepärast ei teadnud ma kohe sõna „pesueht“ tõlke (õnneks oli internet olemas, vaatasin kohe, kuid pidin ka seletama selle sõna mõtet). Peamiselt teadsid õpilased, kus kohas on lauses vead ning raskusi eriti ei olnud. Kriitilise lugemisega seoseks tõid õpilased välja argumentatsioonid: vigade parandamine, faktide usaldusvärsuse hindamine.

Järgmiseks ülesanneks oli video vaatamine ja töölehe 2 tegemine. Harjutuse jooksul märkasid õpilased, et ringidesse detailide kirjutamine on raske, kuna videos alati midagi muutub. Minul kui läbiviijal tuli mõte, et iga ajaperioodi jooksul on vaja panda video paussile ja siis artutleda, mis toimus ning mis muutus. Õpilased ei olnud eriti aktiivsed oma arvamuse väljendamisel, rääkisid peamiselt kaks inimest, teised vaikisid ning vastasid vaid siis, kui mina küsisin nende käest. Ka oma fantaasiat ei tahtnud nad eriti avaldada, kui pakusin nendele mõelda välja oma süžee selle lauluteksti jaoks.

Teisele kokkusaamisele tuli kaks inimest, arvasin, et jääb ära, kuid õpetaja kutsus kõike ning järgmisel tunnil oli rühmas 6 inimest. Meie ees oli kaks harjutust. Pealkirjade võrdlemisel kõikidel tekkisid negatiivsed tundeid eestikeelse pealkirja vastu (põhjused olid sarnased: sõna „muulased“ mängis oma rolli). Venn-diagrammi kirjutatud tekstide erinevused lid järgmised: eestikeelses tekstis on rohkem informatsiooni, see on tõsisem, venekeelne tekst on lühem, see on kirjutatud kuidagi negatiivse kallutusega. Sarnasused: tekstide mõte on üks, infoallikas on üks ja sama.

Õpilased tegid järeduse, et parem on lugeda originaalse teksti, mitte tõlke. Harjutuse läbiviimine oli minu jaoks raske: õpilastest oli aktiivne ainult üks, teised vaikisid, kui ma ei küsinud. Arvan et olukord oli tingitud sellega, et tegelikult ei ole neil õpilastel sellel päeval kolm esimest tundi, testimise pärast pidid nad aga tulema kooli varem.

Teiseks harjutuseks sellel päeval oli „Pilt kui teksti osa“. Õpilasi oli vähe, seepärast kaks rühma koosnesid kahest inimesest ning kaks inimesed olid paarideta. Selle ülesande tegemisel märkasin, et üks õpilane vastas küsimustele kasutades teadmisi teistelt fotodelt. Küsimusele, kas nendele mõjusid ka klassikaaslaste vastused, ütlesid nad peamiselt jaatavalt, ainult üks õpilane (seesama, kes kasutab info teiste fotode kohta) ütles, et teda ei mõjutanud. Sellel kohtumisel ei jõudnud me teha harjutuse lõpuni, järgmiseks korraks oli meil jäänud väike arutlus ja tekstide pealkirjade sobitamine piltidega.

Viimase kohtumise alustasime piltide arutlusest. Kohal oli 8 inimest. Iga rühm esitles oma plakati. Mõned tegid märkuse, et inimene 1. ja 3. fotol on võib olla üks ja sama inimene, kui ütlesin, et kõik fotod on ühe sündmusega seotud ning nendel kõikidel on üks ja sama inimene, siis nad küll imetlesid. Räägisin õpilastele natuke ka tausta, mille olukorraga on fotod seotud, rõhutasin ka seda, et foto nr 2 oli tehtud teise sündmuse kajastamiseks, kuid foto kasutasid meedia jälle. See fakt imetles õpilasi ka. Kokkuvõttes olid õpilased seda meelt, et antud harjutus on mõeldud selleks, et pöörata tähelepanu pildi tekstiga sobitamisele ning mis oma emotsioonide hindamisele.

Viimase harjutuse läbiviimise alustasin ma küsimusega, milliseid meediažanre teavad õpilased. Nemad olid tublid ning manisid palju žanre. Tegin väikese loengu uudise kohta. Jäälegi (nagu esimeses koolis), tundsin, et uudise kui meediažanri esitamiseks õpilastele on vaja mõelda mingi struktuuri, et see oleks mitte loengu vorm vaid kuidagi teistmoodi nendele uudisest rääkida. Uudise analüüsi skeemi järgi tegid õpilased hästi ning küsimustele vastasid suuliselt (koos jõudsime kokkuleppeni).

Viimasel kokkusaamisel toimus ka teine intervjuu.

Lisa 8: Intervjuud teises koolis

Esimene intervjuu teises koolis

Начнём со знакомства. Имя, возраст и расскажите немного о своём медиа использовании, то есть что читаете, что смотрите, что слушаете?

P1', 18: Телевизор не смотрю, газет не читаю

Радио?

P1': Нет

По компьютеру смотришь какие новости, читаешь?

P1': Нет

Откуда узнаёшь информацию?

P1': Ниоткуда

P2': Не читаю газет редко смотрю телек всё

Онлайн медиа?

P2': Что это?

Новости в интернете

P2': Ннет

Откуда узнаёшь информацию?

P2': С интернета, от друзей, смотря какую информацию

P3': Радио не слушаю газет не читаю информацию только из телевизора если...

Новости?

P3': Новости...

Какие каналы?

P3': Первый в интернете нет

P4' 18: Газеты точно не читаю но радио так русское радио сколько-то мало телевизор новости интернет дельфи

Русское или эстонское?

P4': русское

Новости какие?

P4': По телевизору? Первый канал

T1': Телевизор редко смотрю радио иногда слушаю газеты не читаю ну иногда в интернете новости читаю

Какие?

T1': Мм...не знаю если где-то попадаете интересное то прочитаю а так редко

T2': Смотрю новости по телевизору первый балтийский... в интернете не читаю газеты тоже нет

T3': ну я мало слушаю радио смотрю достаточно много телефтор смотрю новости газеты я не читаю если читаю то только глянец ааа новости узнаю от знакомых.

По телевизору новости какие?

T3': нуу...первый канал

Как вы оцениваете достоверность информации, которая распространяется у ас тут в Эстонии в медиа? Проще говоря, верите ли вы новостям?

P4': Нет в интернете нет потому что пишут всякую ерунду ну я не знааю.. пишут одно с их точки зрения то что правильно может для кого-то это по-другому выглядит та же самая ситуация

T1': Например у моей мамы был случай то что у них в больнице ...ее.. пришёл пьяный мужчина начал нападать иии и что то пытался узнать ии в общем получился у них разборка с медбратом ии потом в местной газете написали было очень преувеличено чего на самом деле не было было написано то есть половина информации вообще вымышленная

Кто-нибудь ещё хочет высказаться по этому поводу? Хорошо, тогда последний вопрос, что по вашему мнению значит критическое чтение медиатекстов?

T3': Когда читают и разбирают по фактам достоверность личное мнение

T2': Критика написана какая-нибудь

T1': То есть разобрано не знаю плюсы минусы какое-то мнение своё личное по поводу статьи или ещё чего-нибудь

P4': Эммм...не доверяешь может каждому слову на себя его прикидываешь как вообще могло бы быть...что они могли придумать что написать

P3': Проверка достоверности текста наверное

P2': Даже не знаю не сталкивался с этим

Как тебе кажется, может с критическим чтением у тебя какие-то ассоциации есть?

P2': Какая-то критика написана

P1': Может тоже критика какая-нить

Опоздавший, пожалуйста представьтесь, скажите возраст и расскажите немного о своём использовании медиа

P5': В основном читаю что я хочу узнать ну...то что творится в мире то я читаю новости в интернете ии новости BBC

Русская служба или английская?

P5': Ну и на русском и на английском..

Радио?

P5': Радио? Очень редко только если в основном музыку слушаю

Телевидение?

P5': В основном в интернете всё

Ещё один вопрос. Как ты оцениваешь достоверность информации, которая у нас здесь распространяется в Эстонии?

P5': Ну не всему конечно... но часто когда что-то случается не сразу же там посиупает достоверная информация с разных источников каждый говорит по разному чуть-чуть подождать и тогда уже будет более точная информация

Что такое по твоему мнению критическое чтение медиатекста?

P5': Например какую-то информацию прочитал и сравниваешь её в других источниках что об этом говорится.

Teine intervjuu teises koolis

Что понравилось что не понравилось. Говорите как есть

T1': Всё понравилось

P3': Всё понравилось

T2': Задания были интересны

P4': Весело было... посмеяться можно было

А что было интересно?

P3': Общение

T1': Делали вещи которые мы никогда не делали

P4': Что-то новое что в школе не преподают

Какое задание запомнилось и понравилось?

Хором: Видео

Почему?

P4': Видео вообще хорошо запоминаются

T1': Всё что визуально всегда лучше запоминается

Что не понравилось?

P3': Последнее (*uudise analüüs*) только что которое

T2': Где надо было в тексте исправлять ошибки

T1': да-да

P4': Нет это интересно было

Почему не понравилось задание с ошибками?

T2': Потому что я не люблю такие задания

P4': Чувствуешь себя дураком?

T1': Начинаешь сомневаться в вещах которые ты знаешь

Кому не понравилось последнее задание анализ текста почему?

P4': Думать много надо...

P5': Тоже не понравилось

Как вы думаете задания эти важны для саморазвития, для развития своего критического мышления?

P4': Все важны

T1': Все важны потому что здесь все разные части

Что такое критическое чтение по вашему мнению теперь?

P5': Поиск ошибок сверяешь как на одном языке как на другом

P4': Пытаешься определить что правду написали и неправду смотришь источник откуда это вообще всё сравниваешь как там факты всё... правильно или неправильно думаешь всё что...как для тебя эта вообще новость

P3': Тоже искать ошибки

P2': Ошибки искать...такое углублённое изучение текста...

T3': Анализ текста... достоверность проверять...

T2': Чему можно доверять чему нельзя

T1': Какие эмоции вызывает

T2': Как каждый это по своему воспринимает

Что для себя нового узнали?

T3': Да то что если текст перевести то они могут отличаться

T2': Что нужно читать и на русском и на эстонском для себя

T1': Или вот как вы сказали что фотография вообще не относится к тексту

P4: Да ничего нового

Хорошо. Спасибо за интервью и вообще за то, что согласились в тестировании учебного пособия